

**Letecké dni
SIAF 2017
na Sliači**

**Najlepšia
sovietska
stíhačka**

**Výsadkový
výcvik
špeciálnych síl**

**Humanitárna
intervencia
a suverenita štátu**

**Vojnové filmy
z Benátok**

**Téma:
armáda
a školy**

**Rozhovor
s generálmajorom
Miroslavom Kocianom**

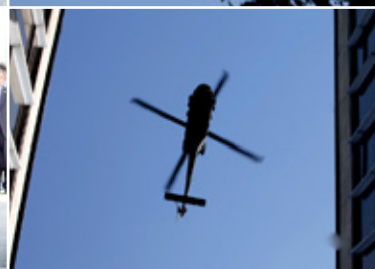

Ked' národ povstal

Výročie Slovenského národného povstania si rezort obrany spolu s Ozbrojenými silami SR pripomenul nielen v Bratislave, Banskej Bystrici a Zvolene.

Zamestnanci Ministerstva obrany SR a profesionálni zamestnanci si 28. augusta na slávnostnom zhromaždení pripomenuli 73. výročie Slovenského národného povstania. „Naša sloboda nebola a nie je zadarmo. Máme obrovské šťastie, že obľudnosť vojny poznáme iba z rozprávania našich starých rodičov a vojakov, ktorí pôsobili v operáciách medzinárodného krízového manažmentu,“ povedal minister Gajdoš. Pripomenul, že uplynulo už sedemdesiat tri rokov, odkedy si možno dovedy malý a nevýrazný národ, povedal Dosť! a odhodlal sa postaviť proti fašizmu. Ozbrojené sily si pripomenuli významné výročie v dejinách Slovákov aj na pietnej spomienke pri pamätníku na Námestí SNP v Bratislave, kde rezort obrany reprezentoval štátny tajomník Róbert Ondrejcsák. Minister obrany sa deň nato zúčastnil na celoslovenských oslavách 73. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Na oslavách sa aj tento rok zúčastnila rumunská delegácia, s ktorou minister navštívil vojenský cintorín rumunskej armády vo Zvolene. Spoločne si uctili viac ako 10 000 padlých rumunských vojakov, ktorí výrazne prispeli k oslobodzovaniu územia SR. Slávnostne bola odhalená pamätná lavička na počesť vojnových veteránov ako symbol, ktorý pripomína pôsobenie a zásluhy vojnových veteránov v zahraničných vojenských misiách a operáciách.

Foto: Ivan Kelement, Pavol Vitko

„Môžeme mať najmodernejšiu techniku, no bez kvalitného ľudského potenciálu nedokážeme garantovať primárnu úlohu, a tou je zabezpečenie obranyschopnosti Slovenskej republiky,“ zdôraznil minister Gajdoš 22. septembra 2017 v Brezovej pod Bradlom pri príležitosti Dňa ozbrojených síl SR - a oslávencom v uniformách za ich prácu úprimne poďakoval.

Pavol Vitko
šéfredaktor

V téme októbrovej Obrany sa venujeme novému systému vzdelávania budúcich vojakov, pre ktorých musí byť označenie „kvalitný“ základnou charakteristikou. Ide o letcov a lekárov. V pozíciách kadetov sa po novom pripravujú na službu v OS SR na zmluvných vysokých školách. Je to dobrý krok, pretože špecialistov v týchto odbornostiach potrebujeme čoraz viac - a toto je jedna z ciest, ako ich získať. O stabilizácii vysokokvalifikovaného vojenského personálu a úsilí o vytvorenie čo najprofesionálnejších podmienok na službu hovorí v našom rozhovore aj genmjr. Miroslav Kocian, zástupca náčelníka GŠ OS SR - náčelník štábu. A o tom, ako to bolo počas SNP, spomína 102-ročná pani Sidónia Zdenka Vicenová, ktorá už v roku 1944 pôsobila ako hlavná ošetrovateľka poľnej nemocnice v Korytnici.

To, že kvalitný ľudský potenciál máme, dokumentuje aj reportáž z medzinárodného výcviku výsadkárov, keď sa koncom leta vznášali nad Kuchyňou „špeciáli“ z Čiech, USA a z nášho 5. pluku špeciálneho určenia. A ak by sme chceli spomedzi tých „naj“ borcov spomenúť aspoň jedno meno, tu je: Na medzinárodných leteckých dňoch SIAF 2017, o ktorých prinášame reportáž, získal ocenenie za najlepšiu vojenskú letovú ukážku skvelý podplukovník Martin „MAT“ Kuterka.

Peknú jeseň!

NA TITULNEJ STRANE: Medzinárodné letecké dni SIAF 2017 lámali rekordy • Foto: Ivan Kelement

7 Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky

8 Letecké dni SIAF 2017

14 Medzinárodný výsadkový výcvik vojakov špeciálnych síl

16 Rozhovor s genmjr. Miroslavom Kocianom

16

18 TÉMA: armáda a školy

24 Najlepšia sovietska stíhačka Jak-3

24

28 Sestrička v Povstaní

30 Úspechy trenčianskeho Centra výnimočnosti EOD COE

34 Spojárka z Daruvaru nrtm. Mária Mikulová

36 Humanitárna intervencia v interakcii so suverenity štátu

40 Vojnové filmy z benátskeho festivalu

40

46 Branná príprava obyvateľstva ČSR

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

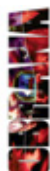
Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk a www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXV. • č. 10/2017 • Redakčná uzávierka 25. 9. 2017 • Do výroby zadané 29. 9. 2017 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Pridaná hodnota európskej bezpečnosti

Projekt stálej štruktúrovanej spolupráce (Permanent Structured Cooperation - PESCO) má byť v bezpečnostnej oblasti v rámci Európskej únie ďalším výrazným krokom k spoločnému posilňovaniu obranných a bezpečnostných ambícií EÚ. Aj o tejto aktuálnej otázke hovorí štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Lukáš Parížek.

Aký pokrok v bezpečnosti EÚ predstavuje stála štruktúrovaná obranná spolupráca medzi členskými štátmi Európskej únie PESCO a v čom je jej ťažiskový význam pre Slovenskú republiku?

V prvom rade PESCO, alebo stála štruktúrovaná spolupráca, je stále iba na papieri, tak ako je naformulovaná v príslušných článkoch 42.6, 46 a v Protokole 10 Zmluvy o EÚ. Je to forma spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany pre dobrovoľnú skupinu členských štátov EÚ, ktoré sú pripravené a ochotné ďalej posilňovať svoje vojenské spôsobilosti. Výsledky tejto stálej štruktúrovanej spolupráce, jej pridanú hodnotu pre európsku bezpečnosť a Spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku (SBOP), uvidíme až po niekoľkých rokoch. SR je presvedčená o tejto pridanej hodnote, preto už teraz v procese vytvárania PESCO jasne politicky indikujeme záujem zapojiť sa do tejto spolupráce. Neobávam sa neúspechu tejto iniciatívy, vnímam veľký záujem

politikov aj verejnosti o jasnejšiu odpoveď EÚ na aktuálne bezpečnostné hrozby a PESCO takú odpoveď ponúka. V rámci SBOP umožňuje užšiemu, ale otvorenému okruhu členských štátov pokročiť v obrannej spolupráci za rámec súčasnej. Je však dôležité, aby bola táto ambícia podporená aj novými zdrojmi z EÚ, ktoré sa tvoria v rámci spúštaného Európskeho obranného fondu. Význam PESCO pre SR je zrejмый, ponúka nám príležitosť posilniť naše obranné spôsobilosti, ktoré budú využiteľné ako pre EÚ, tak aj NATO. Komplementarita s našimi záväzkami v NATO je jedným z našich kritérií budovania PESCO. Očakávam, že v polovici októbra sa jasne identifikuje skupina členských štátov, ktoré majú záujem vytvoriť spolu PESCO a SR bude jedným z nich. Ďalej do konca roka dôjde k formálnemu rozhodnutiu v Rade EÚ a vzápätí dohode o zozname projektov európskeho charakteru v oblastiach, kde máme výrazné vojenské nedostatky.

Mení sa v aj v súvislostiach s masovou migráciou či terorizmom význam Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ?

Význam SBOP, ale aj očakávania politikov a občanov od SBOP, nepochybne rastú. V súčasnosti EÚ vedie 17 civilných a vojenských misií a operácií, väčšinu z nich v Afrike. Význam SBOP však rastie nielen pre viaceré teroristické útoky na území EÚ, alebo mimo neho, kde aj naši občania sú potenciálnymi obeťami. Záujem o posilnenie SBOP nespustila ani nelegálna migrácia do EÚ. Tu má SBOP skôr doplnkovú, ale aj tak dôležitú úlohu. Osobitne pôsobením svojich misií a operácií v Stredozemnom mori a subsaharskej Afrike pri posilňovaní spôsobilostí afrických krajín zabráňovať nelegálnemu prevádzaniu a pri samotej stabilizácii týchto krajín, aby neboli zdrojom masívnej migrácie. Bezpečnostná situácia v Európe je pritom priamo prepojená so situáciou v našom susedstve a tá sa v posledných rokoch zásadne menila, žiaľ, väčšinou k horšiemu, napriek našej úprimnej snahe o stabilizáciu našich susedov. Krízy v Sýrii, Iraku, Líbyi či pretrvávajúce konflikty v Afrike jasne volali po silnejšej spoločnej reakcii EÚ, a to aj prostredníctvom SBOP. Tak je to prezentované aj v novej Globálnej stratégii EÚ, čo je dôvodom tiež nových iniciatív, ako je PESCO či spolupráce v oblasti obranného výskumu a vývoja. Preto sa EÚ usiluje aj o posilnenie spolupráce s NATO.

Kam teda smeruje budovanie európskej bezpečnosti?

Smeruje k väčšej efektívnosti, spolupráci a zodpovednosti členských štátov EÚ. Jasne to vidieť na posilňovaní SBOP. To čo ešte pred rokom-dvoma bolo takmer tabu, ako PESCO, sa dnes už pripravuje na spustenie. Tam kde dve kľúčové organizácie zaisťujúce prosperitu a bezpečnosť pre Európu, EÚ a NATO, sídlia v jednom meste, hľadali opatrnú cestu k sebe, dnes prehlbujú spoluprácu medzi inštitúciami aj pri konkrétnych operáciách. A jasne hovoria, čo je dobré pre EÚ, je dobré aj pre NATO. Aj to, čo ešte nedávno bolo takmer nemysliteľné, aby sa zo spoločných zdrojov EÚ financovali projekty posilňujúce obranný výskum a priemysel v členských štátoch, čo bývala tradičná doména silnej

zvrchovanosti členských štátov, sa mení. Dnes so záujmom povzbudzujeme Európsku komisiu, aby vyhradila dostatočné finančné zdroje v rámci Európskeho obranného fondu na spoločné projekty.

Akú úlohu dnes v EÚ a v NATO zohráva združenie štátov Vyšehradskej štvorky?

Krajiny V4 v oboch organizáciách pôsobia ako dôveryhodní členovia, ktorí vďaka podobným historickým súvislostiam a vývoju, spoločnej geopolitike a blízkym záujmom, prirodzene konzultujú a koordinujú svoje pozície v oblastiach spoločného záujmu. Nevystupujú ako nejaký osobitný blok, ktorý sa chce vydeliť zo spolupráce 28 či 29 členských krajín. Je to prirodzené združenie krajín, ktoré majú väčšie vzájomné porozumenie, čo však neznamená, že sme nekriticky jednotní za každú cenu. Vážime si túto spoluprácu, chceme v nej pokračovať, ale nepredstavuje alternatívu ani nášmu členstvu v EÚ alebo NATO. A rovnako tak nehľadáme alternatívu k spolupráci vo V4 a tak to aj chápajú naši partneri v EÚ a NATO. Význam V4 v EÚ a NATO rastie úmerne tomu, ako rastie význam a úloha jej jednotlivých členov.

„Naši príslušníci ozbrojených síl majú veľmi dobrú reputáciu zo svojho pôsobenia v zahraničí. Chvály na ich účinkovanie v operáciách a misiách OSN, EÚ a NATO počúvam aj od zahraničných kolegov v rámci spoločných rokovaní a stretnutí.“

Ako vnímate dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR s výhľadom do roku 2030, ktorý je v medzirezortnom pripomienkovom konaní?

Jedným slovom? Pozitívne. V každom prípade je to najkonkrétnejšia predstava MO SR o tom, ako adaptovať naše ozbrojené sily aby boli schopné plniť svoje poslanie aj v zhoršenom bezpečnostnom prostredí. Aby splnili to, k čomu sme sa zaviazali na medzinárodnej úrovni - a aby mali možnosť zapojiť sa aj do prehľbovanej európskej integrácie v oblasti obrany. Obzvlášť by som chcel vyzdvihnúť konkrétne definovanie úrovne výdavkov na obranu, čo predstavuje základný predpoklad realizácie stanovených cieľov. Verím, že takto napísaný návrh získava dostatočnú podporu naprieč politickým spektrom, ako aj našej verejnosti. Dôležité bude, aby sa plán preniesol do reality, čo sa v minulosti nie vždy podarilo.

Čo dnes považujete aktuálne za najväčšie riziko pre mier?

Nezodpovedné správanie, ktoré vylučuje dialóg ako základný nástroj na hľadanie vyvážených riešení na udržanie mieru vo svete. Je nevyhnutné, aby politickí predstavitelia všetkých krajín sveta pri svojich vyhláseniach a konaniach vopred anticipovali ďalší vývoj a dokázali prebrať za svoje postoje aj zodpovednosť. V prípade KEDR nejde ani tak o slová, ako o reálne skutky. Viete dobre, že sú to skúšky balistických rakiet a vodíkovej bomby, ktorými režim porušuje relevantné rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. Pri poslednom schvaľovaní sankcií voči tomuto režimu už ani Čína nenamietala, ako to bolo v minulosti, čo naznačuje, aký je režim KEDR nevyspytateľný - a že môžeme rátať aj s najhorším scenárom - vypuknutím ozbrojeného konfliktu.

Aby sme sa vyhli ozbrojeným konfliktom vo svete, je nevyhnutné, aby sme sa všetci správali zodpovedne a pripomínali novým generáciám zverstvá, ktoré vojny prinášajú. Áno, aj adekvátnym vzdelávaním detí a mládeže dokážeme spoločne predchádzať konfliktom vo svete a naučiť sa spoločne hľadať riešenia v krízových situáciách vo forme dialógu.

Ako hodnotíte z pozície štátneho tajomníka ministerstva zahraničných vecí aktuálne pôsobenie príslušníkov Ozbrojených síl SR v zahraničí vrátane ich očakávaného opätovného vyslania do Iraku?

Naši príslušníci ozbrojených síl majú veľmi dobrú reputáciu zo svojho pôsobenia v zahraničí. Chvály na ich účinkovanie v operáciách a misiách OSN, EÚ a NATO počúvam aj od zahraničných kolegov v rámci spoločných rokovaní a stretnutí. Je dobré, že sme integrálnou súčasťou EÚ a NATO. A to aj cez naše praktické účinkovanie, čím jasne deklarujeme záujem spolupodieľať sa na tvorbe mieru. Rezort zahraničia si uvedomuje a vždy oceňuje aktívny prístup a konkrétny príspevok MO SR pri tvorbe bezpečného prostredia v tretích krajinách. Práve tieto konkrétne príspevky nás zaraďujú medzi tie krajiny sveta, ktorým nie sú ľahostajné krízy vo svete. Pretože ako v prípade Sýrie vidíme, že relatívne geograficky vzdialený konflikt sa dotkol aj Európy v podobe nekontrolovanej utečeneckej krízy.

Zamýšľané vyslanie našich vojakov do Iraku je takisto pozitívny signál našim partnerom, že vieme a chceme pomôcť aj v postkonfliktnej rekonštrukcii a stabilizácii krajiny. Signálom, že aj naši vojaci dokážu školiť a spolupôsobiť s ostatnými medzinárodnými partnermi pri tvorbe bezpečnostných a obranných spôsobilostí Iraku potom, čo boli potlačené jednotky Islamského štátu.

Pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl SR boli vyznamenaní aj ľudia, ktorí zabezpečovali zahraničnú humanitárnu pomoc, ktorej sa venuje aj rezort zahraničných vecí a je vašou srdcovou záležitosťou. Kde mieria zo Slovenska jej ťažiská?

Humanitárna pomoc je prejavom solidarity a podčiarkuje, že krajine nie je ľahostajný osud ľudí v postihnutých častiach sveta. Ani Slovenská republika nezaostáva pri humanitárnej pomoci a vždy hľadá možnosti pomôcť ľuďom v núdzi. Ide vždy o koordináciu viacerých rezortov nevynímajúc rezort obrany. Práve vojaci pôsobiaci v misiách vo svete dokážu v prípade živelných pohrôm efektívne pomôcť popri svojich úlohách aj ľuďom v núdzi. Vážim si to a osobne ma potešilo, že minister obrany vyznamenal počas minulotýždňového Dňa Ozbrojených síl SR aj dvoch veľmi aktívnych ľudí z nášho ministerstva a ministerstva vnútra. Práve s týmito dvoma ľuďmi som svojho času v roku 2014 ešte za ministerstvo obrany aktívne spolupracoval pri vypravení konvoja s humanitárnou pomocou na Ukrajinu. Preto ma potešilo, že títo ľudia boli medzi ocenenými. V tomto prípade nejde len o gesto, ale aj o prejav úcty voči ľuďom ochotným nezištne pomáhať. Snahou rezortu zahraničných vecí a európskych záležitostí je, aby sme vedeli s našou humanitárnou pomocou byť nápomocní všade tam, kde je to potrebné. V posledných rokoch sme spoločne poskytli humanitárnu pomoc ľuďom na Ukrajine, Haiti, v Nepále, Sýrii, Ekvádore, Peru či po zemetrasení v Taliansku

Kde vidíte možnosť ďalšej spolupráce našich dvoch rezortov?

V rámci medzinárodného krízového manažmentu, a to aj cez spoločné pôsobenia v EÚ, NATO, OSN ako aj OBSE. Slovensko bude predsedáť práve spomínanej Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe v roku 2019 a už v súčasnosti zintenzívňujeme spoluprácu pre dobrú prípravu a aj výkon tohto predsedníctva. Existuje viacero oblastí, ktoré je nevyhnutné kontinuálne riešiť v OBSE, aby sme spoločne udržiavali mier cez úzku spoluprácu všetkých účastníckych štátov. Mojou snahou je, aby sa využívala nezastupiteľná expertíza rezortu obrany pri príprave a výkone tohto predsedníctva. Rovnako sme postupovali aj v rámci nášho predsedníctva v Rade EÚ v druhej polovici roka 2016 a aj z tejto kapitoly možno využiť cenné skúsenosti, i keď v iných podmienkach a so širšou paletou krajín sveta.

Text: Pavol Vitko
Foto: MZVaEZ

Návšteva veliteľa Národnej gardy

Minister obrany SR Peter Gajdoš sa 31. augusta na pôde rezortu obrany stretol s veliteľom Národnej gardy štátu Indiana generál-majorom Courtney P. Carrom. Diskutovali o spolupráci aj o modernizácii. Šéf rezortu obrany ocenil pomoc amerických inštruktorov pri zavádzaní vrtuľníkov UH-60 M Black Hawk do výzbroje Vzdušných síl OS SR. Informoval aj o príprave strategických dokumentov, ktoré rezort obrany predloží už v septembri na rokovanie vlády. Ozbrojené sily SR aktívne spolupracujú s Národnou gardou štátu Indiana už od roku 1994. Americkí vojaci sa pravidelne zúčastňujú na medzinárodných cvičeniach na Slovensku. Za dlhotrvajúcu vynikajúcu spoluprácu udelil náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim generálmajorovi Carrovi Pamätný kríž náčelníka GŠ OS SR druhého stupňa a veliacemu poddôstojníkovi národnej gardy štábnemu seržantovi Jamesovi Gordoni Pamätnú medailu náčelníka Generálneho štábu OS SR.

Foto: Ivan Kelement

Vlády rokovali v Ledniciach

Spolupráca v rámci iniciatívy Európskej únie PESCO, ale aj v operáciách medzinárodného krízového manažmentu bola 5. septembra témou spoločného rokovania ministra obrany SR Petra Gajdoša a šéfa českého rezortu obrany Martina Stropnického v rámci spoločného zasadnutia vlád SR a ČR v českých Ledniciach. Ministri prediskutovali zapojenie do predsunutej prítomnosti eFP v Pobaltí, kde bude slovenský príspevok v počte do 152 profesionálnych vojakov pravdepodobne pod vedením Kanady. Česká republika schválila vyslanie jednej mechanizovanej rotý a jednej mínometnej rotý od roku 2018. Peter Gajdoš informoval českého partnera o vyslaní slovenských vojakov do Iraku aj o záujme zapojiť sa do iniciatívy EÚ PESCO. Zhodli sa, že obe krajiny chcú byť súčasťou integračného jadra EÚ. Na stretnutí šéfovia rezortov obrany potvrdili aj nadštandardnú spoluprácu SR a ČR v oblasti spoločného výcviku a cvičení a záujem o užšiu spoluprácu v rámci zoskupenia CEDC.

Foto: TASR

Deň Ústavy v parlamente

Pri príležitosti 25. výročia prijatia Ústavy SR sa na slávnostnom zasadnutí Národnej rady SR 1. septembra zúčastnil aj minister obrany SR Peter Gajdoš. Slávnostnú schôdzu otvoril príhovorom predseda Národnej rady Slovenskej republiky Andrej Danko. V rámci osláv Dňa Ústavy SR pre verejnosť sprístupnili Národnú radu SR aj Bratislavský hrad. Súčasťou sprievodných aktivít boli tiež statické a dynamické ukážky Ozbrojených síl SR. K dôstojnosti osláv prispeli aj prelety leteckej techniky vzdušných síl – lietadiel MiG-29, L-39 a vrtuľníkov Mi-17 a UH-60 M Black Hawk. Na záver osláv vojaci vypálili slávnostné salvy.

Sviatok našej štátnosti

Zamestnanci rezortu obrany a profesionálni vojaci si 25. výročie prijatia Ústavy SR pripomenuli počas slávnostného zhromaždenia 4. septembra. „Prijatím ústavy bol položený základný kameň pre vznik samostatného štátu a teda aj našich ozbrojených síl. Pristupujme k tomuto sviatku našej štátnosti s patričnou úctou a vedomím, že vďaka prijatiu Ústavy Slovenskej republiky sme dnes súčasťou demokratického sveta,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš. „V aktuálnom programovom vyhlásení vlády sme sa zaviazali k zvyšovaniu vlastenectva v duchu národných a vojenských tradícií. A náš rezort sa k tomuto záväzku jednoznačne hlási,“ dodal.

Minister na konferencii

Minister obrany Peter Gajdoš sa 12. septembra zúčastnil na úvodnej časti konferencie Občianske branné aktivity v kontexte aktuálneho vývoja, ktorá sa konala pod záštitou predsedu Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Antona Hrnka. Na jej organizácii sa podieľali aj Klub generálov SR a Zväz vojakov SR. Témou boli aj možnosti spolupráce OS SR a občianskych združení v oblasti branných aktivít. Ako uviedol minister Gajdoš: „Jednou z ciest, ako chceme vzbudiť záujem o obranu vlasti, je aj dobrovoľná vojenská príprava. Sfunkčnili sme systém budovania aktívnych záloh, v rámci ktorého tento rok absolvovali výcvik prví vojaci v zálohe.“

Plán je v pripomienkovom konaní

Ministerstvo obrany 14. septembra predložilo do medzirezortného pripomienkového konania Dlhodobý plán rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR s výhľadom do roku 2030. Strategický dokument vychádza z Bezpečnostnej, Obrannej a Vojenskej stratégie SR, ktoré reagujú na zmenu bezpečnostnej situácie, stanovujú strategické ciele a návody na ich dosiahnutie. Prioritou rezortu obrany je pokračovať v systémovom a systematickom rozvoji a budovaní ozbrojených síl tak, aby boli moderné, akcieszopné a dôveryhodné, disponujúce adekvátnym potenciálom, schopné zaručovať obranu SR a podieľať sa na kolektívnej obrane v rámci NATO a EÚ.

Pripomenuli si vznik SNR

Minister obrany SR Peter Gajdoš si s predsedom Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť a podpredsedom Slovenskej národnej strany Antonom Hrnkom 19. septembra pripomenul na Myjave 169. výročie vzniku Slovenskej národnej rady, ktorá sa stala prvým národnopolitickým orgánom Slovákov. V tejto súvislosti minister pripomenul potrebu vzdelávania mladých ľudí, ale aj budúcich vojakov o histórii slovenského národa.

Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Minister obrany Peter Gajdoš 22. septembra pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl Slovenskej republiky poďakoval vojakom a vojacom za ich prácu v prospech Slovenskej republiky. Oficiálne oslavy sa konali v Brezovej pod Bradlom. Ešte pred ich začiatkom si spolu s predsedom Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Antonom Hrnkom a náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generálom Milanom Maximom uctili na Bradle pamiatku generála Milana Rastislava Štefánika.

Podakovanie, úcta i spomienka

„História našich ozbrojených síl je bohatá, no ich základným pilierom vždy boli a vždy aj budú predovšetkým vojaci a vojačky. Môžeme mať najmodernejšiu techniku, no bez kvalitného ľudského potenciálu nedokážeme garantovať primárnu úlohu, a tou je zabezpečenie obranyschopnosti Slovenskej republiky,“ zdôraznil minister. Jeho poďakovanie patrilo i tým, ktorí si sviatok ozbrojených síl pripomenuli v zahraničných operáciách a misiách. Ráno sa s ich veliteľmi spojil prostredníctvom videohovorov.

Generál Maxim pripomenul, že história je pre vojakov veľmi dôležitá. „Preto si každý rok pripomíname tento deň, z historického pohľadu jeden z našich najdôležitejších.“ Poďakoval vojakom za prácu a ich rodinám za podporu.

Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky sa stal príležitosťou oceniť vybraných príslušníkov ozbrojených síl a rezortu obrany. Medzi ocenenými bol aj náčelník Generálneho štábu Armády Českej republiky armádny generál Josef Bečvář (na fotografii).

Práve 22. september 1848 bol dňom víťazného boja slovenských dobrovoľníkov. Preto si Ozbrojené sily SR pripomenuli svoj sviatok aj pri Pamätníku hurbanovských bojov na Prietržskej ceste. Symbolickou minútou ticha si uctili aj pamiatku profesionálnych vojakov, ktorí položili svoje životy pri plnení úloh.

Prví boli dobrovoľníci

Prvá slovenská dobrovoľnícka výprava sa uskutočnila v druhej polovici septembra 1848 v nadväznosti na vystúpenie Chorvátov proti Maďarom v Zadunajsku, pričom pôvodným cieľom ústred-

ného národnopolitického orgánu Slovákov – Slovenskej národnej rady – bolo po obsadení podjavorinského kraja a považských stolíc vyburcovať povstanie na celom území obývanom Slovákmami.

Dobrovoľnícky zbor prekročil moravsko-slovenské hranice 18. septembra 1848 a podvečer dorazil do Myjavy. Jadro výpravy i so SNR sa potom 21. septembra presunulo do Brezovej pod Bradlom. Na druhý deň – 22. septembra – v jej okolí dobrovoľníci zvíadli víťazný boj s dvoma švadronami cisárskych kyrysníkov a dvoma stotinami pešiakov, plniacimi príkazy peštianskej vlády.

Protipovstalecké sily sa však spamätali a už 25. septembra sa prisunuté maďarské gardy a cisárske jednotky pripravili zovrieť dobrovoľníkov do klieští a zaútočiť z troch strán – od Senice, Vrbového a Nového Mesta. Slovenskí dobrovoľníci, žiaľ, nedostali očakávanú posilu druhej povstaleckej vlny a v bitke pri Senici 26. septembra utrpeli porážku. Nič na tom už nezmenil ani ich úspešný útok na stotinu pruského princa pri Starej Turej 27. septembra. Na druhý deň, po ďalšej neúspešnej bitke pri Poriadi neďaleko Myjavy, sa stiahli na Moravu, kde bol zbor formálne rozpustený. Chorváti sa udržali iba o deň dlhšie a 29. septembra podľahli v bitke pri Pákozde a Sukaró.

Septembrová výprava slovenských dobrovoľníkov sa teda skončila neúspechom, ale ich víťazstvo pri Brezovej pod Bradlom sa navždy zapísalo do našich dejín a 22. september zostane zvečnený aj v podobe Dňa Armády SR, resp. Dňa Ozbrojených síl SR, ktorý sme začali sláviť v roku 1998. Minister obrany SR Ján Sitek podpísal koncom novembra 1997 rozkaz, ktorým vyhlásil 22. september za Deň Armády SR (ASR).

SIAF 2017 ovládli obri

Medzinárodné letecké dni SIAF 2017 na Sliači opäť zlomili divácky rekord. V poradí siedmy ročník tohto najväčšieho leteckého podujatia na Slovensku navštívilo spolu 150 000 ľudí. Čakali na nich obrovské lákadlá – a to doslova. Vo vzduchu sa predviedli americké bombardéry B-52 a B-1 i obrie civilné lietadlo Airbus A380.

Vládny Tu-154M
sa rozlúčil

Pilot MiG-29
Martin Kuterka

Extra 300

Najväčší divácky záujem bol v sobotu 26. augusta, keď na letisko v Sliači smerovalo až 100 000 ľudí. Program v nedeľu 27. augusta, ktorý bol mierne odlišný, prilákal ďalších 50 000 fanúšikov letectva. Tí si mohli na statickej ukážke pozrieť aj jeden z dvoch nových vrtuľníkov UH-60M Black Hawk.

Minister obrany Peter Gajdoš v príhovore počas otvorenia podujatia konštatoval, že nové helikoptéry sú jasným dôkazom

modernizácie Ozbrojených síl SR. Vojenské vrtuľníky sú podľa jeho slov vždy v pohotovosti, aby mohli pomôcť pri pátraní po nezvestných osobách či zasiahnuť pri požiaroch v ťažko dostupnom teréne. „Naposledy takto pomáhali pri obci Betliar na východnom Slovensku,“ povedal na Sliači minister Gajdoš. Dve nové helikoptéry v budúcnosti doplnia aj ďalšie. „Postupujeme systémovo a systematicky, postupne pridáme ďalšie vrtuľníky, čiže takýmto spôsobom

bom modernizujeme vrtuľníkové letectvo, postupne doplníme letectvo a v zmysle dlhodobého plánu rozvoja obrany a výstavby Ozbrojených síl SR, ktorý predložím do vlády SR a do parlamentu, budeme pokračovať ďalej aj vo vyzbrojovaní,“ poznamenal minister s tým, že rezort kladie rovnaký dôraz aj na modernizáciu pozemných síl. Slovenské vzdušné sily sa predstavili aj strojmi MiG-29, L-39 Albatros či Mi-17 a L-410. Diváci si mohli pozrieť aj statické ukážky pozemnej techniky OS SR.

Lietajúci deduško

Tým najväčším lákadlom pre mnohých návštevníkov však boli veľké americké bombardéry. Každý z nich sa ukázal v jeden deň. V sobotu sa na sliačskej oblohe predviedol majestátny stroj B-52. Jeho osem motorov ukázalo, že pri ich vývo-

Airbus A 380 je najväčším pasažierskym lietadlom na svete

„Návštevníci budú mať možnosť po prvýkrát vidieť aj prvý z dvoch vrtuľníkov UH-60 M Black Hawk už ako súčasť výzbroje slovenských vzdušných síl. Je to jasný dôkaz toho, že to s modernizáciou našich ozbrojených síl myslíme vážne. To všetko samozrejme s cieľom garantovať občanom Slovenska, že vojaci sú tu vždy pre nich, pripravení pomôcť. A na to potrebujeme funkčné a akcieschopné ozbrojené sily,“

Minister obrany SR Peter Gajdoš na otvorení SIAF 2017

ji sa na emisné normy ešte nebrali také ohľady ako dnes. Lietadlo patrí 307. bombardovaciemu krídlu, ktoré má základňu v Barksdale v štáte Louisiana. Vo vzduchu sa B-52 ukázala divákovi po prvý raz, v rokoch 2012 a 2016 bola na Sliači na statickej ukážke.

Boeing B-52 je najstarším a najväčším strategickým bombardérom v službách amerického letectva. Jeho rozpätie krídel prevyšuje 56 metrov. Prvý let absolvoval už v roku 1952. Vyrábala sa do roku 1962. momentálne je v službe 76 kusov poslednej verzie B-52H. Vďaka tomu je to aj najpočetnejší americký bombardér. Jeho nástupcov B-1B a B-2 slúži o niečo menej,

Oficiálne pomenovanie lietadla znie Stratofortress, no posádky ho skôr volajú BUFF. Je to skratka Big Ugly Fat Fellow, čo znamená Veľký škaredý tučný kamoš. Ako

Bombardér B-52

posledné slovo sa niekedy používa aj trochu ostrejší výraz.

Po sérii modernizácií má B-52 slúžiť až do roku 2045. Dosiahne teda takmer storočnicu. Vyrobili ich spolu 744 a na konte majú viacero rekordov. Práve zo spomínanej základne Barksdale odštartovali 2. septembra 1996 dva stroje B-52H, ktoré v rámci operácie Desert Strike zaútočili na Bagdad. Ich misia s využitím tankovania počas letu trvala takmer 35 hodín a stala sa najdlhším bojovým letom.

Strelci proti MiG-om

B-52 je tiež najväčším lietadlom, ktoré má na konte víťazstvo vo vzdušnom boji a tiež posledným strojom, ktorého palubný strelca dosiahol zostrel guľometom. Pôvodne mali totiž tieto bombardéry v posádke aj strelca. Ten ovládal guľometné štvorča kalibru 12,7 mm umiestnené vo chvoste lietadla. Verzia B-52H potom dostala namiesto guľometov pohyblivý kanón kalibru 20 mm. V prvej polovici 90. rokov minulého storočia však odstránili aj ten a B-52 v súčasnosti lietajú bez streleckej výzbroje. Jediným arzenálom, ktorý nosia, je 32 ton bômb a rakiet.

Počas vojny vo Vietname však ešte boli vyzbrojené guľometmi a viackrát ich využili. Pri operácii Linebacker II, čo bolo bombardovanie severného Vietnamu na konci roka 1972, došlo aj k posledným vzdušným súbojom. Jedno víťazstvo vybojoval 18. decembra 1972 zadný strelca B-52D seržant Samuel Turner. Po zásahoch z jeho guľometov explodoval MiG-21, ktorý sa k bombar-

déru priblížil zozadu. Potvrdil to aj strelec z inej B-52, ktorý súboj sledoval.

Ďalší zostrel dosiahol už o šesť dní seržant Louis LeBlanc. Na blížiaci sa MiG-21 začal strieľať na vzdialenosť 3 700 m a pokračoval, kým ho mal v zameriavači. Podľa svedkov z inej posádky začal MiG horieť a

Nadzvukový B-1B Lancer

padať. LeBlanc tak 24. decembra 1972 dosiahol posledný zostrel pohyblivým guľometom.

Vietnamská strana priznáva ešte jeden zostrel MiG-21 strelcom z B-52, ku ktorému došlo 16. apríla 1972. Na americkej strane si naň vtedy nikto nenárokoval.

Pôvodne mal byť v programe leteckého dňa na Sliači aj rumunský MiG-21, ktorý sa však nakoniec, žiaľ, nepredviedol. Po nie-

koľkých desaťročiach tak mohli B-52 a MiG-21 opäť zdieľať ten istý vzdušný priestor (tentoraz bez strelby), čo by bolo pre priaznivcov letectva nepochybne zaujímavé.

Nadzvuková kosť

V nedeľu namiesto B-52 priletel ďalší americký strategický bombardér, tentoraz nadzvukový B-1B. Jeho domovskou základňou je Dyess v Texase. V americkom letectve ich momentálne slúži 62. Stroje s dĺžkou 44,5 m majú štyri motory, štvorčlennú posádku a meniteľnú geometriu krídla. Maximálne rozpätie je 42 m, pri vysokých rýchlostiach má šípovité krídlo rozpätie iba 24 m.

Oficiálnym pomenovaním B-1B je Lancer, ale posádky ho poznajú ako Bone. Toto slovo znamená kosť, ale vzniklo spojením B a anglického označenia číslovky jeden - one.

Maximálna rýchlosť stroja je Mach 1,25, dolet 9 400 km sa dá predĺžiť tankovaním počas letu. Nosnosť bombardéra je 34 ton munície.

Civilný kolos

Do tretice sa na Sliači predstavil ďalší obor, tentoraz civilný Airbus A 380. Je to najväčšie pasažierske lietadlo na svete. Jeho maximálna kapacita je 853 cestujúcich, ktorých prepravuje na dvoch palubách. Dolet je až 15 700 km.

Výrobca Airbus dostal objednávky na 317 strojov, z ktorých už 214 dodali. Najväčšími používateľmi sú spoločnosti Emirates, Singapore Airlines a Lufthansa. Na Slovensku sa predviedol po prvý raz. Diváci mohli jeho majestátne rozmery obdivovať v sobotu len vo vzduchu. Má dĺžku takmer 73 m a rozpätie takmer 80 m. Maximálna vzletová hmotnosť je 575 ton, prístávací hmotnosť nesmie prekročiť 394 ton. Tento kolos na Sliači nemohol pristáť, ani keby chcel. Nemusel by totiž na dráhe včas zabrzdíť. A aj v prípade, že by sa mu to podarilo, mal by veľký problém s manévrovaním pri rolovaní.

Ďalšími dopravnými lietadlami vo vzduchu boli stroje z letky ministerstva vnútra. Verejnú rozlúčku na Sliači absolvoval Tupolev Tu-154M, ktorý po-

Vo vládnej letke pribudol aj Fokker 100

Španielsku F-18 ocenili za najlepšiu statickú ukážku

putuje do Múzea letectva v Košiciach. Menšie lietadlá Jak-40 už boli vyradené. Techniku sovietskeho pôvodu nahradili stroje Fokker 100 a Airbus A 319. Tieto lietadlá dostali nový farebný kabát so štylizovanou podobizňou M. R. Štefánika na chvoste. Sú ďalším dôkazom, že technika na slovenskom nebi prechádza generačnou výmenou.

Stíhačky z vojny

Okrem týchto civilných obrov boli veľkým lákadlom tohtoročných leteckých dní aj historické stíhačky z druhej svetovej vojny. Sovietsky Jakovlev Jak-3 bližšie predstavujeme na inom mieste tohto čísla Obrany. Vo vzduchu mu zdatne sekundoval legendárny britský Spitfire. Táto ikonická stíhačka nie je návštevníkom SIAF neznáma. Tentoraz sa predviedol stroj so sériovým číslom TE 184. Ide o verziu Mk. XVIe, ktorá sa od najrozšírenejšej verzie Mk. IX líšila použitým motorom. Išlo o Packard Merlin 266, čo bola americká licenčná verzia originálneho motora Rolls-Royce Merlin. Jeho výkon je 1 650 koní a maximálna rýchlosť 657 km/h. Výzbroj tejto verzie tvorili dva kanóny kalibru 20 mm a dva guľomety kalibru 12,7 mm. Tento typ sa zapísal aj do slovenskej histórie, pretože na stroji Spitfire Mk. XVI zahynul náš najúspešnejší stíhač v britskom Kráľovskom letectve Otto Smík.

Medzi historickými lietadlami bol avizovaný aj ďalší klenot – Messerschmitt

Me 262. Ide o prvú sériovo vyrábanú a bojovo nasadenú prúdovú stíhačku na svete. Pre technické problémy však tento stroj musel odriecť všetky vystúpenia do konca tohto roka.

Spitfire Mk. XVI s označením stroja, na ktorom zahynul Otto Smík

Arabskí rytieri

Neoddeliteľnou súčasťou leteckých dní bývajú aj vystúpenia akrobatických skupín. Premiéru na Sliači absolvovali Al Fursan (Rytieri) zo Spojených arabských emi-

rátov. Táto skupina vznikla v roku 2010. Lieta na talianskych strojoch Aermacchi MB-339 a najskôr absolvovala 16-mesačný tréning pod dohľadom pilotov akrobatickej skupiny Il Frecce Tricolori na leteckej základni Rinaldo v Taliansku. Od nej prevzali aj viaceré prvky svojho vystúpenia. Arabskí rytieri lietajú v sedemčlennej formácii a ich stroje nesú čierno-zlaté sfarbenie. Pôsobivé sú dymové stopy, ktoré zanechávajú na oblohe – používajú pri nich bielu, červenú, zelenú a čiernu farbu.

Ocenení

Umenie majstrov vo vzduchu a krásu strojov ocenili na Sliači nielen návštevníci, ale aj odborníci. V závere leteckých dní rozhodli o víťazovi prestížneho titulu Best Display Smik Trophy. Ten si za svoj skvelý výkon odniesli aktuálni nositelia ocenenia za najlepšiu letovú ukážku vo svete – turecký tím Soloturk so stíhačkou F-16.

Akrobatická skupina Al Fursan

Cenu veliteľa Vzdušných síl OS SR za najlepšiu vojenskú letovú ukážku si z rúk brigádneho generála Ľubomíra Svobodu odniesol podplukovník Martin „MAT“ Kuterka prezentujúci slovenský Mig-29. Cena Slovenskej leteckej agentúry za najlepšiu letovú ukážku civilného a športového letectva tento rok patrí majorovi Františkovi „Frankie“ Pytlíkovi, ktorý sa divákovi predviedol na lietadle Extra 300.

Cenu letového riaditeľa SIAF za technicky najprecíznejšie zvládnutú letovú ukážku získala chorvátska akrobatická skupina Krídla búrky (Krila Oluje). O držiteľovi Ceny za najlepšiu statickú ukážku rozhodla verejnosť a novinári. Z Leteckej základne Sliač si ju tento rok odniesli Španielske vzdušné sily s lietadlom F-18 Hornet.

Text: Miroslav Barič
Foto: Štefan Jusko a Ivan Kelement

Ďalšia severokórejská provokácia

Severná Kórea v noci na 15. septembra skúšobne odpálila ďalšiu raketu, ktorá preletela ponad územie severného Japonska a dopadla do Tichého oceánu. Podľa prvých analýz americkej a juhokórejskej armády išlo zrejme o balistickú raketu stredného doletu. Velenie armády USA pre oblasti Tichomoria zdôraznilo, že odpálenie strely neohrozilo oblasť Severnej Ameriky. Išlo o prvý severokórejský raketový test od uvalenia nových sankcií na KĽDR, ktoré schválila BR OSN v reakcii na nedávnú jadrovú skúšku Pchjongjangu. Raketa bol vystrelená o 6.57 h miestneho času z lokality Sunan neďaleko Pchjongjangu. Preletela ponad severnú časť Japonska a dopadla do severnej časti Tichého oceánu, pričom dosiahla výšku približne 770 kilometrov a urazila zhruba 3 700 kilometrov. Vláda v Tokiu vyjadrila nad odpálením rakety ponad územie Japonska veľké rozhorčenie. Hlavný tajomník vlády Jošihide Suga zdôraznil, že Japonsko nebude tolerovať opakované a bezmedzné provokácie zo strany Pchjongjangu. Severokórejská raketa podľa neho preletela ponad japonský ostrov Hokkaidó a dopadla do vôd Tichého oceánu, približne 2000 kilometrov východne od brehov Japonska. KĽDR už na konci augusta vystrelila balistickú raketu stredného doletu typu Hwasong-12, ktorá taktiež preletela ponad severné Japonsko.

Medzinárodné spoločenstvo reaguje

Čína a Rusko spustili 18. septembra spoločné námorné vojenské cvičenie pri hraniciach so Severnou Kóreou. Cvičenie sa koná v čase prehlbujúceho sa napätia po tom, čo Severná Kórea odpálila už druhú raketu ponad Japonsko za tri týždne. Okrem toho začiatkom septembra - navzdory medzinárodnému tlaku - vykonala svoj šiesty a najmocnejší jadrový test. Rusko-čínske manévry sa konali medzi Zálivom Petra Veľkého pri Vladivostoku a južnou časťou Ochotského mora severne od Japonska. Predstavovali druhú časť čínsko-ruských námorných cvičení v tomto roku, pričom prvá sa uskutočnila v júli v Baltskom mori.

Spojené štáty americké plánujú vyslať v októbri k pobrežiu Kórejského polostrova jednu zo svojich lietadlových lodí, ktorá sa zúčastní na spoločnom cvičení s plavidlami juhokórejského vojenského námorníctva. V správe ministerstva obrany predloženej poslancom juhokórejského parlamentu sa uvádza, že spojenci usporiadajú v októbri námorné manévry, ktorých sa zúčastní aj úderná skupina americkej lietadlovej lode. O ktorú loď pôjde ministerstvo neuviedlo. Koncom septembra Spojené štáty pravdepodobne vyslali do Južnej Kórey aj svoje nadzvukové strategické bombardéry B-1B Lancer, ktoré majú domovskú základňu na americkom tichomorskom ostrove Guam.

Foto: TASR

Turci a Kurdi

Turecká armáda 18. septembra spustila vopred neohlásené cvičenie pri hranici s irackým kurdským autonómnym regiónom, ktorý sa pripravuje na referendum o nezávislosti. Manévry sa začali pri meste Silopi neďaleko pohraničného priechodu Habur, za ktorým sa rozprestiera iracký Kurdistan. Manévry sú ukážkou sily zo strany Turecka pred blížiacim sa kurdským plebiscitom v troch provinciách na území autonómneho Kurdistanu a v oblastiach ovládaných kurdskými milíciami, na ktoré si robí nárok vláda v Bagdade. Iracký viceprezident Núrí Málikí uviedol, že Irak nedovolí, aby na jeho území vznikol „druhý Izrael“. Kurdske menšiny žijú aj v Turecku, Iráne a Sýrii a všetky tieto krajiny sú proti nezávislému kurdskému štátu. S referendom nesúhlasia ani USA a mnohé štáty Európy. Proti konaniu referenda sa vyslovil aj generálny tajomník OSN António Guterres.

Írsky otec všetkých bômb

Írán vyrobil takmer 10-tonovú nejadrovú bombu. Informoval o tom hlavný veliteľ vzdušných síl íranských Revolučných gárd Amír Alí Hadžizáde. Na objednávku armády íranske zbrojovky vyvinuli a vyrobili 10-tonové bomby a dali ich k dispozícii ozbrojeným silám. Bomby možno zhadzovať z lietadiel typu Iljušin a majú silný ničivý efekt. Hadžizáde uviedol, že ak Spojené štáty majú „matku všetkých bômb“, potom Írán má teraz „otca všetkých bômb“. Generál narážal na americkú nekonvenčnú bombu GBU-43, známu aj pod označením MOAB (Massive Ordnance Air Blast), ktorou USA v apríli tohto roku v Afganistane podnikli útok na podzemný systém tunelov militantov Islamského štátu. Americkí zbrojáři vyvinuli GBU-43 počas vojny v Iraku. V prípade útoku v Afganistane šlo o vôbec prvé použitie GBU-43 v boji.

Poľsko zvýši rozpočet na obranu

Poslanci poľského parlamentu 15. septembra schválili nárast výdavkov krajiny na obranu o najmenej 2,1 percenta hrubého domáceho produktu (HDP) v roku 2020 a o najmenej 2,5 percenta HDP v roku 2030, čo je viac ako žiada NATO. Poľský minister obrany Antoni Macierewicz uviedol, že zvyšovanie výdavkov Poľska na obranu je nutné ako odpoveď na hrozby z východu, kde Rusko „využíva silu na dosiahnutie svojich cieľov“. Poľsko je jedným z piatich štátov Severoatlantickej aliancie, ktoré plnia záväzok a vyčleňujú na obranu najmenej dve percentá svojho HDP. Schválený návrh predpokladá najväčší rozpočet pre poľské ozbrojené sily po roku 1989.

Duch Veľkej vojny

Pri belgickom pobreží objavili neporušenú nemeckú ponorku z čias prvej svetovej vojny. Správca prímorskej belgickej provincie Západné Flámsko Carl Decaluwé uviedol, že ponorka má narázom poškodenú prednú časť, avšak zostala zatvorená a na jej palube sa stále nachádzajú pozostatky 23 ľudí. Približne sto rokov starú ponorku objavili výskumníci, avšak úrady odmietli prezradiť, kde presne sa plavidlo nachádza, až kým miesto nezábezpečia. Provinčný správca vo veci kontaktoval nemeckého veľvyslanca v Belgicku. „Potrebujeme vedieť, ako naložiť s telesnými pozostatkami posádky,“ povedal Decaluwé.

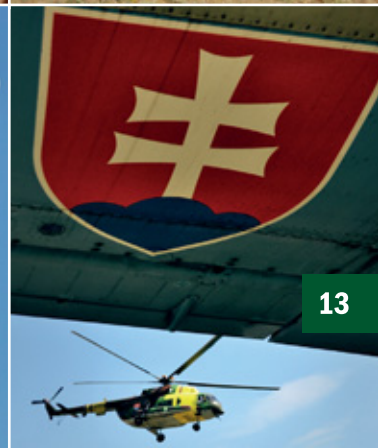
Múzeum ožilo deťmi

Minister obrany Slovenskej republiky Peter Gajdoš otvoril v priestoroch Vojenského historického múzea 9. septembra 2017 už 11. ročník Dňa ozbrojených zložiek a záchranných systémov s deťmi. Medzi divácky atraktívne patrilo prelet lietadiel MiG-29 z 1. taktickej letky zo Sliača, prílet vrtuľníka Mi-17 v úprave SAR - LPZS z Vrtuľníkového krídla gen. Jána Ambruša v Prešove alebo zoskok členov Padákovej záchrannej a výsadkovej služby. Najmä deti zaujal aj šou program príslušníkov Čestnej stráže Ozbrojených síl Slovenskej republiky či ukážky výzbroje 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny. Prezentovala sa aj jazdná polícia, colníci, hasiči a záchranári, ako aj Zbor väzenskej a justičnej stráže. Malým návštevníkom, ale aj záujemcom o službu v ozbrojených silách sa venovala regrutačná skupina OS SR. Ukážky dobového výstroja a výzbroje pripravili rôzne kluby vojenskej histórie. Návštevníci si mohli vyskúšať i pilotovanie lietadla L-39 Albatros, pričom túto činnosť zabezpečil virtuálny akrobatický tím Biele Albatrosy. Samotné múzeum prezentovalo aj nové exponáty, medzi ktoré bolo tento rok zaradené obrnené vozidlo Aligátor, UAZ 452D, odminovací tank T-55 používaný v Eritrei alebo žeriavový tank JT-34.

„Každý správny vlastenec by určite mal poznať históriu svojej krajiny. Osobne som presvedčený, že pre našich múzejníkov je česť, ak ju môžu návštevníkom priblížiť pútavou formou práve oni,“ povedal vo svojom príhovore minister obrany SR Peter Gajdoš.

Text: Miroslava Mindárová

Foto: autorka a Ivan Kelement

Medzinárodný výcvik výsadkárov

Dve desiatky príslušníkov žilinského 5. pluku špeciálneho určenia spolu s dvadsiatkou Čechov a tridsiatkou Američanov absolvovali od 21. augusta do 8. septembra na leteckej základni v Kuchyni spoločný medzinárodný výsadkový výcvik vojakov špeciálnych síl.

Na úvod sa oboznámili s pravidlami zoskokov z vojenského transportného lietadla C-130j Hercules a absolvovali zoznamovacie zoskoky americkými padákmi MC-4 so zameraním na zvládnutie ich obsluhy a riešenie krízových situácií. „Rozdiel oproti padákom, ktoré používame na výcvik v 5. pluku, je v obsluhu padáka pri otváraní hlavného i záložného padáka, aj v jeho riadení počas letu,“ povedal náčelník výsadkovej a záchrannej služby pluku.

Voľným pádom aj s výzbrojou

Výcvik pokračoval zoskokmi s využitím voľného pádu a s použitím kyslíkového systému, samozrejme, s výzbrojou a výstrojom. Cvičiaci sa zdokonalili aj v navigačných zoskokoch, čo znamená prelet padákom z bodu výsadku na určené miesto. „V príprave na prelet sme si ujasnili spôsob výpočtu tzv. HARP (High Altitude Release Point), čo zjednodušene znamená bod výskoku, kde potrebuje byť skupina vysadená a po sformovaní do letovej formácie letí na bod pristátia,“ dodal dôstojník zodpovedný za výsadkovú prípravu pluku.

Špecialisti zo žilinského 5. pluku zdieľali odborné skúsenosti s americkými vojakmi aj pri vyzdvihnutí motorizovaných skupín na malých vozidlách 4x4, takzvaných štvorkolkách, systémom RAPIDS „pristaň – vyzdvihni – vzlietni“. „Do budúcnosti je plánované používanie podobnej techniky aj u nás, a preto sme radi, že sme sa zoznámili s takouto možnosťou prepravy a vysadenia skupín. Čo sa týka zhadzovania materiálu veľkými nákladnými padákmi, to je parketa vzdušných síl po zavedení do používania lietadla C-27j Spartan,“ doplnil žilinský kapitán. Práve zhadzovanie materiálu na veľkých nákladných padákoch patrilo k ďalším výcvikovým úlohám posádky lietadla C-130j Hercules.

Vysadenia aj v noci

Vojaci zúčastnených armád absolvovali aj zoskoky v systémoch známych ako HALO a HAHO (High Altitude Low Opening, High Altitude High Opening). Výsadkári pomocou padákov určených na použitie v oboch systémoch ich otvárajú po dlhom voľnom páde v bezpečnej výške nad zemou, alebo naopak, krátko po opustení lietadla. Obe techniky majú využitie v rôznych situáciách. Záverečná časť výcviku bola venovaná najmä preletom na padákoch v noci, keď pod odborným vedením americkej partnerskej skupiny špeciálnych síl vykonávali výsadkári zoskoky s nočným videním počas celého letu od vysadenia až po pristátie. To pre nich znamená jedinečnú skúsenosť, ktorú dozaista využijú.

Procedúry, postupy, signály

„Medzi našimi špeciálnymi silami existujú dlhé a silné väzby a toto cvičenie je ďalším krokom pri spoločnom tréningu interoperability, teda schopnosti ešte lepšie spolupracovať,“ povedal pridelenec obrany USA na Slovensku podplukovník Jonathan S.

Dunn, ktorý navštívil cvičiacich vojakov v stredu 30. augusta aj s kongresmanmi Stevenom Chabotom a Stephenom Lynchom.

„So zreteľom na očakávanú dodávku dopravných lietadiel Spartan do slovenských ozbrojených síl veľmi vítame spoločný výcvik aj s využitím lietadla C-130j Hercules,“ povedal plukovník Miroslav Gardlo, veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia. Dodal: „Je to jedinečná príležitosť na hlbšie zoznámenie s procedúrami, postupmi a signálmi, ktoré používa koalíčný partner počas pobytu jednotky na palube lietadla pred výsadbou a bezprostredne pred jeho opustením. Týka sa to aj činnosti výsadbkových sprievodcov na palube po tom, keď jednotka lietadlo opustí.“

Príslušníci 5. pluku získané poznatky a skúsenosti zo spoločného výcviku využijú pri ďalšom výcviku jednotiek pluku, ako aj pri tvorbe nového výsadbkového predpisu, ktorý je už v procese prípravy. „S priebehom spoločného výcviku som spokojný, bol na mimoriadne vysokej úrovni,“ zhrnul plukovník Miroslav Gardlo.

Text: Pavol Vitko a Miroslava Mindárová

Foto: Miroslava Mindárová, 5. pš

**Zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR
– náčelník štábu generálmajor Miroslav Kocian:**

Bezpečnostná situácia si vyžiadala veľké zmeny

Generálmajor Miroslav Kocian začínal v uniforme v českých Strakoniciach v roku 1985 ako zástupca veliteľa protiletadlovej raketovej batérie a vo svojej odbornosti pôsobil do roku 1999, keď odchádzal z funkcie veliteľa protiletadlovej raketovej brigády v Rožňave. Ďalej už nasledovali školy v zahraničí, vysoké funkcie na veliteľstve vzdušných síl vo Zvolene, veliteľstve síl výcviku a podpory v Trenčíne, v štábe pre podporu Spojeneckého veliteľstva pozemných síl v nemeckom Heidelbergu, veliteľstve KFOR v Kosove, ako aj na Generálnom štábe OS SR. Po tom, ako od roku 2013 pôsobil v pozícii národného vojenského predstaviteľa pri NATO a EÚ v Bruseli, sa v marci tohto roka vrátil na generálny štáb.

Pán generál, v čom spočíva vaša funkcia, ktorá má názov zástupca náčelníka generálneho štábu – náčelník štábu?

Ako viete, som jeden z dvoch zástupcov náčelníka generálneho štábu (NGŠ), pričom okrem zastupovania NGŠ v čase jeho ne-

prítomnosti prioritne riadim kanceláriu GŠ. Riadim aj odbor špeciálneho určenia GŠ a podlieha mi veliteľstvo posádky Bratislava. Mojou hlavnou úlohou je koordinovať procesy v rámci GŠ a spoluprácu GŠ a organizáciami zložkami ministerstva obrany. Tiež

mám zodpovednosť za plánovanie úloh GŠ všeobecne, ako aj napríklad za spracovanie plánov spoločnej prípravy funkcionárov OS SR, či za plánovanie a koordináciu procesov uvádzania OS SR do pohotovosti a bojovej pohotovosti na strategickom stupni velenia. Za zmienku stojí, že som tiež členom riadiaceho výboru medzinárodného projektu TISA a tých úloh je, pravdaže, oveľa viac.

Vráťme sa ešte do Bruselu, kde ste pôsobili tri a pol roka ako náš národný vojenský predstaviteľ pri NATO a EÚ. Aké ťažiskové úlohy si Aliancia za toto obdobie vytýčila a kde najviac sa budú dotýkať aj činnosti našich ozbrojených síl?

To je veľmi široká otázka, lebo naozaj toho bolo dosť. Aliancia za obdobie, keď som pôsobil v Bruseli, prešla obrovskou zmenou. Táto zmena je odrazom bezpečnostnej situácie, ktorá sa v Európe a vo svete vyvinula a stále sa mení. Ťažiskovo NATO prešlo dvoma veľkými míľnikmi. Prvým bol waleský summit v roku 2014, kde bol na základe už spomínanej zmenenej bezpečnostnej situácie prijatý tzv. akčný plán pripravenosti NATO. S cieľom, aby Aliancia bola dosť silná, pripravená, odolná a schopná plniť úlohy a výzvy, ktoré sú pred ňou teraz a ktoré môžeme očakávať aj do budúcnosti. Zdôraznili sa tri hlavné úlohy: kolektívna obrana, krízový manažment a bezpečnosť založená na spolupráci s partnermi, inak aj kooperatívna bezpečnosť. Boli prijaté tzv. okamžité opatrenia, ktoré sa premietli napríklad aj do maximálneho zintenzívnenia prípravy a výcviku. Aj naše OS SR boli priamo účastníkmi niekoľkých veľkých aliančných cvičení a medzinárodné cvičenia aj organizovali. Ďalšia vec – na Slovensku sa začalo s budovaním styčného tímu pre integráciu síl NATO (NATO FORCE INTEGRATION UNIT – NFIU), ktorého prvé výročie vzniku sme si pripomenuli začiatkom septembra.

Nasledoval Varšavský summit v roku 2016...

Tu NATO pokračovalo tzv. adaptačnými opatreniami, ktoré boli pod „hlavičkou“ odstrašenie a obrana. Aj my sme sa jednoznačne prihlásili k tzv. rozšírenej predsunutej prítomnosti najmä na východe. Samozrejme, táto prítomnosť smerovala aj na juh. Na základe novej bezpečnostnej situácie sa intenzívne dopracúvajú a spracúvajú plány obrany jednotlivých členských krajín a toto všetko sa premietlo aj do činnosti OS. Okrem spomínaného NFIU pokračuje účasť na spoločných aliančných cvičeniach, veľká pozornosť sa venuje tzv. rozšírenej predsunutej prítomnosti, kde sme aj my vyslali v rámci výcviku svoju jednotku pod názvom Štefánik na výcvik do Lotyšska. Samozrejme, čo pripravujeme ďalej, to sú ďalšie príspevky vyplývajúce z našich záväzkov, kde sme prihlásili náš príspevok. Tiež pripravujeme naše príspevky v oblasti výcviku a prípravy špecialistov do Iraku v súlade so schváleným mandátom. Takže som rád, že v tom, čím som žil v centrále Aliancie, môžem

pokračovať a byť nápomocný v podmienkach nášho generálneho štábu.

Aký bol za tie tri roky vývoj v oblasti bezpečnosti v rámci Európskej únie?

Tiež mimoriadne dynamický. Ešte pred varšavským summitom bola prijatá Deklarácia o spolupráci medzi EÚ a NATO, kde sme presne identifikovali oblasti užšej spolupráce, ako cesty ako v tejto spolupráci pokračovať ďalej. V roku 2016 bola prijatá Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie. Bola to zložitá práca a o to viac nás môže tešiť, že prebiehala aj v rámci úspešného predsedníctva Slovenskej republiky v Rade EÚ. V nadväznosti na to by som chcel vyzdvihnúť pozitívny prístup priorít súčasného vedenia ministerstva obrany, ku ktorým ťažiskovo patrí budovanie funkčných a akcieschopných OS SR tak, aby naše spôsobilosti mohli prispieť k posilňovaniu bezpečnosti v Európe. Zapojenie sa do tzv. permanentnej stálej štruktúrovanej spolupráce je toho dôkazom. Pravdaže, aj z toho vyplýva pre ozbrojenú silu ako jedna z hlavných úloh obmena zastaranej techniky. To je snom a želaním všetkých vojakov, ako aj nevyhnutnosťou pre budovanie ďalších a kvalitnejších spôsobilostí OS SR, ktoré by sme mohli potom ponúknuť do spoločných zdrojov.

Aké ťažiská vývoja možno očakávať v rámci našich síl pre špeciálne operácie?

Tieto sily plnia tri hlavné úlohy, a to je priama akcia, špeciálny prieskum a vojenská asistencia. Samozrejme, je tam ešte viac doplnkových činností. Tento typ síl si vyžaduje aj osobitný systém vedenia a riadenia. Tu by som nadviazal na nedávno prijatý dokument v kolégiu ministra, z ktorého vo všeobecnosti vyplýva, že chceme, aby tieto sily boli schopné samostatne plánovať, riadiť a vykonávať špeciálne operácie, ako aj zabezpečiť podporné činnosti či už na území Slovenska, alebo mimo neho. Do podrobností, pochopiteľne, zachádzať nebudem. Tiež nehovorím o štruktúrach či organizácii, ale o spôsobilostiach. Tie sú na veľmi dobrej úrovni, no je dôležité ich posilňovať a rozvíjať, a to aj vzhľadom na vývoj bezpečnostnej situácie a boj proti terorizmu.

Vojaci našich síl pre špeciálne operácie tvoria jadro nášho kontingentu v Resolute Support. Uvažuje sa s ich nasadením v Afganistane aj naďalej?

Mandát od Národnej rady SR máme v tomto zmysle pre „špeciálov“ časovo neobmedzený. To však neznamená, že ak vznikne nová situácia a s ňou súvisiace požiadavky, že nebudeme reagovať.

Hoci sa „špeciálov“ v poslednom období podarilo solídne vyzbrojiť a vystrojiť, tento proces iste nie je uzatvorený...

Sily pre špeciálne operácie trpia tie isté problémy ako zvyšok OS SR, aj keď sa môže zdať, že v domácom porovnaní sú na tom

lepšie. No v porovnaní s rovnakými silami v zahraničí treba doplniť viacero vecí. Len naznačím – ide napríklad o niektoré podporné zbraňové systémy alebo prostriedky pozemnej mobility. Som však rád, že časťou týchto vecí už v blízkej budúcnosti disponovať budú.

Ste nadriadený aj Veliteľstvu posádky Bratislava. Ktoré jednotky sú jeho súčasťou a ako sa vyvíja ich materiálne zázemie?

Áno, ide o útvar priamo podriadený generálnemu štábu, ktorý organizuje a zabezpečuje protokolárne aktivity v súlade s požiadavkami nášho ministerstva, Vojenskej kancelárie prezidenta SR, Národnej rady SR, vlády, štátnej správy a samospráv. Na zabezpečenie širokého spektra úloh máme k dispozícii Čestnú stráž OS SR, Vojenskú hudbu OS SR dislokovanú v Bratislave a Vojenskú hudbu Banská Bystrica. Samozrejme, aj ďalšie podporné súčasti. Máme možnosť stretávať sa s nimi na rôznych štát-

Naším cieľom musí byť stabilizácia vysokokvalifikovaného vojenského personálu a snaha o vytvorenie čo najprofesionálnejších podmienok pre službu.

no-protokolárnych aktivitách. Tiež na aktivitách, ktoré podporujú pozitívnu prezentáciu rezortu obrany a aktivitách zameraných na rozvoj vojenských tradícií. Ak máte záujem o štatistiky, tak príslušníci Veliteľstva posádky Bratislava zabezpečili v prvom polroku 2017 viac ako 200 ceremoniálov a podujatí. Išlo o viac ako 20 štátno-protokolárnych aktivít, 50 pietnych aktov kladenia vencov, 60 vojenských pohrebů, 25 slávnostných nástupů a 50 aktivít na podporu pozitívnej prezentácie rezortu obrany. Len na ilustráciu, oproti prvému polroku 2016 ide o nárast o viac ako 30 aktivít. Tu tiež materiálne zabezpečenie sčasti patrí medzi obmedzujúce prvky plnenia úloh. Pozitívne však musím povedať, že sa napríklad začal proces obmeny historických rovnošiat príslušníkov čestnej stráže. Takisto zatiaľ v obmedzenom rozsahu sme v minulých rokoch realizovali nákup hudobných nástrojů. Doslova za pochodu riešime doplnenie chýbajúceho príslušenstva k používaným nástrojům. Určite by ku kvalitnému plneniu úloh prispeli aj nové rovnošaty či dopravné prostriedky. Nedá mi nespomenúť stav infraštruktúry objektů Veliteľstva posádky Bratislava, čo bude nevyhnutné riešiť. Veľmi ma však teší, že Vojenská hudba OS SR pod vedením jej hlavného dirigenta a inšpektora vojenských hudieb majora Borisa

Hokinu nahrála služobný repertoár vojenských skladieb, takže bude na CD nosičoch k dispozícii aj ostatným útvarom.

Aká je situácia v personálnom dopĺňaní „špeciálov“ a jednotiek v rámci Posádkového veliteľstva Bratislava, ktoré sú vo vašej priamej podriadenosti?

Od začiatku vidíte, že sú to dva špecifické útvary s veľmi špecifickým zložením. Keď budeme hovoriť o silách pre špeciálne operácie, tak si musíme byť vedomí, že potrebujeme ľudí fyzicky zdatných a psychicky odolných, ktorí sú schopní fungovať samostatne, alebo aj ako súčasť tímu a znášať celkovú záťaž na nich kladenú. Do tejto jednotky prebieha výber zhruba dvakrát do roka. Kritériá sú vysoké a spomedzi uchádzačov je asi 30-percentná úspešnosť. To viac-menej korešponduje so svetovým štandardom. Celková je naplnenosť približne trojštvrťnová. Čo sa týka jednotiek v podriadenosti Veliteľstva posádky Bratislava, aj tu sú rôzne obmedzenia – a to od výšky postavy v čestnej stráž (183 až 190 cm – pozn. pv), až po požadovanú mieru talentu u hudobníkov. Tých musíme regrutovať z civilného sektora a nie vždy sú schopní či ochotní znášať slasti a strasti vojenského života vrátane veľmi častých služieb počas rôznych sviatkov. Hudby sú naplnené približne na 90 %. Treba povedať, že ak chceme regrutovať a prijímať ľudí nielen do týchto jednotiek, musí byť naším spoločným cieľom stabilizácia vysokokvalifikovaného vojenského personálu a snaha o vytvorenie čo najprofesionálnejších podmienok na jeho službu.

S akými osobnými cieľmi a ambíciami ste nastúpili do súčasnej pozície?

Počas môjho 3,5-ročného obdobia v NATO a EÚ, práve v rokoch, keď sa výrazne zmenilo bezpečnostné prostredie, som mal možnosť nadobudnúť veľké množstvo informácií a skúseností. Mal som možnosť byť pri procese prijímania dôležitých rozhodnutí na vojensko-politickej úrovni na summitoch, alebo aj počas nášho predsedníctva v Rade Európy. Preto teraz po návrate je mojou ambíciou popri štandardnej denno-dennej práci byť nápomocný pri implementácii týchto rozhodnutí do prostredia našich ozbrojených síl. Tak, aby sme spracúvali a pripravovali konsolidované, koncepčné a harmonizované dokumenty pre náčelníka generálneho štábu a ministra obrany na ich ďalšie posúdenie a rozhodnutie.

Napokon otázka pod čiarou – vidieť, že sa udržiavate vo forme, takže ako?

Keď mám čas, usilujem sa trochu športovať, hoci musím povedať, že v tom nemám až takú pravidelnosť, akú by som si predstavoval (smiech). Voľakedy som veľmi rád hrával squash a tenis. Aj keď teraz nepreferujem žiaden šport, tak najčastejšie to býva beh a fitnes.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Vojenské vzdelávanie aj na civilných školách

Už pred skončením činnosti všetkých stredných a až na Akadémii ozbrojených síl aj vysokých vojenských škôl bolo na Slovensku zrejmé, že o to väčšia práca čaká na regrutátorov. Ambíciou bolo vysokoškolsky vzdelaných odborníkov „nakupovať v civile“. Ukázalo sa však, že samotný nábor pri niektorých odbornostiach nestačí. Už druhý rok preto rezort obrany prostredníctvom zmluvnej spolupráce pripravuje na Technickej Univerzite Košice (TUKE) svojich budúcich špecialistov v leteckých odbornostiach a od tejto jesene k nim pribudli kadeti – medici na Fakulte vojenského zdravotníctva Univerzity obrany (FVZ UO) Brno.

Liaheň potrebných mechanikov

Po zrušení stredného odborného školstva na Slovensku sa začal pri regrutácii postupne čoraz viac prehľbovať deficit najmä špecialistov na funkciách technikov, a to najmä leteckých. O to je dôležitejšie, že existuje Stredná odborná škola letecko-technická (SOŠ LT) v Trenčíne.

Je jediná svojho druhu na Slovensku a už 30 rokov sa venuje najmä výchove mechanikov lietadiel. Jej riaditeľ Ing. Stanislav Malec je bývalým absolventom školy. Po skončení Vysokej vojenskej leteckej školy v Košiciach pôsobil ako

pilot vojenských vrtuľníkov. Konkretizuje, že SOŠ LT má dva štvorročné študijné odbory mechanik lietadiel – mechanika a mechanik lietadiel – avionika (elektrické a elektronické systémy). Škola je ako jediná v SR certifikovaná Dopravným úradom SR a vyučuje v súvislosti s civilným predpisom EASA Part 66 a 147.

Absolventi aj vo vzdušných silách

Medzinárodne platné osvedčenie školu oprávňuje uskutočňovať výcvik údržby lietadiel podľa medzinárodných predpisov, vykonávať skúšky a vydávať zodpovedajúce uznávacie osvedčenia potrebné na získanie oprávnenia robiť údržbu lietadiel. Potrebné skúšky u nich robia aj bývalí technici lietadiel pri odchode z ozbrojených síl do civilnej sféry. V minulosti žiakov školiť hlavne na vojenskú techniku, teraz sa viac zameriavajú na civilné letectvo. „Desiatky našich absolventov pôsobili a pôsobia v radoch ozbrojených síl, najmä vo vzdušných silách,“ potvrdzuje riaditeľ S. Malec.

Pozrime sa na systém tejto spolupráce v téme Obrany bližšie. Tiež si všimneme potenciál niektorých škôl, s ktorými síce nemáme príslušné zmluvy, ale zameraním majú k činnosti ozbrojených síl a poslaniu rezortu obrany blízko.

Letci v Košiciach

Už v roku 2012 bolo zrejme že akékoľvek pokusy „náborovať“ najmä letecké odbornosti z civilu nepokryjú celý rozsah personálnych požiadaviek zo vzdušných síl. Nový model prípravy dôstojníkov na vojenské letecké odbornosti a špecializá-

cie sa zaviedol do praxe v roku 2016. „Na vysokoškolské štúdium druhého stupňa v dennej forme štúdia na TUKE bolo vlní v septembri vyslaných osem profesionálnych vojakov v prípravnej štátnej službe vo funkcii kadet,“ uviedol generálny riaditeľ Sekcie ľudských zdrojov MO SR plukovník gšt. Radoslav Ivančík. Konkretizoval: „Z tohto počtu sú štyria kadeti pripravovaní na vojenskú odbornosť A20 Letectvo (3 piloti a 1 riadiaci letovej prevádzky) a štyria kadeti na vojenskú odbornosť A50 Inžinierska letecká služba. Všetkých osem kadetov pokračuje v akademickom roku 2017/2018

v druhom ročníku.“ Samozrejme, aby sa tento zámer vlní na jeseň podaril, predchádzali mu stovky hodín konzultácií a odborných aj legislatívnych príprav. Zavŕšené boli podpísaním Zmluvy o spolupráci medzi Akadémiou ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši a Leteckou fakultou Technickej univerzity v Košiciach. Zaujímá nás, koľkí noví kadeti študujú na TUKE od tohto septembra. „Na prvom stupni vysokoškolského štúdia sú to štyria kadeti pripravovaní na vojenskú odbornosť A20 Letectvo (4 piloti), no a na druhom stupni sú to ďalší 4

Na druhej strane - v SOŠ LT pracuje v súčasnosti päť bývalých vojenských profesionálov v pozíciách učiteľov odborných predmetov leteckých (Technológia opráv lietadiel, Lietadlové pohonné jednotky, Letecké palubné prístroje a pod.), ďalší sú majstri odborného výcviku.

Nepoznajú nezamestnanosť

S. Malec s uspokojením konštatuje, že medzi absolventmi leteckých odborov školy je nulová nezamestnanosť. „Naši bývalí žiaci pracujú ako mechanici v civilných firmách na Slovensku, a Čechách, ako aj v ostatných krajinách Európskej

únie. Mnoho žiakov pracuje ako vedúci na technických základniach pri ťažkej údržbe. Ďalší, ktorí po maturite ukončili vysokú školu, pôsobia pri vývoji lietadiel alebo avionických systémov.“

Žiaci 4. ročníka leteckých profesií v rámci praxe pôsobia najmä v Leteckých opravovniach Trenčín, v Austrian technik, JobAir Ostrava a Aero Slovakia Nitra a celkom nedávno sa ohlásili z Českých aerolínií. Riaditeľ školy aj tu vidí veľkú možnosť spolupráce so Vzdušnými silami OS SR, ktoré majú nedostatok technického personálu – a ku ktorým má blízko aj on osobne. Aj preto sa škola v tomto roku aktívne v spolupráci s rezortom obrany podieľala na zabezpečení krajského kola Projektu na podporu vlastenectva a brannej prípravy na stredných školách - KEMP 2017.

Text: Jozef Žiak
Foto: archív SOŠL

Teoretická výučba na Leteckej fakulte TUKE

kadeti pripravovaní na vojenskú odbornosť A20 Letectvo (1 pilot, 2 odborníci riadenia letovej prevádzky a 1 kadet Inžinierskej leteckej služby),“ konkretizoval plukovník gšt. Ivančík.

Lekári v Hradci

Pri vyslaní kadetov – medikov na štúdium do Čiech sa dalo oprieť o Protokol medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Českej republiky o spolupráci v oblasti vzdelávania a výcviku profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu ministerstva obrany z 2. apríla 2004. Spomeňme však aj úlohu 6.3. vyplývajúcu z Rozpracovania Programového vyhlásenia vlády SR v rezorte obrany na roky 2016-2020 v rámci prípravy a vzdelávania profesionálnych vojakov v nedostatkových odbornostiach s dôrazom na vojenských lekárov. V situácii, keď je ich naplnenosť na tabuľkách v rezorte obrany pod 50 percent. „Ťažisková a finálna bola v tomto prípade vykonávaná dohoda medzi Ministerstvom obrany Českej republiky a Ministerstvom obrany Slovenskej republiky o vysokoškolskom štúdiu príslušníkov ozbrojených síl Slovenskej republiky na Fakulte vojenského zdravotníctva Univerzity obrany z 24. februára 2017,“ zdôraznil plukovník gšt. Ivančík. Vysokoškolské štúdium na prípravu vojenských lekárov pre potreby OS SR

zabezpečuje FVZ UO v spolupráci s Lekárskou fakultou Univerzity Karlovej v Hradci Králové (LF UK). Teda s tou istou fakultou, kde do roku 1993 študovala väčšina československých vojenských lekárov a aj vďaka ktorej sú lekárske tabuľky v Čechách v plných počtoch. Na spomínané štúdium sú od septembra 2017 vyslaní prví dvaja slovenskí kadeti, ktorých štúdium v dennej forme bude trvať štandardných šesť rokov. „Študijný plán na FVZ UO obsahuje jedinečné predmety, ktoré nevyučuje žiadna

civilná verejná lekárska vysoká škola. Ide napríklad o medicínu katastrof, ochranu pred zbraňami hromadného ničenia, organizáciu a taktiku vojenskej zdravotníckej služby, vojenskú epidemiológiu a hygienu či vojnovú chirurgiu a vnútorné lekárstvo,“ vyratúva plukovník gšt. Ivančík. V študijnom programe je zahrnutá aj rádiobiológia, toxikológia, vojenská farmácia, organizácia vojenského zdravotníctva a súčasťou prípravy budúcich lekárov sú aj stáže v zdravotníckych zariadeniach.

Prijatie a zabezpečenie

Regrutovaný absolvent s úplným stredným vzdelaním (resp. absolvent bakalárskeho štúdia, ak bude kadet absolvovať len vysokoškolské štúdium druhého stupňa) absolvuje vysokoškolské štúdium ako profesionálny vojak v prípravnej štátnej službe vo funkcii kadet Akadémie ozbrojených síl. Samozrejme, takýto záujemca musí okrem splnenia príslušných zákonných noriem vo vzťahu k AOS aj úspešne absolvovať prijímacie skúšky na príslušnú zmluvnú vysokú školu. Vojenský program sa pritom pre nich začína už pred nástupom do vysokoškolských posluchárňí prvého ročníka. Tak to bolo i tento rok: „V dňoch 1. – 2. augusta 2017 sa na AOS uskutočnil príjem kadetov

Priečelie Lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Hradci Králové

Situácia za riekou Moravou

Bohatá história vojenského školstva na území Českej republiky pokračuje aj po roku 2004, keď došlo k zlúčeniu Vojenskej akadémie v Brne, Vysokej vojenskej školy pozemného vojska vo Vyškove a Vojenskej lekárskej akadémie (VLA-JEP) v Hradci Králové a vzniku Univerzity obrany. Ak porovnáваме - v Čechách ostali aj vojenské stredné školy.

VLA-JEP sa napríklad transformovala na Fakultu vojenského zdravotníctva. Na základe dohody od tohoto školského roka študujú tu aj študenti zo Slovenska. V súčasnosti má Univerzita obrany tri fakulty, ktoré sa sformovali z bývalých spomínaných troch celkov. Fakulta vojenského leadershipu a Fakulta vojenských technológií sa nachádzajú v Brne,

Fakulta vojenského zdravotníctva v Hradci Králové.

Centrum vzdelávania aj výskumu

Univerzita obrany vzdeláva vojenských profesionálov pre potreby Armády Českej republiky a civilných odborníkov v oblasti bezpečnostného systému štátu, obranného priemyslu a verejnej správy. Študijné programy univerzity sú zamerané na oblasť vojenstva a širšej sféry bezpečnostného systému štátu. Univerzita obrany predstavuje aj centrum obranného a bezpečnostného výskumu a vývoja Armády Českej republiky. V rámci univerzity sa rozvíjajú vedné odbory, ktoré súvisia najmä s obranným aplikovaným

1. ročníka AOS vrátane kadetov vyslaných na TUKE a na FVZ UO. A to vrátane ich personálneho, logistického, materiálneho a finančného zabezpečenia," uviedol plukovník gšt. Ivančík. Potom boli presunutí na základný vojenský výcvik na Základňu výcviku a mobilizačného doplňovania Martin, ktorý prebiehal do 22. septembra 2017. Po jeho absolvovaní absolvovali kadeti zápisy do prvých ročníkov svojich vysokých škôl.

Kadeti študujúci na vysokých školách sú profesionálni vojaci v prípravnej štátnej službe. Ich postavenie upravuje zákon č. 281/2015 Z. z., pričom ich štúdium sa v plnom rozsahu realizuje na náklady rezortu obrany. Počas prípravnej štátnej služby im patrí plat vo výške minimálnej mzdy (aktuálne 435 eur). Zároveň majú nárok na bezplatné stravovanie a ubytovanie, ako aj zabezpečenie výstrojnými náležitosťami. A to v rovnakej miere pri štúdiu doma aj v zahraničí.

Dolaďovanie optima

Do podrobností vojenskej prípravy zachádzať nebudeme, no možno spomenúť, že v prípade lekárskej odbornosti je odborná vojenská príprava súčasťou študijného programu Vojenské všeobecné lekárstvo

Deň s príslušníkmi OS SR v Strednej odbornej škole ochrany osôb a majetku v Bratislave, z ktorej sa tiež ročne do armády hlásia dvaja až traja maturanti

na UO. AOS bude zabezpečovať pre našich kadetov – medikov sústredený vševojskový vojenský výcvik v 1. až 3. ročníku štúdia. A čo letci? Vševojskovú časť zabezpečí AOS a odbornú Vzdušné sily OS SR a Základňa výcviku a mobilizačného doplňovania v Martine. Napríklad piloti budú mať v 1. až 3. ročníku výcvik na civilných lietadlách a vzápätí na technike vzdušných síl.

„Spoločným cieľom foriem prípravy je zabezpečiť vlastné systematické a plánovité doplňovanie dôstojníkov v spomenutých

oblastiach, ktoré bude čiastočne nezávislé od ponúk na aktuálnom trhu práce. Keďže títo študenti budú pripravovaní aj ako kadeti a do ozbrojených síl nastúpia rovno ako poručíci, nemusia už absolvovať dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl," avizuje plukovník gšt. Ivančík. Dodáva: „Prípadná spolupráca s ďalšími vysokými školami sa odvíja a aj v budúcnosti sa bude odvíjať od požiadaviek OS SR na prípravu iných odborností a v konečnom dôsledku aj od vývoja vojenskej vedy.“

Aké sú ročné skúsenosti zo spolupráce pri výchove kadetov v leteckých odbornostiach sme sa opýtali rektora AOS doc. Ing. Jozefa Putteru, CSc. Odpovedá: „V súčasnosti je ešte skoro hovoriť o skúsenostiach, hoci obe inštitúcie majú záujem na rozvoji spolupráce a spoločnej príprave odborníkov pre naše vzdušné sily. Postupne dolaďujeme fungovanie systému a riešime čiastkové problémy, ktoré logicky vznikajú na oboch stranách. Pevne verím, že spoločná príprava kadetov AOS – študentov Leteckej fakulty TUKE v budúcnosti potvrdí, že rozhodnutie o spoločnej príprave bolo aj keď nie ideálnou, ale efektívnou formou prípravy dôstojníkov vybraných leteckých odborností.“

Text: Pavol Vitko

Foto: archív LF TU Košice, LF UK Hradec Králové, SOŠOOM Bratislava

Stredoškolský Kurz ochrany života a zdravia

výskumom, problematikou ochrany vojsk a obyvateľstva, či ekonomickými a lekáorskými odborními aplikovanými v oblasti vojensktva.

Stredoškóláci v uniformách

Na rozdiel od Slovenska si naši západní susedia zachovali aj vojenské stredné školstvo. Ukazuje sa, že urobili dobre. V Moravskej Třebovej sídli Vojenská stredná škola aj Vyššia odborná škola ministerstva obrany. Umožňuje mladým ľuďom získať úplné stredné odborné vzdelanie skončené maturitnou skúškou. Súčasne ich pripravuje na cestu vojenského profesionála, ako aj na ďalšie štúdium na vysokých vojenských školách. Po splnení záväzku nachádzajú uplatnenie aj v štátnej správe, civilnej ochrane alebo v súkromných firmách. V septembri tohto roka nastúpilo do Moravskej Třebovej spolu 128 nováčikov (z toho 26 dievčat). Aby sa dostali do školy museli absolvovať aj preskúšanie z telesnej prípravy. Čakal

ich napríklad beh na jeden kilometer. Chlapcov taktiež zhyby nadhmatom a dievčatá šplh. Od tretieho ročníka ich čakajú voliteľné odborné bloky. Napríklad vojensko-logistický či vojensko-technický.

Zmluvnú spoluprácu nemajú

Poradkyňa náčelníka Generálneho štábu Armády Českej republiky pre personálnu oblasť brigádna generálka Mgr. Lenka Šmerdová konštatuje, že spolupráca vojenských regutlačných odborníkov s civilnými vysokými školami je doteraz realizovaná na úrovni odovzdávania informácií o možnosti uplatnenia ich študentov. „Ide predovšetkým o študijné odbory strojnícke, elektrotechnické, IT a medicínu. Zmluvná spolupráca zatiaľ s civilnými vysokými školami nie je. Na základe pomerne vysokého záujmu vysokoškolsky vzdelaných osôb o prijatie do služobného pomeru vojaka z povolania a malej ponuky vhodných miest zo strany ozbrojených síl Českej re-

Ponúkame ešte viac

O spolupráci pri výchove vojenských letcov sme sa rozprávali s dekanom Leteckej fakulty Technickej univerzity v Košiciach Dr. h. c. doc. Ing. Stanislavom Szabom, PhD., MBA, LL.M

Kedy sa začala spolupráca vašej fakulty s rezortom obrany?

Letecká fakulta mala a má záujem rozvíjať obojstranne prospešnú spoluprácu s rezortom obrany od svojho vzniku. V počiatočnom období od roku 2005 bola deklarovaná doštudovaním vojenských študentov po zániku Vojenskej leteckej akadémie. Mali sme na čo nadväzovať, veď v septembri budúceho roka si pripomenieme 45. výročie od vzniku našej predchodkyne - Vysokiej vojenskej leteckej školy SNP, ktorá za roky svojej existencie vychovala viac než 4 300 pilotov

a leteckých inžinierov nielen z Československa a okolitých európskych krajín, ale aj z Ameriky, Afriky a Ázie. V ďalšom období sme sa podieľali na realizácii Vyšších odborných dôstojníckych kurzov zameraných napríklad na prípravu budúcich pilotov vrtuľníkov pre potreby Vzdušných síl OS SR.

Ako sa rozbehlo aktuálne štúdium budúcich pilotov a leteckého personálu?

Sme radi, že aj vďaka úspešne presadenej legislatívnej zmene zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov bolo umožnené absolvovanie vysokoškolskej prípravy kadetov na štátnu službu aj na inej než vojenskej vysokej škole. Tým sa položili základy systematickej spolupráce aj s našou fakultou. Samotné vzdelávanie je už v súčasnosti možné v dennej forme štúdia v akreditovaných študijných programoch Profesionálny pilot (vojenské špecializácie pilot taktického lietadla, pilot vrtuľníka a pilot dopravného lietadla), Riadenie leteckej dopravy (vojenská špecializácia riadiaci letovej prevádzky), Senzorika a avionické systémy (vojenské špecializácie: ILS elektro, rádio, výzbroj) a v študijnom programe Prevádzka lietadiel (vojenské špecializácie: ILS drak, motor).

Štúdium v týchto študijných programoch ponúkame vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského štúdia v slovenskom, ako aj v anglickom jazyku. Nedá mi, aby som nespomenul aj náš novo pripravovaný jedinečný študijný program „Aerospace engineering“, ktorý má európsky dosah a ktorý v týchto dňoch finalizujeme na pôde našej fakulty. Po jeho úspešnej akreditácii ho chceme od akademického roka 2018/2019 ponúknuť v prípade záujmu aj rezortu obrany.

Akú máte kapacitu v rámci vojenských študijných smerov?

Záleží na požiadavkách ozbrojených síl a dohode s AOS. Po predbežných konzultáciách s rezortom obrany predpokladáme, že postupne by mohlo na Leteckej fakulte študovať celkovo do 100 kadetov v prvých dvoch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Z hľadiska budúcich perspektív spolupráce s rezortom obrany vidím však veľký priestor aj v novom dôležitom projekte, ktorý v súčasnosti Letecká fakulta rozbieha so svojimi partnermi.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: LF TUKE

workshopov. Z hľadiska predpokladaného vývoja potrieb dopĺňovania však s cieľným rozvojom spolupráce s civilnými vysokými školami v budúcnosti počítame.“

publiky pre týchto záujemcov k spolupráci zatiaľ nedošlo. Informácie sa odovzdávajú príležitostne na základe nepravidelných požiadaviek jednotlivých škôl najmä prostredníctvom prednášok či

Záujem stredoškolákov

Aj keď Personálny úrad OS SR dlhodobo eviduje najväčší záujem o vojenskú službu z východného Slovenska, za roky 2010 – 2017 z jednotlivých stredných škôl či učilíšť vedie SPŠ dopravná vo Zvolene. Z jej radov bolo až 141 záujemcov, ktorí si podali žiadosť o prijatie do OS SR. Nasleduje SOŠ technická v Michalovciach, z ktorej sa chcelo stať profesionálnymi vojakmi 135 študentov. Ďalej sú to SOŠ drevárska Vranov nad Topľou s 98 a SPŠ strojnícka Prešov s 96 študentmi. V rámci západného Slovenska bol podľa údajov Personálneho úradu OS SR najvyšší záujem na Dopravnej akadémii Trenčín, z ktorej za ostatných osem rokov evidovali 47 žiadostí.

A čo ak by stredná alebo vysoká škola chcela od vojakov prednášku? „V prípade záujmu škôl o prednášku spojenú s dis-

Text: Jozef Žiak a Jana Deckerová, A-report

Foto: Jana Deckerová, A-report

Blízki poslaniu a úlohám

Aj keď s nimi rezort obrany nemá špeciálnu dohodu, viaceré vysoké školy majú študijným programom blízko k poslaniu a úlohám ozbrojených síl. Predstavme aspoň dve z nich.

Trenčín

Fakulta špeciálnej techniky Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka podľa jej dekana doc. Ing. Viliama Cibulku, CSc. s ozbrojenými silami spolupracuje dlhodo- bo a je pripravená nadviazať na ešte užšiu súčinnosť. „Medzi našimi predmetmi sú napríklad munícia a výbušniny, zbraňové systémy, hlavnové zbrane, vnútorná a vonkajšia balistika, výroba, skúšanie a skladovanie munície, konštruovanie a projektovanie zbraní a mnohé ďalšie,“ hovorí dekan. „Teší nás, že v uplynulom období absolvovalo niekoľko desiatok príslušníkov OS SR postdiplomové dištančné štúdium diaľkovou či externou formou napríklad v odbore Konštrukcia a výroba špeciálnej techniky,“ pokračuje dekan Cibulka. Oceňuje, že pri výučbe aktívne pôsobia bývalí profesionálni vojaci, napríklad pplk. prof. Alexej Chovanec, pplk. doc. Peter Lipták, plk. Ing. Jozef Eliáš či mjr. Ing. Marián Goga. „Fakulta spolupracuje s Akadémiou ozbrojených síl (AOS), Centrom

výnimočnosti pre oblasť EOD COE (likvidáciu nevybuchnutej munície) Trenčín, Úradom pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality Trenčín či Vojenským múzeom v Piešťanoch,“ vy- ratúva dekan. Dodáva, že spoluorganizuje aj medzinárodné konferencie, na ktorých vždy rada privíta profesionálnych vojakov.

Žilina

Fakulta bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity (FBI ŽU) je od roku 1998 nástupkyňou Vojenskej fakulty Vysokej školy dopravy a spojov Žilina. Jej súčasný dekan prof. Ing. Zdeněk Dvořák, PhD., ju absolvoval v roku 1986. Uviedol, že v minulom režime sa fakulta sústredila predovšetkým na vojenské železničné a cestné staviteľstvo, vojenskú železničnú a automobilovú dopravu a na stavebnú ubytovacia službu. „Dnes fakulta vychováva vysokoškolsky vzdelaných odborníkov na úseku krízového riadenia.“ V študijných programoch bezpečnostný manažment,

bezpečnosť a ochrana kritickej infraštruktúry, krízový manažment alebo záchranné služby študuje približne 900 študentov. Intenzívne spolupracujeme s AOS či Centrom výnimočnosti pre oblasť EOD COE a som veľmi rád, že medzi vyučujúcimi sú aj bývalí profesionálni vojaci a dnes vysoko erudovaní odborníci,“ vraví dekan. Spomenie mená ako prof. Ladislav Hofreiter, ktorý sa venuje národnej a medzinárodnej bezpečnosti, prof. Ladislav Šimák, odborník na krízový manažment či Ing. Štefan Jangl, ktorý má v gescii predmety: nástražné výbušné systémy a možnosti ochrany pred terorizmom. Inak - všetko plukovníci v. v. „Vlani fakulta realizovala výskum, z ktorého vyplynulo, že až 75 percent našich absolventov pracuje v odbore, ktorý vyštudovali, alebo vo veľmi blízkej oblasti,“ spokojne konštatuje prof. Dvořák. Sú medzi nimi aj príslušníci OS SR. „Mimochodom, našim absolventom z prvej polovice 90. rokov je aj súčasný veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia plk. Miroslav Gardlo,“ dodáva hrdo dekan.

Text: Jozef Žiak a Pavol Vitko

Foto: Archív FŠT

kusiou s príslušníkmi OS SR treba osloviť regrutačnú skupinu nášho personálneho úradu v príslušnom kraji,“ avizuje pplk. Radovan Pista, náčelník odboru výberu a dopĺňania personálu Personálneho úradu OS SR. Dodáva, že príslušníci regrutačnej skupiny nadviažu súčinnosť s konkrétnou školou a stanovujú termín. Adresy sú aj na <http://www.mod.gov.sk/regrutacne-skupiny-ozbrojenych-sil-slovenskej-republiky/> a viac tiež na <http://www.personal.mil.sk/>

(pv)

Najlepšie stíhačky
druhej svetovej vojny

Najlepšiu sovietsku stíhačku ocenili aj Francúzi

Prvoradou úlohou sovietskeho letectva v druhej svetovej vojne bola priama podpora pozemných vojsk. Tomu zodpovedali aj požiadavky na konštrukciu sovietskych stíhačiek. Nevyžadoval sa veľký dostup či dolet, ani vysoké výkony vo veľkých výškach. Všetko dôležité sa totiž odohrávalo pri zemi.

Dôležitá bola tiež čo najjednoduchšia konštrukcia a tomu zodpovedajúca rýchla výroba a ľahká údržba. Namiesto ťažkých a menej dostupných kovov sa vo veľkej miere používalo drevo a iné náhradné materiály.

Neznamenalo to však, že by sa sovietske letectvo presadzovalo iba kvantitou. Popri strojoch, ktoré na fronte naozaj slúžili len ako „spotrebný materiál“, existovali aj typy, ktoré znesú najprísnejšie kritériá pri porovnávaní so svetovou špičkou.

Medzi ne patrí aj Jakovlev Jak-3, ktorý sa považuje za najlepšiu sovietsku stíhačku. Bol to doslova súbojový špeciál. Bol to malý a ľahký stroj s výkonným motorom, vďaka čomu mal výborné manévrovacie schopnos-

ti. Pre tieto vlastnosti si ho zvolili aj francúzski piloti z legendárnej stíhacej skupiny Normandie-Nemen, keď mali možnosť vybrať si stroj, na ktorom chcú lietať.

Nemci sa mu vyhýbali

Počiatky typu Jak-3 siahajú do roku 1941, keď konštruktér Alexander Sergejevič Jakovlev ponúkol popri prototypu stíhačky Jak-1 aj alternatívny dizajn, ktorý mal celokovovú konštrukciu. Po nemeckom útoku na ZSSR sa však práce na ňom zastavili. Prednosť dostal Jak-1, ktorý mal drevené krídlo a zadnú časť trupu potiahnutú plátnom.

V roku 1943 Jakovlev navrhol zdokonalenú a odľahčenú verziu Jak-1. Nová stíhačka mala tiež jemnejšiu aerodynamiku. Olejový chladič už nevystupoval zo spodnej časti nosa, ale nachádzal sa v koreňoch krídel. Aj hlavný chladič pod trupom bol lepšie tvarovaný. Zadná časť trupu dostala namiesto plátna potiah z preglejky. Poháňal ho dvanásťvalcový motor Klimov VK-105 s výkonom 1 300 koní. Testovací piloti boli z jeho výkonov a ľahkej ovládateľnosti nadšení. Pod označením Jak-3 vstúpila nová stíhačka do služby v roku 1944.

Ako prvý dostal nové stroje 91. stíhací pluk. Počas skúšobného nasadenia v júni a v júli 1944 jeho piloti zostrelili 23 nemeckých lietadiel pri strate dvoch vlastných strojov. Novinku v sovietskej výzbroji si povšimla aj Luftwaffe. Nemeckí piloti dostali odporúčanie, aby sa vo výškach pod 5 000 metrov vyhýbali súbojom s Jakmi, ktoré nemajú olejový chladič pod nosom. To bol trochu problém, pretože Jaky-3 väčšinou pôsobili ako taktické stíhačky vo výškach do 4 000 metrov. Pri stretnutí s nimi preto Nemci mohli využívať iba taktiku náhleho prepadu s prevahou výšky a rýchlosti – inak by ťahali za kratší koniec.

Vo francúzskych rukách

V auguste 1944 sa na Jaky-3 prezbrojila aj francúzska stíhacia skupina GC 3 Nor-

mandie-Nemen. Tá pôsobila na východnom fronte od decembra 1942 až do víťazného konca vojny. Spočiatku používala Jaky-1, 7 a 9. Na stíhačkách Jak-3 dosiahla posledných 99 zo svojich 273 vzdušných víťazstiev.

Obrovský úspech prišiel 16. októbra 1944, v prvý deň ofenzívy proti Východnému Prusku. Piloti skupiny dosiahli 29 zostrelův nemeckých lietadiel bez jedinej straty na svojej strane.

Po skončení vojny dostala jednotka 37 svojich stíhačiek Jak-3 ako dar a mohla sa s nimi vrátiť v júni 1945 do Paríža.

Práve sfarbenie francúzskych pilotov s typickým bleskom na trupe pripomínal aj Jak-3, ktorý sa predstavil na Medzinárodných leteckých dňoch SIAF 2017 v Sliachi. Ide o jeden z 21 strojov, ktoré v 90. rokoch minulého storočia postavili v Rusku s využitím originálnych plánov a výrobných prípravkov. Pre nedostatok pôvodných motorov ich poháňajú americké motory Allison V-1710.

Povojnový vývoj

Nie sú to jediné povojnové exempláre slávnej stíhačky. Jej vývoj sa totiž s koncom druhej svetovej vojny neskončil a vzniklo ešte niekoľko zlepšených verzií. V počte 48 kusov postavili celokovovú verziu s motorom Klimov VK-107 s výkonom 1 650 koní. Tá dosahovala maximálnu rýchlosť 720 km/h v porovnaní so 655 km/h štandardnej verzie Jak-3.

Experimentovalo sa aj s výzbrojou. Tú počas vojny tvoril jeden kanón kalibru 20 mm a dva guľomety kalibru 12,7 mm. V porovnaní s inými stíhačkami tých čias to nie je veľa, ale treba dodať, že všetka výzbroj bola sústredená v nose lietadla. V prípade presného zásahu tak protivník dostal koncentrovanú porciu munície. Podobné usporiadanie hlavnej výzbroje zvolil napríklad aj Messerschmitt Bf 109.

Po druhej svetovej vojne však vyrobili aj 596 kusov verzie Jak-3P, ktorá niesla tri ka-

Ciernobiele fotografie zobrazujú Jak-3 francúzskych pilotov z jednotky Normandie-Nemen, ktorá pôsobila na východnom fronte v súčinnosti s Červenou armádou v rokoch 1942 až 1945

nóny kalibru 20 mm. Sekundová dávka tohto typu mala hmotnosť 3,5 kg.

Spolu v rokoch 1944 až 1946 vyrobili 4 848 kusov Jak-3 všetkých verzií. Okrem sovietskeho letectva slúžili aj v Poľsku a v Juhoslávii. Posledný stroj vyradili zo služby v roku 1952.

Text: Miroslav Barič

Foto: Štefan Jusko a archív autora

Technické údaje Jak-3

Dĺžka: 8,5 m

Rozpätie: 9,2 m

Max. hmotnosť: 2 700 kg

Max. rýchlosť: 655 km/h

Dolet: 650 km

Dostup: 10 700 m

Namer dostane väčší kanón

Izrael testuje výraznú modernizáciu svojich obrnených transportérov Namer. Ide o stroje, ktoré vznikli na podvozku tankov Merkava I a II a spoliehajú sa na silnú pancierovú ochranu. Ich výzbroj však tvorí iba guľomet kalibru 12,7 mm v diaľkovo ovládanej vežičke. Teraz by mali dostať väčšiu vežu s kanónom Bushmaster Mk44 kalibru 30 mm. Dostrel kanóna je 3 000 metrov a kadencia 100 alebo 200 rán za minútu. Veža by tiež bola diaľkovo ovládaná zvnútra vozidla a vybavená senzormi umožňujúcimi presnú streľbu aj v noci. Kanón Mk44 umožňuje aj streľbu muníciou, ktorá je automaticky naprogramovaná na výbuch vo vzduchu v určitej vzdialenosti. To by umožňovalo efektívnejšiu obranu proti helikoptéram.

Novú Pumu idú hneď modernizovať

Nemecko len v polovici roka 2015 začalo preberať prvé sériové bojové vozidlá pechoty Puma a už sa rozhodlo ich modernizovať. Zatiaľ ich nemecká armáda prevzala sto, všetkých 350 má dostať do roku 2020. Puma má hmotnosť 31,5 tony, pancierovú ochranu proti munícii kalibru 14,5 mm a proti kalibru 30 mm z prednej polosféry. Výzbroj tvorí 30 mm kanón vo veži, ktorá sa ovláda diaľkovo zvnútra vozidla. Modernizácia za približne 110 miliónov eur sa dotkne displejov pre posádku a výzbroje. Okrem hlavnej veže pribudne v zadnej časti vozidla ďalšia vežička so 40 mm granátometom. Ten bude mať dostrel 400 metrov a môže vrhať výbušné projektily alebo nesmrtiace plynové či omračujúce granáty. Táto zbraň bude tiež diaľkovo ovládaná a môže sa dobre uplatniť najmä v mestskom prostredí.

Japonsko drží filipínske UH-1 vo vzduchu

Technické údaje:

Dĺžka: 17,4 m (s rotorom)
Hmotnosť: 2 365 kg
Max. hmotnosť: 4 309 kg
Rýchlosť: 217 km/h
Dolet: 507 km

Filipíny a Japonsko sa stali spojencami, pretože obe krajiny vnímajú Čínu ako protivníka. Vláda v Tokiu preto zásobuje Manilu vyradeným vojenským vybavením. To môžu Filipíny ešte dlho využívať.

Poslednou dodávkou je 40 000 náhradných súčiastok na vrtuľníky UH-1. Japonsko používalo 150 kusov vyrobených v licencií, ale v roku 2012 ich začalo vyrábať.

Náhradné súčiastky zo skladov preto nájdú lepšie využitie na Filipínach, kde tieto helikoptéry stále slúžia. Prvé zakúpili už v roku 1969. Naposledy kúpili 21 starších vrtuľníkov po generálke v roku 2014 a ďalších osem nových vyrobených v Kanade. S náhradnými súčiastkami darovanými z Japonska môžu lietať ešte minimálne ďalšiu dekádu.

Špeciálny Hercules na export

Firma Lockheed Martin pripravuje stroj C-130J-SOF určený na špeciálne operácie. Môže vykonávať spravodajské úlohy, prieskum, sledovanie a slúžiť aj ako výsadkový pre malé pozemné jednotky. Vďaka rozsiahlemu komunikačnému vybaveniu môže slúžiť aj ako lietajúce veliteľské stanoviisko.

V prípade inštalácie výzbroje môže stroj poslúžiť aj na priamu podporu vysadených špeciálnych jednotiek. C-130J-SOF môže niesť pod krídlami rakety Hellfire a v trupe kanón kalibru 30 mm.

Nový projekt sa koncepciou podobá lietadlám MC-130, ktoré používa Veliteľstvo špeciálnych operácií amerického letectva. Na rozdiel od nich je však C-130J-SOF určený na export. Lockheed Martin počíta s predajom 100 až 200 kusov. Cena základného C-130J sa pohybuje okolo 70 miliónov dolárov, cena verzie SOF sa v závislosti od výbavy bude pohybovať od 85 miliónov dolárov vyššie.

Abramsy čaká nový balíček

Vpolovici roka 2017 objednala americká armáda dielce za 270 miliónov dolárov, aby zmodernizovala svoje tanky M1A2 Abrams. Časť zlepši na už zavedený štandard SEP2, ale časť čaká modernizácia na novú úroveň SEP3. Skratka SEP znamená System Enhancement Package, čo je balíček zlepšení. V prípade SEP2 ide najmä o dokonalejšiu pancierovú ochranu tak, aby lepšie odolávala pri boji v mestskom prostredí, lepšie počítačové vybavenie a diaľkové ovládanie guľometu na streche veže. SEP3 prinesie ďalšie lepšie pancierovanie, modernizáciu komunikačných systémov a elektrického vybavenia. To si vyžiadali zvýšené energetické nároky všetkých elektronických systémov. Tank napríklad dostane pomocnú jednotku, ktorá bude dodávať energiu pri vypnutom motore.

Americká armáda má približne 1 000 Abramsov v štandarde SEP2 a do roka 2020 chce približne 500 na úrovni SEP3.

Vlete 2017 uskutočnilo austrálske letectvo poslednú misiu s bezpilotným prostriedkom Heron. Tieto stroje izraelskej výroby slúžili v Austrálii od roku 2009. Za ten čas nalietali 27 000 hodín, väčšinou v bojovej zóne. V čase vrcholného nasadenia v Afganistane používali austrálske jednotky až 19 Heronov. Zaujímavosťou je, že neboli zakúpené, Austrália si prenájomala ich letové hodiny. Väčšinou slúžili na pozorovanie terénu a na priamu podporu pozemných jednotiek. Austrália chce ďalšie veľké bezpilotné prostriedky, hovorí sa najmä o amerických MQ-4C Triton. Zatiaľ však nie je známe, či ich kúpi alebo opäť prenajme. Kým sa rozhodnú, budú si austrálski operátori udržiavať schopnosti službou pri amerických jednotkách vybavených strojmi Reaper.

Austrálske Herony dolietali

Technické údaje:

Dĺžka: 8,5 m
Rozpätie: 16,6 m
Max. hmotnosť: 1 150 kg
Nosnosť: 250 kg
Rýchlosť: 207 km/h
Výtrvalosť: 52 hodín

Sestrička v Povstaní

„Cez leto 1944 naši kolegovia z dedín síce hovorili, že v Nízkych Tatrách lietadlá čoraz častejšie všeličo zhadzujú, aj výsadkárov, no v ružomberskej nemocnici sme skôr iba tušili, že sa voľačo sa deje – keď vtom vyhlásili Slovenské národné povstanie,“ spomenula nám v strede augusta vo svojom ružomberskom byte 102 ročná pani Sidónia Zdenka Vicenová, ktorá už počas SNP pôsobila ako hlavná ošetrovateľka I. poľnej nemocnice v Korytnici.

„Je mi cťou, že som sa s vami mohol osobne stretnúť a spoznať dámu, ktorá prakticky celý svoj život pracovala v našej vojenskej nemocnici a pomáhala ľuďom aj počas Slovenského národného povstania,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš, ktorý pani Zdenku navštívil 4. augusta tohto roka. Sprewádzal ho aj primátor Ružomberka Igor Čombor, generálmajor vo výslužbe a dlhoročný riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice, v ktorej pani Vicenová pracovala 36 rokov.

Záhorie, Brno, Ružomberok

„Bolo nás sedem sestier, jeden brat padol ešte v prvej svetovej vojne, druhý odišiel do Kanady,“ spomenie rodáčka zo Záhorkej Vsi, keď ju poprosíme, aby nám porozprávala o svojom živote. Keď jej zomrel otec – mala iba 6 rokov, žili veľmi skromne. „Po meštianke som chodila do Rakúska, aby ma naučili šiť. Bolo to len kúsok cez rieku Moravu. Keď sa sestra vydala do Brna, odišla som za ňou. Dva roky ma školili za zdravotnú sestru.“ Hovorí, že začiatkom roka 1938 sa v meste stupňovalo napätie. „Stále boli demonštrácie, rozbíjali sa okná, lebo tí brnianski Nemci boli za Hitlera.“

V jeseni 1938 po mníchovskej zrade pripadlo Brno nacistickej Tretej ríši. „Keď na jar 1939 vznikol Slovenský štát, dostala som výpoveď. V Bratislave mi miesto len sľubovali. V Ružomberku mi ho dali hneď. Preto som prišla na Liptov.“ Prijali ju na krčnom oddelení. „Boli sme vtedy ešte v takom provizórnom baraku, no čoskoro sa

začala stavať nová budova krčného oddelenia, tak som sa veľmi tešila.“

Korytnica a Tisovec

PhDr. Anton Hruboň a MUDr. Antonín Hruboň vo svojej knihe Vojenská nemocnica v Ružomberku na historických pohľadniciach a fotografiách (vyd. AntOn Solutions Partizánska Ľupča, 2017) uvádzajú, že ružomberská vojenská nemocnica, založená počas prvej svetovej vojny, bola v tom čase vo veľmi nevyhovujúcich priestoroch. No i tak štyri jestvujúce oddelenia (chirurgické, interné, kožné a krčné) fungovali a spolu mali 397 lôžok. V nasledujúcich rokoch bola Vojenská nemocnica 11 Ružomberok modernizovaná. Ak sa posunieme ďalej k SNP, otec a syn Hruboňovci uvádzajú, že riaditeľ nemocnice podplukovník MUDr. Ján Paškan už týždeň pred jeho vypuknutím nadviazal kontakt s dôstojníkmi miestneho delostreleckého pluku mjr. Milošom Veselom a por. Štefanom Fejom. Boli zasvätení do príprav. Oboznámili ho s očakávanými úlohami nemocnice. Už pred Povstaním poskytoval lieky a zdravotnícky materiál partizánskym skupinám a pomáhal im aj inými spôsobmi.

„Koncom augusta 1944 vedenie nemocnice zvolalo celý personál a hovorili nám, prečo vypuklo Povstanie. Aj to, že Nemci sú blízko a že asi budeme musieť presťahovať nemocnicu do Korytnice. No tiež povedali že to raz dva prehrmí a budeme späť.“ hovorí pani Vicenová o začiatku SNP. V Ružomberku vypuklo predčasne, o dva dni skôr – teda 27. augusta 1944. Na spomenutom zhromaždení prehovoril kapitán MUDr. Bohuš Štekláč. Vyzval prítomných s tým, že ktorí nechcú ísť do Povstania, aby vystúpili. Odpoveďou bolo ticho. Po tom, ako bol Ján Paškan 30. augusta ustanovený za prednostu zdravotníckej služby celej povstaleckej armády, vedenie nemocnice prevzal práve B. Štekláč.

Sidónia Vicenová nadväzuje: „Rýchlo sme pripravovali pacientov na evakuáciu. Do Korytnice vtedy chodila taká úzkokoľajka, volali sme ju Korytnička. Pacientov a čo sa dalo, sme naložili na vláčik. Čo sa nepomestilo dopravili nákladiakmi alebo na vozoch, ľudia kráčali aj peši.“ Evakuácia prebehla do 4. septembra. Do Korytnice, osady v bočnej doline cestou na Donovaly, vozili počas bojov čoraz viac zranených. Služby trvali aj 48 hodín.

Hlavná ošetrovateľka I. poľnej nemocnice Sidónia Vicenová mala 29 rokov – a mala aj odvahu a guráž. „Ja si to už presne nepamätám, azda to bolo o dva či tri týždne, keď velenie rozhodlo, že treba zriadiť druhú poľnú nemocnicu. Na druhej strane Povstania boli totiž strašné boje. Vybrali Tisovec. Poslali ma ju tam zriadiť ešte s jednou sestrou. Volala sa Júlia Farkašová, bola z evanjelickej diakonie, niekde z Liptova, mohla mať okolo štyridsiatky. Nemocnicu sme rozložili v sokoľovni, školských budovách a v mestskom dome. Ja som bola v operačnej sále a v ambulancii, tá druhá sestra na oddelení. Mali sme strašne veľa pacientov. Dve by sme to nezvládli. Pomáhali nám tisovské ženy. Najmä z tamojšieho Červeného kríža. Dokopy ich bolo hádam aj sto. Ľudia sa k nám hlásili na hocakú robotu.“

Opäť si pomôžeme faktami z knihy Hruboňovcov. V tisovskej poľnej nemocnici, ktorej velil mjr.

František Horváth - a kde bola vrchnou sestrou Sidónia Vicenová, pomohli vyše 400 pacientom. V doslova bojových podmienkach vykonávali aj najťažšie operácie vrátane amputácií. Časť vážne zranených sa podarilo evakuovať z letiska Tri duby do ZSSR. „Pamätám si na viacerých, ktorým sme pomáhali. No aj na jedného silného chlapa, ktorý chcel veľmi žiť, ale napriek našej operácii zásah do hlavy prežiť nemohol.“ Povstalci sa snažili zabrániť v obsadení mesta. Boje trvali do 21. októbra 1944, keď nacisti s ťažkou technikou prelomili obranu Tisovca.

So znakom Červeného kríža

Bolo by to na dlhšie vyrozprávať všetky vojnové peripetie S. Vicenovej, no krátko pred koncom Povstania sa ocitla opäť v Korytnici. „Bola preplnená, bol tam veľký chaos. Potom ľudia utekali, Nemci už boli blízko. Niektorí pacienti však neboli schopní ísť nikde. Ostalo nás s nimi niekoľko sestier a doktor Pavol Kravčenko.“ Na okolí sa ozývala strelba, ale 28. októbra Nemci bez boja kúpele obsadili. „Z okna som videla ako sa zakrádajú krajom lesa s puškami v rukách. Dostali sme veľký strach. Každá zo sestier sme si pripli

„Hlavná vec je pohyb.
A neprejsť sa.“

na ruku pásku s červeným krížom. S tým, že zdravotník musí za každých okolností pomáhať pacientovi - a že nám to azda nejako pomôže.“

Nemci zväžali pacientov do Ružomberka. „My sestry sme išli s poslednou várkou. Potešili sme sa, keď nás priviezli do nemocnice. Tam však vyložili len pacientov. S nami sa otočili späť do mesta. Vložili nás vo väznici. V cele sme cez noc plakali od strachu. Pri vyšetrovaní sme sa potom stále odvolávali na Ženevské konvencie, že sme skrátka nemohli opustiť pacientov. Napokon nás pustili. S tým, že musíme hlásiť, kde sa zdržiavame.“ Nemala kde ísť, nemala prácu. „Poďte k nám, sme sami, bojíme sa,“ spomenie na stretnutie so ženou, ktorú poznala z videnia. Bola zo židovskej rodiny Levingerovcov. Nie, nevie ako unikli prvej vlne deportácií. No paradoxne - Slovenku prichýlili Židia. Ale len na veľmi krátko. Prišlo po nich ozbrojené komando. Keď rozpráva ich príbeh, je veľmi smutná. V koncentráku zahynuli obaja manželia aj jeden syn. Druhý syn a dcéra prežili u partizánov.

„Prihlásila som sa v Červenom kríži. Pridelili ma na výpomoc na ružomberskú železničnú stanicu. Snažili sme sa pomáhať zajatým vojakom a ľuďom z transportov.“ Ešte pred skončením vojny ju opäť stretol doktor František Horváth. „Prichýlil ma v štátnej nemocnici, robila som tam, aj keď v podstate zadarmo, lebo ma nemohli riadne platiť.“ Požičiavala si, po vojne splácala. Vrátila sa do vojenskej nemocnice, kde pred odchodom do dôchodku v roku 1977 pôsobila aj ako hlavná sestra.

Cesta k dobru

Keď sa pani Sidónia pýta, aký je jej recept na dlhý život, pár slovami povie: „Hlavná vec je pohyb. A neprejsť sa.“ Ako zdravotná sestra nemala sedavé zamestnanie a takmer každý týždeň chodievala cez víkendy na túry do hôr. Nevydala

sa, svoju ľudskosť a obetavosť rozdala pacientom. Doteraz číta noviny, sleduje, čo sa deje vo svete aj na Slovensku v televízii. Do vlašajška si ešte chodila nakúpiť a prejsť sa do parku. Aj po minuloročnom úraze si ešte stále zájde ku vchodu bytovky po poštu. Aj keď má na hodinu denne opatrovateľskú pomoc, doma si poriadí čo treba. „Keď sú v televízii správy, už nedopočujem všetko. Veru, je to tak, ani ja som nezostala mladá,“ žartuje 102-ročná dáma. No keď jej položíme ďalšiu otázku, viditeľne zväžnie. Ako pamätníčky povstaleckých bojov sa jej pýtame, či aj ona registruje tých, ktorí spochybňujú SNP a na druhú svetovú vojnu by sa chceli pozerať celkom inak, ako ju vidí aj ona. „Viem o tom, viem o nich,“ povie smutne. A ako to vníma? Odpovie jednoznačne: „Je to hlúposť. Netreba sa trieštiť a stále hádať, ale viesť tento štát k dobru.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Miroslava Mindárová, Ivan Kelement a archív Antonína Hruboňa

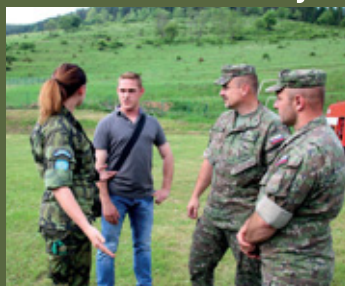
Vojenský výstup na Kriváň

Na počesť hrdinov Slovenského národného povstania Zväz vojakov Slovenskej republiky zorganizoval 2. septembra v poradí už 22. ročník Medzinárodného výstupu na Kriváň. Na 2 494 metrov vysoký tatranský štít vystúpil

aj minister obrany Peter Gajdoš a zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Pavel Macako. Na výstupe sa zúčastnilo viac ako 750 ľudí, pričom najmladší mal 8 rokov a najstarší 77. Pred samotným výstupom vzdali predstavitelia rezortu obrany, domáci ako aj zahraniční vojaci, úctu účastníkom SNP pietnou spomienkou pri pamätníku na Štrbskom plese.

Štábne rozhovory s AČR

V dňoch 7. a 8. septembra sa v martinskom Stredisku CIMIC a PSYOPS uskutočnili štábne rozhovory medzi príslušníkmi Pozemných síl OS SR a Armády Českej republiky, zamerané na spôsobilosti CIMIC (Civilno-vojen-

ská spolupráca) a PSYOPS (Psychologické operácie). Za slovenskú stranu sa zúčastnili náčelník oddelenia CIMIC a PSYOPS veliteľstva pozemných síl pplk. Milan Žilincár a veliteľ Strediska CIMIC a PSYOPS mjr. Branislav Krajčík, českú delegáciu viedol veliteľ 103. Centra CIMIC/PSYOPS AČR pplk. Martin Krumnikl. Vyhodnotili spoluprácu v aktuálnom výcvikovom roku a spresnili plány spolupráce medzi oboma krajinami v oblasti výcviku, školení a spoločných cvičení vo výcvikovom roku 2018 s výhladom na výcvikový rok 2019. Spolupráca odborností CIMIC a PSYOPS medzi oboma armádami je výhodná pre obidve krajiny, veď obe jednotky CIMIC a PSYOPS sú si blízke nielen z pohľadu polohy a jazykovej blízkosti, ale aj z pohľadu úrovne vycvičenosti a poslania.

NFIU má rok

Predstavitelia ministerstva obrany a ozbrojených síl si 5. septembra vo Vajnoroch pripomenuli prvé výročie vzniku styčného tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku

(NATO FORCE INTEGRATION UNIT – NFIU). Štátny tajomník Róbert Ondrejcsák pripomenul, že vybudovanie a samotná aktivácia NFIU posilnila našu bezpečnosť a potvrdila štatút Slovenska ako plnohodnotného a spoľahlivého koalícieho partnera. Jednotka NFIU na Slovensku bola oficiálne aktivovaná 1. septembra 2016, od tohto dátumu je pod velením Mnohonárodného zboru NATO Sever-východ Štetín. Okrem Slovenska sú tímy NFIU vybudované v Bulharsku, Litve, Lotyšsku, Estónsku, Poľsku, Rumunsku a Maďarsku. Na našom území v jednotke pôsobí celkovo 41 osôb. Jej hlavnou úlohou je podpora kolektívnej obrany NATO v plánovacom procese, asistencia pri výcviku a spoločných cvičeniach a v prípade potreby zabezpečenie a koordinácia prijatia spojeneckých síl v regióne.

Úspechy trenčianskeho centra

Špecialisti trenčianskeho Centra výnimočnosti pre likvidáciu nevybuchnutej munície EOD COE v uplynulých mesiacoch vyškolili desiatky frekventantov z 13 krajín NATO a PfP. Odborné kurzy prebiehali v priestoroch centra v Trenčíne, v Centre výcviku Lešť a v Národnom centre EOD v Novákoch. Účastníci z Rakúska, Francúzska, Nemecka, Maďarska, Rumunska, Estónska, Talianska, Grécka, zo Španielska, Slovinska, Portugalska, Českej republiky a zo Slovenska sa školili v kurze na identifikáciu podomácky vyrábaných výbušnín a ich likvidáciu. Vedúcim kurzu bol starší dôstojník skupiny výcviku kapitán Dušan Harabin. Do kurzu aktuálne zapracovali okrem skúseností z Afganistanu, Iraku aj najnovšie poznatky z teroristických útokov v mnohých krajinách Európy. Či už z Francúzska, Veľkej Británie, Belgicka a Nórska. Kurz zorganizovali v spolupráci s agentúrou ITF, bezpečnostnou zložkou ministerstva spravodlivosti USA. EOD COE využívalo nielen svojich inštruktorov, ale aj skúsených externých špecialistov: majora Petra Tomiczeka z Českej republiky, Olivera Timmermansa z Belgicka a Markusa Fjälgrena zo Švédska. Centrum výnimočnosti je od januára 2016 akreditované ako výcviková a vzdelávacia inštitúcia NATO.

Text a foto: Jozef Žiak

Medzinárodný festival vojenských hudieb

O Gabčíkovi, Svobodovi a vojakoch

Pre žiakov 8. a 9. ročníka Základnej školy v Lehotě pod Vtáčníkom sa 8. septembra uskutočnila prezentácia vojenskej histórie a súčasnosti OS SR. Zabezpečili ju vojaci zo Zásobovacej základne III Zemianske Kostolany v spolupráci s Klubom vojenskej histórie Polom a Klubom priateľov vojenskej histórie Slovenska. Približne päťdesiatka žiakov sa dozvedela podrobnosti o Operácii Antropoid aj o 1. československom armádnom zbore v ZSSR. Výstroj a výzbroj im priblížili vojenský aj civilný život z rokov 1939 až 1945. O činnosti základne v Zemianskych Kostolanoch aj o službe v ozbrojených silách sa s deťmi rozprával veliaci poddůstojník základne nadrotmajster Juraj Hladký.

Text a foto: Miroslava Mindárová

Prvý septembrový predĺžený víkend sa v Českej republike uskutočnil XXIII. ročník medzinárodnej prehliadky vojenských dychových hudieb. Hudobné umenie, ale i náročné pochodové variácie predstavili Ústredná hudba Armády Českej Republiky, Vojenská hudba Olomouc, Vojenský umelecký súbor Ondráš (ČR), fínska a nemecká vojenská hudba aj Vojenská hudba OS SR pod vedením majora Borisa Hokinu. Exhibičné vystúpenia prezentovali aj Čestná stráž Armády Českej Republiky, príslušníci motorizovanej jednotky Vojenskej polície a Polície Českej republiky. Počas dvoch dní sa Vojenská hudba OS SR predstavila nielen pestrým hudobným repertoárom, pozostávajúci z kombinácie slovenských ľudových melódií a moderných svetových skladieb, ale aj novým zaujímavým programom krokových variácií..

● Z mierovej misie UNFICYP na Cypre sa v rámci rotácie vrátilo 92 príslušníkov OS SR. Na slávnostnom nástupe 12. septembra v Nitre ich privítal náčelník generálneho štábu gen. Milan Maxim. Misia pod mandátom Organizácie Spojených národov je počtom zastúpenia slovenských vojakov v medzinárodnom krízovom manažmente najrozsiahlejšia. Slovensko je veliacou krajinou v sektore 4. Ozbrojené sily SR na Cypre pôsobia šesťnásť rokov.

● V priestoroch bývalého poľného letiska pri obci Zolná sa 14. septembra zišli na pozvanie veliteľa Vzdušných síl OS SR brig. gen. Ľubomíra Svobodu predstaviteľa miestnej samosprávy, zástupcovia Slovenského leteckého zväzu gen. M. R. Štefánika, Zväzu letcov Slovenska a Zväzu vojakov SR, aby s príslušníkmi vzdušných síl oslávili Deň slovenského vojenského letectva. Zástupca veliteľa vzdušných síl brig. gen. Miroslav Lorinc vybraným príslušníkom odovzdal odznaky Zaslúžilý vojenský letec, technik a špecialista protivzdušnej obrany.

● Náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Milan Maxim sa 13. septembra rozlúčil s príslušníkmi piatej rotácie poľného chirurgického tímu pred ich nasadením v afganskom Kábule. Jeden lekár – anezéziológ a traja špecialisti budú pôsobiť spolu s českými kolegami v poľnej nemocnici ROLE2. Rotácia je vyvrcholením spolupráce v oblasti vojenskej medicíny, je poslednou v rámci platnej zmluvy s českou stranou.

● Na Lešti sa 11. – 13. septembra uskutočnila previerka bojovej pripravenosti jednotiek práporu rchbo 1. mechanizovanej brigády PS OS SR zaradených do VJTF/NRF 2018. Ako pozorovatelia sa na nej zúčastnili príslušníci z HQ NRDC-ITA NATO Rapid Deployable Corps-Italy pplk. Giovanni Cappello a kpt. Vincenzo De Luca.

● Vo Výcvikovej jednotke vojenských misií Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin prebiehal 4. až 8. septembra základný výcvik príspevku OS SR na budovanie kapacít Irackej republiky do novovzniknutej misie NATO Training and Capability Building – Iraq (NTCB-I). Cieľom bolo pripraviť 28 príslušníkov OS SR na plnenie úloh v takmer neznámom prostredí novodobého Iraku. Hlavnou úlohou bude zabezpečiť minovú bezpečnosť všetkých príslušníkov jednotky a miestneho obyvateľstva.

● 5. a 6. septembra sa v priestoroch veliteľstva Pozemných síl OS SR v Trenčíne uskutočnila záverečná koordinačná konferencia k pripravovanému národnému cvičeniu Slovenský štít 2017, ktoré sa bude konať v októbri na Lešti.

● Prvý septembrový víkend vojaci z vrtuľníkového krídla Prešov opäť pomáhali pri hasení požiaru v ťažko dostupnom teréne. Hasili rúbanisko v Podsúľovej – Dlhej doline dvomi vrtuľníkmi Mi-17 s bambi vakmi.

● V tábore gen. M. R. Štefánika na Cypre sa 7. septembra uskutočnilo odovzdávanie funkcie veliteľa SLOVCON – veliteľa Sektora 4. Funkciu nového veliteľa po pplk. Rudolfovi Eštokovi prebral pplk. Jaroslav Marko. Na slávnostnom ceremoniáli sa zúčastnil vojenský veliteľ operácie UNFICYP generálmajor Mohammed Humayun Kabir.

Slávne bitky histórie **LAMAČ**

Po veľkej porážke od Prusov 3. júla 1866 pri Hradci Králové ustúpilo otrásené rakúske vojsko poľného zbrojmajstra Ludwiga von Benedeka na juhovýchod. Na Morave sa Rakúšania chceli skonsolidovať a zahatať Prusom prístup k hlavnému mestu monarchie Viedni. Tlak pruských vojsk sa však čoskoro obnovil a definitívna porážka bola iba otázkou času.

Prusi od začiatku aktívnejší

Pomer síl v úvode Prusko-rakúskej vojny bol takmer vyrovnaný. Prusi v rámci svojich troch armád (Prvej, Labskej a Druhej) nasadili v Čechách 263 000 vojakov, zatiaľ čo Rakúšania v tzv. Severnej armáde mali približne 240 000 mužov. Prevaha Prusov v živej sile nebola teda až taká veľká. Lenže Rakúšania nedokázali využiť svoje jazdeckto, považované vtedy za jedno z najlepších v Európe. A rovnako ani delostrelectvo, ktoré napriek tomu, že ešte používalo spredu nabíjané delá s bronzovými drážkovanými hlavňami, v mnohých smeroch prevyšovalo pruskú artilériu.

Vinu za to niesol najmä hlavný veliteľ von Benedek, ktorý si uzurpoval všetky vojenské rozhodnutia a znemožnil tak podriadeným generálom preberať iniciatívu podľa aktuálneho vývoja situácie na bojiskách. O tej často nemal ani potrebné informácie, pretože rád namiesto zo štábu velil zo sedla koňa, čím strácal prehľad a jeho komunikácia s vojskami bola mizerná.

Azda najväčšiu strategickú chybu urobil hneď na začiatku, keď jadro svojich síl postavil do cesty dvom pruským armádam, ktoré do Čiech prenikli zo západu.

Boli to Labská armáda generála von Bitenfelda (46 000 vojakov) a Prvá armáda, ktorej velil pruský princ Fridrich Karol (93 000 vojakov). Tak sa stalo, že tretia a najsilnejšia Druhá armáda korunného princa Fridricha Viliama (115 000 vojakov)

Pruskí „bohovia vojny“ –
zľava von Bismarck,
von Roon a von Moltke

vpadla do Čiech vcelku bez problémov zo Sliezska a udrela na Rakúšanov zboku.

Pred najväčšou zrážkou pri Hradci Králové vo východných Čechách sa odohrali menšie bitky pri Náchode, Trutnove, Českej Skalici, Mníchovom Hradišti, Sviništi-

noch, Dvore Králové a pri Jičíně. Iba jednu z nich pri Trutnove 27. júna 1866 dokázali Rakúšania vyhrať. Celkový pomer strát v týchto bitkách bol 1 : 5 v prospech Prusov a pre dunajskú monarchiu to nevestilo nič dobrého.

Armády, výzbroj a taktika

Už sme spomenuli, že sily Prusov a Rakúšanov boli takmer vyrovnané – von Benedek mal síce o 23 000 vojakov menej, ale ani to nemuselo vopred znamenať porážku, navyše takú katastrofálnu. Pretože, hoci Prusi disponovali celkovou prevahou – najväčšou v pechote a menšou v jazdeckte i delostrelectve, ich kavaléria aj artiléria boli menej kvalitné. Rakúski generáli to však pod diktátorským velením von Benedeka nemohli využiť. Poľnému zbrojmajstrovi okrem toto do velenia neustále z Viedne zasahovali samotný cisár i jeho tzv. dvorskí generáli, ktorí o situácii na bojiskách mali iba hmlistú predstavu. Zatiaľ čo kráľ Viliam I. Pruský, ktorý svoje armády osobne sprevádzal, ponechával pruským „bohom vojny“ – kancelárovi von Bismarckovi, ministrom vojny von Roonovi a poľnému maršalovi von Molt-

Kráľ Viliam I.
Pruský

kemu značnú mieru slobody v rozhodovaní.

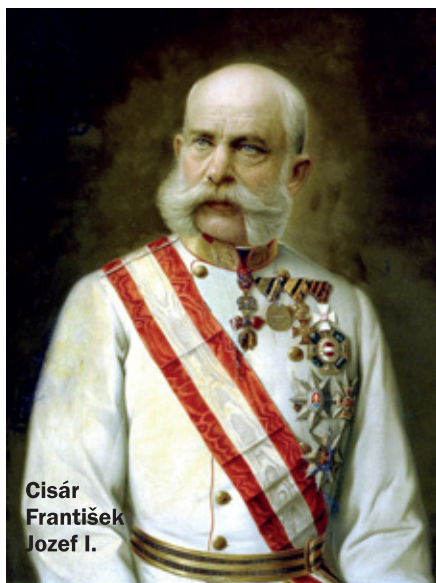
Traduje sa, že túto vojnu Prusom vyhrali ich zozadu nabíjané jednoranové pechotné pušky konštruktéra Dreyseho – tzv. ihlovky. Je to iba čiastočná pravda. Tieto pušky sa síce po výstrele dali opäť nabiť oveľa rýchlejšie ako rakúske perkusné predovky systému Lorenz či Wänzl, ale „samospasiteľné“ neboli. Ich výhodu v nabíjaní i v rýchlosti streľby musela doplniť nová taktika boja, dovoľujúca vojakom strieľať i nabíjať v ležiacej polohe. Toto rakúska konzervatívna generalita považovala za neprípustné a nútila vojakov strieľať v stoj a nabíjať svoje predovky nanajvyš v pokľaku. Nečudo, že strelecké súboje a rakúske bodákové útoky sa väčšinou končili v smrtiacej rýchlopalbe pruských ihloviek. Veď stojaci, kľačiaci či bežiaci vojak je oveľa lepším terčom, ako ten čo leží a má i väčšiu palebnú kapacitu. Podľa historických zdrojov boli straty v celej Prusko-rakúskej vojne spôsobené puškami na strane Rakúšanov až osemkrát vyššie než v radoch Prusov!

Bitka v predpolí Bratislavy

Porážka Rakúšanov pri Hradci Králové 3. júla 1866 vlastne rozhodla celú vojnu. Cisárské jednotky po nej ustupovali smerom na Českú Třebovú, odkiaľ sa časť vydala do Rakúska a časť do Uhorska k Bratislave (vtedy Pressburg). Obranu tohto strategicky dôležitého mesta na prístupe k Viedni riadil poľný maršal arcivojvoda

Albrecht, ktorý predtým na juhu porazil Talianov. Keďže zo západu postupovali pruské jednotky generála von Franseckého, ktoré už 19. júla obsadili Malacký a o dva dni neskôr i Stupavu, Rakúšania vytvorili na tomto smere z pešej brigády plukovníka Mondelu, posilnenej plukom horských strelcov, mohutný obranný val, opierajúci sa pravým krídlom o návršie Hrubá pleš a ľavým o svahy Devínskej Kobyly. Uprostred tohto valu, v dedinách Lamač a Dúbravka, umiestnili pomerne silné delostrelectvo zamerané na cestu od Stupavy.

Medzitým už obe nepriateľské strany vyjednávali v moravskom Mikulove o prímerí, ktorého vyhlásenie sa očakávalo každú chvíľu. No generál von Fransecký ešte predtým chcel dobyť Bratislavu a v nedeľu 22. júla zaútočil na Lamač. Časť

Cisár
František
Jozef I.

svojich síl pod velením generála Boseho poslal horskými chodníkmi na Kamzík, aby obišli rakúsku obranu a napadli mesto zo severozápadu.

Bitka vypukla o pol siedmej ráno výstrelom z rakúskeho dela, ku ktorému sa pridali ďalšie z Lamača i Dúbravky. Generál von Fransecký reagoval silnou delostreľbou vlastnej artilérie, ktorá spôsobila v oboch dedinách mnohé požiare, ale Rakúšania ho napokon odrazili. Okolo ôsmej Prusi dostali správu, že prímerie bolo v Mikulove podpísané a vstúpi do platnosti o dvanástej hodine. Generál von Fransecký sa ešte pokúšal zvyšné štyri hodiny využiť a dvíhal svojich vojakov

Vpád Prusov do Senice

do nových útokov, ale neuspel. A jeho generál Bose vystúpil na Kamzík presne na pravé poludnie... Bratislava sa tak krvavému útoku Prusov, ktorý by dozaista nasledoval, šťastne vyhla.

Epilóg

Bitka pri Lamači bola v Prusko-rakúskej vojne epizódou, ktorá na výsledku vojny nič nezmenila. Niekoľko stoviek vojakov oboch strán v nej zahynulo zbytočne. Celkovo si táto vojna, ktorá sa skončila Pražským mierom podpísaným 23. augusta 1866, vyžiadala straty (padlých a zranených) 71 000 vojakov Rakúska a jeho spojencov a 37 000 vojakov Pruska a jeho spojencov.

Prusko dosiahlo svoj cieľ – dominanciu v tzv. Nemeckom spolku, z ktorého Rakúsko vylúčilo. Porazená Viedeň musela zaplatiť obrovské vojnové reparácie, Taliansku odovzdať Benátsko a pod tlakom Budapešti v roku 1867 pristúpiť na tzv. rakúsko-uhorské vyrovnanie. Prusko ďalej cieľavedome kráčalo za svojím snom –

Pamätník padlým
v lese pri Lamači

vytvorením veľkej ríše v podobe cisárstva, a po víťazstve vo vojne s Francúzskom (1870 – 1871) to aj dosiahlo.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Pruská pištoľ s Dreyseho
ihlovým zámkom M1856

Rakúska perkusná pištoľ
Lorenz M1862

Spojárka od Daruvaru

Keď minister obrany Peter Gajdoš 4. septembra pri príležitosti prijatia Ústavy SR vyznamenával vojakov a zamestnancov nášho rezortu, Pamätnou medailou ministra obrany II. stupňa (striebornou) bola ocenená aj nadrotmajsterka Mária Mikulová. Poddôstojníčka, ktorá slúžila už rok v misiách UNPROFOR a UNTAES.

V septembri 1995, keď vycestovala do bývalej Juhoslávie, mala len 24 rokov. „Boli sme mladí, chceli sme trochu spoznať inú krajinu a armády, veľmi sme si neuvedomovali, do čoho ideme. To sa ukázalo, až keď sme docestovali a pred nami

boli tie rozstrieľané domy a ulice a v nich ľudia s výrazom poznačeným vojnou.“

Rok na Balkáne

Nrtm. Mária Mikulová vyrastala v rodine profesionálneho vojaka, takže žili na

viacerých miestach. Najdlhšie v Topoľčanoch a v Bojniciach „Rozmýšľala som, že po gymnáziu v Prievidzi pôjdem študovať učiteľstvo. Keď mi ale otec navrhol, či by som to aj ja neskúsila v uniforme, nemusel ma dlho presviedčať,“ usmeje sa. Po maturite v roku 1989 absolvovala ročný práporčícky kurz žien v Novom Meste nad Váhom. Začínala v Strakoniciach pri utajenom spojení. „Chcela som sa vrátiť na Slovensko, čo sa mi podarilo v roku 1992,“ spomenie na svoje ďalšie pôsobisko vo Zvolene – Vlkanovej. Pokračovala ako technik zvláštneho armádneho spojenia. „Keď sme dorazili na jeseň 1995 do UNPROFOR-u, používali sme ešte ústredňu Tu-21 so šnúrovým prepájaním, aké vidieť už len vo filmoch pre pamätníkov,“ zasmee sa. V Daruware slúžilo 5 slovenských žien, no 4 boli z predošlej rotácie. Mária pricestovala sama a sama s desiatkami mužov aj absolvovala prípravný výcvik. „To bolo dosť ťažké. Nemala som sa s kým podeliť o pocity či dojmy, no bolo treba vydržať...“ Vydržala. Okrem Daruvaru a Vukovaru slúžila aj v tábore Polom. Keď nám ukazuje fotografie z UNPROFOR, na viacerých je aj v prilbe a ochrannnej veste. To vtedy, keď vyhlásili poplach či pohotovosť. Rada však spomína na domácich obyvateľov: „Voči nám Slovákom boli veľmi priateľskí, pohostinní. My sme sa im snažili pomáhať, pričom oni si najviac vážili ten samotný záujem. A hlavne si vážili mier.“

V roku 1998 získal dnes desiatnik Marián Kováčik druhé miesto na majstrovstvách NATO v zápasení vo voľnom štýle v Belgicku. Absolvent trenčianskeho športového gymnázia vtedy pôsobil v Dukle Trenčín. Onedlho však športovú kariéru ukončil a po určitej časovej prestávke sa stal profesionálnym vojakom.

Prvé roky pôsobil ako vodič veliteľa roty v seredskom ženijnom prápore. Nasledovala prvá medzinárodná skúsenosť v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre v jednotke rýchlej reakcie.

Skúsenosti z Cypru

O tri roky sa na rovnakú pozíciu na Cypre vrátil. Medzitým už Marián ženijný útvar zamenil za prápor podpory velenia pozemných síl v Trenčíne. Začínal ako vodič na rôznych typoch osobných vozidiel, neskôr sa stal vodičom špeciálneho spojovacieho vozidla PV3S – ŠP 100. V súčasnosti je administratívnym pracovní-

Začínal na žinenke

kom pracoviska administratívnej bezpečnosti a velenia a štábu práporu.

Veliaci poddôstojník práporu nadrotmajster Maroš Fraňo o ňom hovorí, že desiatnik Kováčik si plní svoje povinnosti aj nad rámec svojej funkcie. „Nie náhodou bol dva roky po sebe vyhlásený za najlepšieho vojaka mužstva celého práporu. Ako cvičiteľ sa podieľa nad rámec svojich povinností na výcviku prí-

slušníkov práporu v špeciálnej telesnej príprave. Ako fitness poradca im pomáha zvyšovať fyzickú výkonnosť. Aktívne sa zúčastňuje na mnohých akciách, počas ktorých sa prezentujú ozbrojené sily na verejnosti. Hlavne na ich propagácii medzi školskou mládežou. Vie urobiť pôsobivé ukážky. Vždy je na neho spoľahnutie,“ s uspokojením konštatuje nadrotmajster Fraňo.

V UNPROFOR slúžila v období, keď nášmu ženíjnému práporu velil podplukovník Rostislav Šmehlík. „Boli sme dobrá partia. Nikto nefrlal, že ako spojár nepôjde vykladať kamióny s proviantom alebo škriabať zemiaky. Keď prišiel rozkaz stavať okolo tábora ochranné valy, išlo sa pieskovať a hotovo.“ Po tom ako sa misia UNPROFOR na prelome rokov 1995/1996 „preklopila“ na UNTAES, bežní vojaci to podľa nej nepocítili. „Naša jednotka sa síce rozdelila, niektorí boli odvelení do Vukovaru, Borova či Marinovacu, ale to bol bežný život v misii.“

Viac rešpektu

V roku 2000 nastúpila na Centrum riadenia vzdušných operácií vo Zvolene. Čakali ju 24-hodinové služby v operačnom centre, kde bola aj asistentka náčelníka smeny a kde sa ťažiskovo komunikovalo v angličtine. Absolvovala viacero odborných kurzov, no paradoxne išla s hodnosťou dolu. „Bola to jedna z najhorších chvíľ v mojom profesionálnom živote. V roku 2002 som už bola praporečička, no ak som chcela ostať v uniforme, musela som prijať nadrotmajsterku. V tom istom roku však vycestovala na 12 mesiacov do misie UNFICYP. „Cyprus bol samozrejme pokojnejší ako Balkán, ale v rámci tábora tam

bolo tak trochu cítiť ponorkovú chorobu. Aj preto, lebo ľudia sa oveľa zriedkavejšie dostali domov a bolo cítiť odlúčenie od rodín.“

Vrátila sa do Zvolena, no od roku 2013 slúži v Bratislave na ministerstve obrany ako vedúci starší technik. Má na starosti zabezpečenie telekomunikačných služieb a výmenu mobilnej telefonickéj techniky. Porovnáva: „Zdá sa mi, že za tých 28 rokov, čo som vo vojenskej uniforme, ako keby sa z nás tak trochu vytratilo niečo z toho rýdzo vojenského. Aj my sme kedysi boli po službe kamaráti – a ešte častejšie sme mávali rozličné spoločenské akcie, no v službe bol rešpekt k hodnotiam a funkciám primárny a nespochybniteľný. Nehľadali sa výhovorky ani právne kľučky. Vzťahy sa podľa mňa dosť scivilnili, niekde až priveľa.“ Zároveň dodáva: „Keď som začínala, ženy vojačky nemali toľko rešpektu ani v armáde, ani v očiach verejnosti. To sa zmenilo k lepšiemu, teším sa. Aj tomu, že armáda mi poskytla možnosť profesionálne sa realizovať, dala mi sociálne zázemie, pocit spolupatričnosti a veľa pekných zážitkov aj priateľstiev.“

Nrtm Mária Mikulová sa ešte raz v myšlienkach vráti do Daruvaru a Vukovaru: „Popri tých rozstrieľaných uliciach som mala najhoršie pocity vtedy, keď sme chodili na tamojšie tržnice. Vždy nás sprevádzal krik často ufúľaných a evidentne hladných detí, ktoré si od nás pýtali nejakú finančnú pozornosť či nejaké jedlo.

Počas presunu v misii UNPROFOR, 1995

Celú tú povojnovú situáciu však bolo treba vydržať, aby sa stal človek vnútorne silnejší a aby naozaj pochopil poradie životných hodnôt. O to viac som rada, že sa nám s priateľmi, veteránmi z UNPROFOR a UNTAES, už viackrát podarilo navštíviť miesta na Balkáne kde sme vtedy pôsobili – a kde sa vojna spred vyše štvrtstoročia predsa len už začína stávať spomienkou.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement a archív M. M.

Rodinná tradícia

Rodák z Novej Dubnice desiatnik Kováčik vlastne pokračuje v rodinnej tradícii. Ved' profesionálnymi vojakmi bol jeho otec i brat, mama bola zasa občianskou zamestnankyňou. Počas svojej kariéry absolvoval mnohé odborné a špecializačné kurzy. Medzi najzaujímavejšie podľa neho patrili najmä protipovodňové - záchrannárske v Centre výcviku na Lešti, či medzinárodný seminár sebaobrany. Popri starostlivosti o rodinu venuje veľa pozornosti športovým aktivitám. Hlavne horskej cyklistike, behu, zápaseniu či lyžovaniu. Venuje sa práci s deťmi v športovej detskej akadémii. Nechýbal ani pri krajskom kole Projektu na podporu vlastenectva a brannej prípravy na stredných školách - KEMP 2017 v Trenčianskom kraji.

V uplynulých rokoch bol na všetkých významnejších cvičeniach, ktoré organizovali pozemné sily. Hlavne v priestoroch Centra výcviku Lešť. Každý má svoje predstavy o tom, čo by chcel dosiahnuť vo svojej práci. Desiatnik Kováčik by sa chcel v dohľadnom čase dostať do poddôstojníckeho zboru a stať sa náčelníkom pracoviska administratívnej bezpečnosti.

Text: Jozef Žiak
Foto: archív M. K.

Psovodi z Leteckej základne Sliač so svojimi služobnými psami úspešne reprezentovali na XIII. Majstrovstvách vo výkone psovodov a služobných psov Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Zorganizovalo ich oddelenie kynológie - odbor výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkánová-Hronsek pod vedením majora Petra Šoltésa. Okrem súťaže jednotlivcov sa uskutočnila aj súťaž družstiev, ktorá rozhodla o tom, ktorý z útvarov Ozbrojených síl SR si odnesie putovný pohár. Prvé

miesto a titul najlepší psovod a služobný pes MO SR pre rok 2017 so ziskom 453 bodov z 500 vybojoval Karol Letenay a jeho pes Boss z leteckej základne Sliač. Prvenstvo obhájili už tretí raz. Druhé miesto so ziskom 405 bodov získal psovod Boris Hronsek so psom Kasperom, tiež zo sliačskej leteckej základne, na treťom skončil psovod Pavol Kováč so psom Bonym z VÚ 5728 Nováky. Príslušníci sliačskej základne zvíťazili aj v kategórii družstiev a tak putovný pohár zostáva na Leteckej základni Sliač.

Humanitárna intervencia v interakcii so suverenitou štátu

Ako sa vyvíja medzinárodné právo v oblasti možného narušenia štátnej suverenity s cieľom ochrany ľudských práv? V tomto článku sa pokúsime odpovedať na túto stále zložitú otázku.

Ak sa vrátíme o vyše 70 rokov späť, cieľom hlavne povojnového medzinárodného práva verejného bolo úplné zamedzenie ozbrojeného konfliktu medzi štátmi s cieľom ochrániť ľudstvo pred útrapami vojen, pri akceptovaní určitej formy nevyhnutného zásahu. Za takzvané „spravodlivé násilie“ možno pri splnení zákonných a morálnych požiadaviek považovať najmä právo štátov na individuálnu a kolektívnu sebaobranu a podniknutie takej akcie, ktorá je potrebná na zachovanie alebo obnovenie medzinárodného mieru, bezpečnosti a potlačenie útočného činu. Definícia útočnej vojny (agresie) je zakotvená v nezáväznej rezolúcii Valného zhromaždenia OSN č. 3314/1974 o definícii agresie, kde je za agresiu považované použitie ozbrojenej sily štátom alebo skupinou štátov proti zvrchovanosti, územnej nedotknuteľnosti alebo politickej nezávislosti iného štátu spôsobmi uvedenými v definícii v rozpore s Chartou OSN, pričom zrejším dôkazom útočného činu je skutočnosť, že daný štát použije ozbrojenú silu ako prvý.

Udržanie mieru a bezpečnosti

Charta Organizácie Spojených národov (ďalej len „Charta OSN“) je medzinárodným spoločenstvom považovaná za jeden zo základných stavebných kameňov súčasného systému medzinárodného práva verejného, ktorej celosvetová aplikovateľnosť spočíva v tom, že zakladá povinnosť OSN postarať sa o to, aby i štáty, ktoré nie sú jej členmi, konali podľa týchto zásad, pokiaľ je to potrebné na udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, čím zakladá práva a povinnosti vyplývajúce z tohto dokumentu nielen jej signatárom. Úlohou OSN je pri autorizácii použitia sily prostredníctvom Bezpečnostnej rady OSN (ďalej len „BR OSN“) odporučiť, alebo rozhodnúť o opatreniach, ktoré považuje za potrebné, aby bol zachova-

ný medzinárodný mier a bezpečnosť, t. j. autorizuje aj prípadné použitie ozbrojenej sily, ak iné opatrenia neboli dostačujúce.

Cieľom medzinárodného spoločenstva je včas a adekvátne reagovať na rastúce hrozby, vznikajúce napätia a krízové situácie. V posledných desaťročiach došlo k podstatným zmenám spôsobu vedenia ozbrojeného konfliktu, samotných aktérov a zhoršeniu globálneho bezpečnostného prostredia. V súvislosti s faktom, že väčšina súčasných konfliktov má asymetrický charakter, čo znamená, že strany sa výrazne líšia svojimi vojenskými silami, taktikou boja a dokonca v prípade súčasných samovražedných útokov, ktoré sa organizujú v inej krajine, ako sa vykonávajú, možno konštatovať, že v zmysle súčasne platnej úpravy medzinárodného práva je ťažké zaradiť konkrétny ozbrojený akt, či reakciu naň, pod konkrétné zákonné ustanovenie a primerane naň v zmysle noriem medzinárodného práva reagovať. Pre novodobé ozbrojené konflikty je typické, že zatiaľ čo jedna zo strán sa spravdila medzinárodným právom spravuje, tá druhá strana, bojujúca z jej pohľadu o vlastné prežitie či záujmy, tomuto svojmu partikulárnemu záujmu podriadiť aj taktiku boja. Meniace sa bezpečnostné prostredie prinieslo so sebou aj množstvo nových otázok, ktoré vzišli z diania vo svete, ktoré by prípadne mohlo ohroziť medzinárodný mier a bezpečnosť, a tým sa stať legitímnym predmetom záujmu a rozhodovania BR OSN. Taktiež sa od povojnového ob-

dobia podstatne zmenil aj charakter hrozieb, pretože súčasné ozbrojené konflikty majú povahu prevažne vnútroštátnych ozbrojených stretov, etnických či občianskych konfliktov a situácií, v ktorých často štáty nepredstavujú ochrancov života a záujmov svojich obyvateľov, ale stávajú sa pre nich priamou hrozbou. Výsledok týchto zmien charakteru hrozieb možno badať aj vo vyššom počte intervencií.

Otázky legitimity

Jednou z takýchto intervencií bola humanitárna intervencia síl NATO v Kosove v roku 1999, ktorá vyvolala v rámci medzinárodného spoločenstva rozsiahlu diskusiu o jej legitimitě. Dôvodom intervencie bolo rozsiahle porušovanie ľudských práv, vrátane masakry civilného obyvateľstva a etnických čistiek, ktoré prinútilo viac ako 800 000 miestnych obyvateľov opustiť domovy. Intervencia bola uskutočnená bez súhlasu Belehradu a bez mandátu BR OSN. Hoci bola z pohľadu splnenia jej primárneho cieľa, t. j. zastaviť masové násilie proti civilnému obyvateľstvu považovaná za úspešnú, vyvolala diskusiu o jej legitimitě a jej prípadnom rozpore s princípom nezasahovania do vecí, ktoré patria do vnútornej právomoci štátu. Tieto debaty boli umocnené diskusiou o použití vojenskej sily v medzinárodných vzťahoch, najmä ak nie je vedená pod záštitou alebo so súhlasom BR OSN.

Z pohľadu viacerých odborníkov je humanitárna intervencia otázkou vzťahu medzi

oprávnenosťou požívať privilégia vyplývajúce so štátnej suverenity pri použití nevyhnutnej ozbrojenej sily s cieľom ochrany ľudských práv. A to pri dôslednom zvážení charakteru nepokojov v štáte, napríklad či nejde o zmenu štátneho režimu, alebo či aj naplnenie cieľov intervencie nepovedie k zhoršeniu situácie v krajine. Keďže humanitárnu intervenciu medzinárodné právo nedefinuje a postoj k nej nie je jednoznačný, posúva jej legitimitu skôr do polohy problému právno-politického. Napriek tomu, že sa mnohé štáty stavajú k humanitárnej intervencii skepticky, naprieč svetovým spoločenstvom panuje zhoda na tom, že základné ľudské práva a slobody každého jednotlivca musia byť za každých okolností rešpektované a zločiny proti ľudskosti sa nesmú tolerovať. Podľa Charty OSN sa členské štáty zaväzujú postupovať spoločne alebo jednotlivu, aby v spolupráci s OSN dosiahli ciele založené na úcte k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov zahrňujúc všeobecnú úctu k ľudským právam a základným slobodám, z čoho možno vyvodiť, že situácie rozsiahleho porušovania ľudských práv môžu oprávňovať k jednostrannej alebo kolektívne humanitárnej intervencii, pokiaľ takéto konanie prebieha pod záštitou OSN. Akceptovateľným riešením sa stáva aktívne presadzovanie tzv. ľudskej ochrany (human protection) ako špecifickej oblasti ľudskej bezpečnosti (human security).

Medzinárodná zodpovednosť

Otázkou humanitárnej intervencie v interakcii so suverenitou štátov sa zaoberá medzinárodné spoločenstvo dlhší čas. Bývalý generálny tajomník OSN Kofi Annan, ktorý bol jedným z prvých iniciátorov debaty o možnosti medzinárodného spoločenstva narušiť suverenitu krajiny, ktorá masívne porušuje práva vlastných občanov, vyslovil na pôde OSN túto otázku: „Ak je naozaj humanitárna intervencia neakceptovateľným útokom na suverenitu, ako by sme teda mali reagovať na Rwandu, na

Srebrenicu – príšerné a systematické porušovanie ľudských práv, ktoré zasahujú všetky predstavy o našej spoločnej ľudskosti?“

V priamej reakcii na jeho slová sa kanadská vláda rozhodla zvolať skupinu expertov a mimovládnych organizácií a založila Medzinárodnú komisiu pre intervenciu a štátnu suverenitu (International Commission for Intervention and State Sovereignty – ICISS). Jej hlavným cieľom bolo vytvoriť teoretický rámec zaoberajúci sa otázkami, ako a kedy by mala medzinárodná komunita reagovať na vznikajúce krízové situácie, ktoré zahŕňajú potenciálne straty na životoch a zločiny proti ľudskosti vo veľkom meradle. ICISS na základe svojej ročnej práce vydala v roku 2001 správu s názvom *Zodpovednosť za ochranu alebo R2P*, z anglického *Responsibility to Protect* a neoficiálne tým iniciovala novú éru v diskusiách, vyznačujúcu sa nástupníckou koncepciou humanitárnej intervencie.

Definitívne sa koncepcia R2P stala súčasťou medzinárodno-právneho uvažovania až po svetovom summite v roku 2005, keď Valné zhromaždenie OSN po dlhých diskusiách konsenzuálne schválilo rezolúciu 60/1, známu tiež ako *Záverečný dokument svetového summitu*. Od summitu v roku 2005 sa koncepcia R2P začala postupne objavovať v rôznych dokumentoch OSN i argumentáciách štátov. Dôležitou črtou diskusií o koncepcii R2P bolo do zásahu medzinárodného spoločenstva v Lýbii najmä zdôrazňovanie jej preventívneho charakteru.

Právo alebo povinnosť

Valné zhromaždenie OSN sa podrobnejšie touto koncepciou zaoberalo v júli 2009, kde diskusiu pod názvom „Implementovanie zodpovednosti za ochranu“ otvorilo zhrnutie správy od vtedajšieho generálneho tajomníka OSN Pan Ki-muna, v ktorej predstavil štruktúru R2P a vyzdvihol, že ide najmä o prevenciu, pričom pristúpiť k vojenskému zásahu možno len v krajnom prípade. V zmysle tejto koncep-

cie má každý jednotlivý štát zodpovednosť chrániť svojich obyvateľov pred genocídou, vojnovými zločinnými, etnickými čistkami a zločinnými proti ľudskosti a medzinárodná komunita by mala pomáhať jednotlivým štátom ochraňovať ich obyvateľstvo pred týmito zločinnými. Vráťane pomoci tým, ktorí sú pod tlakom pred vypuknutím krízy alebo konfliktu. Štáty sa zaviazali podniknúť včasným a rozhodným spôsobom kolektívnu akciu v súlade s Chartou OSN v prípade, že mierové prostriedky zlyhali a štáty zjavne zlyhávajú v ich úlohe chrániť svojich občanov. Tento záverečný dokument počíta s úlohou OSN pri uplatňovaní reakcií. Pri prípadných donucovacích opatreniach ustanovuje výlučné postavenie BR OSN ako autority určenej na ich odobrovanie. Jeden z aspektov, ktorý sa stal predmetom rozsiahlych diskusií, sa viaže k otázke, či pri reakcii medzinárodného spoločenstva na vzniknuté krízy vyžadujúce zásah ide o právo, alebo povinnosť spoločenstva zakročiť. V prípade, že by sa spoločenstvo národov zhodlo na tom, že ide o povinnosť štátov zakročiť v zmysle koncepcie R2P, malo by to bezpochyby za následok veľkú zmenu v medzinárodnom práve ako takom.

Mnohí teoretici sa zhodujú na tom, že táto koncepcia úplne zmenila dovtedajšie vnímanie suverenity štátu, lebo pôvodne vnímaná suverenita bola spájaná najmä s privilégiami a na základe tejto koncepcie suverenity štátu zaväzuje predstaviteľov štátnej moci k povinnostiam voči svojmu obyvateľstvu, ktoré musia nevyhnutne dodržiavať. No nie sú to len predstavitelia štátnej moci, ktorí by mali pociťovať zodpovednosť vyplývajúcu z tohto konceptu. Sú to taktiež obyvatelia štátu, ktorí by sa mali snažiť o aktívnu účasť na veciach verejných s cieľom žiť v spoločnosti založenej na úcte a rešpekte k základným princípom dodržiavania ľudských práv a slobôd.

Text: kpt. JUDr. Laura Bačová
Foto: U.S. Air Force, Tech. Sgt. William Greer

Vojak profesionálne, športovec srdcom

Na bežeckých pretekoch privítal M. Batyka aj chodca VŠC Dukla Dušana Majdána

Podplukovník Marian Batyka slúžil v Afganistane, Iraku, Kosove aj na Cypre, no zároveň vo svojej obci Tvrdošovce spoluzakladal cestný beh, stojí za organizáciou amatérskej bedmintonovej ligy, rodinného športového trojboja i cyklistiky, organizuje stolnotenisové turnaje či rybárske preteky, chytá vo futbalovej bráne a trénuje žiacke družstvo basketbalistiek.

„V situácii, keď by niektorí rodičia chceli vidieť svoje deti už od piatich rokov so zmluvou podpísanou s nejakým veľkoklubom je našim cieľom vrátiť na ihriská masovosť, hravosť a radosť,“ hovorí dôstojník, ktorý pôsobí v Strategickom centre krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR.

Pplk. Batyka v roku 2000 promoval na Fakulte špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity a krátko pôsobil aj v bývalom Železničnom vojsku. Pred príchodom do strategického centra pracoval v oblasti zabezpečenia vojenskej dopravy. Mrzelo ho, že mladí ľudia často vnímajú šport len cez zopár hviezd, no sami sa nehýbu, ak nerátame klopkanie prstov na klávesniciach počítačov. „Napokon, vidíme to aj pri regrutácii do na-

ších ozbrojených síl,“ poznamenal. S úsmevom dodal: „Veľmi sa teším, že v auguste na našom 3. ročníku Svätoštepanského behu pretekalo popri 99 dospelých aj 80 detí. Som presvedčený, že ich vieme k športu vrátiť, len sa im treba venovať, vytvárať vhodné zázemie a príťažlivé športové podujatia.“

Hoci mali spomínané bežecké preteky len tretie pokračovanie, organizácia aj atmosféra boli na jednotku. Nuž, vidieť, že za nimi stojí profesionálny vojak – a zároveň športový nadšenec a dobrovoľný funkcionár, akých nie je veľa. Samozrejme, sám by nič nedokázal, preto je vďačný kolegom z občianskeho združenia Sport Friends Tvrdošovce 2013, ktoré na podporu športu založili pred štyrmi rokmi a ktorému predsedá. A Tvrdošovce sú vďačné jemu. Miestni občania ho navrhli na Cenu obce, ktorú mu 18. augusta slávnostne udelili. A ešte niečo. V dedine, kde žije 5300 obyvateľov, zorganizoval pre deti aj podujatia Zahrajme sa na vojakov, stretnutie s vojnovými veteránmi či výstavu fotografií našich vojakov z ich činnosti v Afganistane.

Text a foto: Pavol Vitko

Strieborný Gelle

Na augustových majstrovstvách sveta v českých Račiciach v rýchlostnej kanoistike sa na medailovej pozícii umiestnil len dvojajak na 1000 metrov nadrotmajstra Petra Gelleho a Adama Boteka. Podľahli iba Srbom a vďaka skvelému záveru za sebou nechali domácich Čechov. Skúsený člen VŠC Dukla Peter Gelle, ktorý má 33 rokov, má zo svetových šampionátov už druhé striebro a raz bol zlatý. Pre o trinásť rokov mladšieho A. Boteka, odchovanca Kajak & Kanoe klubu Komárno, je medaila z vrcholového podujatia medzi seniormi premiérová. „Je to obrovský úspech, ktorý som nečakal. Išli sme na šieste či piate miesto, ak by sme mali šťastie, našim snom bol bronz – a striebro prekonal aj ten sen, takže sme prekvapili sami seba,“ povedal nám nrtm. Gelle. S Adamom Botekom trénovali pred šampionátom len šesť týždňov a popritom mal ešte každý svoje individuálne športové povinnosti. „Po tejto vydatenej premiére sa chceme predstaviť budúci rok na svetových pohároch a verím, že nám to spolu vydrží až na OH 2020 v Tokiu,“ plánuje P. Gelle.

Text: Pavol Vitko
Foto: archív P.G.

Memoriál rtm. Pavla Dzivého

Dňa 24. augusta 2017 sa pod záštitou Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin (ZVaMD) v spolupráci s jednotkou CIMIC a PSYOPS Martin uskutočnil šiesty ročník prechodu profesionálnych vojakov hrebeňom Malej Fatry pod názvom Fatra March. Podujatie je Memoriálom rtm. Pavla Dzivého, bývalého inštruktora Poddôstojníckej akadémie Martin, ktorý tragicky zahynul 21. 8. 2011 vo veku 28 rokov pri zdolávaní indických Himalájí v Shinkula pass.

V predvečer podujatia sa konalo spomienkové stretnutie pri hrobe Pavla Dzivého v prítomnosti jeho rodiny, príslušníkov základne a účastníkov pochodu. Samotný prechod mal dĺžku 34,2 km s celkovým stúpaním 2 576 m. Maximálny čas na zdolanie trasy bol do 12 hodín. Na pochode

sa zúčastnilo 75 profesionálnych vojakov z útvarov OS SR a ministerstva obrany. Náročný pochod nedokončilo 16 z nich. V kategórii mužov najrýchlejšie dosiahol cieľ nadporučík Peter Janura, príslušník Základne stacionárnych KIS v Trenčíne vynikajúcim výsledným časom 5 hodín, 41 minút a 58 sekúnd. V kategórii žien bola najrýchlejšia vojačka druhého stupňa Veronika Platková z 11. mechanizovaného práporu Martin časom 7 hodín, 21 minút a 18 sekúnd.

Text: šbnrtm. Jozef Antolik
Foto: ZVaMD

GRANIT

HOTEL

TATRANSKÉ ZRUBY

LIEČEBNÝ POBYT VO VYSOKÝCH TATRÁCH

3 x ubytovanie (6 nocí, 7 dní)
plná penzia počas pobytu

10 x procedúra počas pobytu
detský kútik, posilňovňa, wifi internet
biliard, tenis, stolný tenis a stolný futbal
infocentrum – stála 24 h služba recepcie
možnosť zakúpenia procedúr s 30% zľavou
15% zľava na celodenný vstup do Aquacity Poprad
možnosť zakúpiť regionálnu kartu zliav TatryCard
bezplatné parkovanie

Cena: 249 €/pobyt/osoba

+421 (0) 52 4422 751 repcia.tz@horezza.sk

GRANIT

HOTEL

ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA

VÍKENDOVÝ POBYT NA ZEMPLÍNSKEJ ŠÍRAVE

2 x ubytovanie (2 noci, 3 dni)
plná penzia počas pobytu

3 x procedúra počas pobytu
na uvítanie: aperitív pri večeri
neobmedzený vstup do bazéna, posilňovňa
wifi internet v celom hoteli
biliard, stolný tenis a stolný futbal
multifunkčné ihrisko s umelým trávnikom
bezplatné parkovanie

Cena: 75 €/pobyt/osoba

+421 (0) 56 6492 571 repcia.zs@horezza.sk

GRANIT

HOTEL

SMREKOVICA

VÍKENDOVÝ POBYT V MALEBNEJ PRÍRODE VEĽKEJ FATRY

2 x ubytovanie (2 noci, 3 dni)
plná penzia počas pobytu

jednorazový vstup do GRANIT SPA na 2,5 hodiny
20% zľava na procedúry
GRANIT Cinema
posilňovňa, biliard, detský kútik, wifi
multifunkčné ihriská

Cena: 81 €/pobyt/osoba

+421 (0) 914 324 188 repcia.sm@horezza.sk

VÍKENDOVÝ POBYT V CENTRE PIEŠŤAN

GRANIT

HOTEL

PIEŠŤANY

2 x ubytovanie (2 noci, 3 dni)
plná penzia počas pobytu

vstup do vnútorného a vonkajšieho bazéna
vstup do posilňovne, multifunkčné ihrisko
možnosť dokúpiť liečebné procedúry
biliard, petang
wifi free, bezplatné parkovanie
ponuka platí do 30.10.2017

Cena: 79 €/pobyt/osoba

+421 (0) 33 7983 111 repcia.pn@horezza.sk

74. medzinárodný filmový festival v Benátkach

Chod' a pozeraj sa

V porovnaní s minulými rokmi pribudli filmy s témami dozrievania, rodičovstva i staroby. A ubudli diela s vojnovou aj utečeneckou tematikou. No boli – a niektoré sa dočkali aj ocenení.

Nedávno skončený 74. filmový festival v Benátkach oslávil 85 rokov. Zmätok v číslach zapríčinili prestávky po druhej svetovej vojne a v búrlivých šesťdesiatych rokoch. Napriek tomu, že filmy v hlavných prehliadkach oslavovali najmä život a riešili dramatické situácie, ktoré prináša, našli sa medzi nimi aj snímky vojnové a o vojakoch.

MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA
30.08 — 9.09 2017

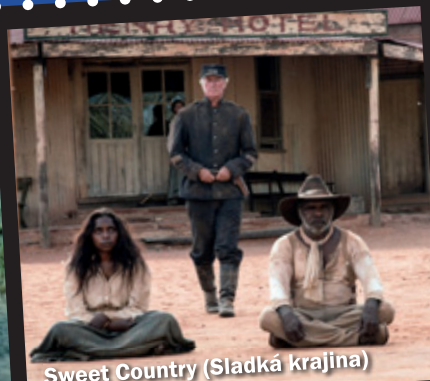
Strieborného leva – Veľkú cenu poroty si z benátskeho Lida odniesol izraelský filmár Samuel Maoz za drámu *Foxtrot*. Otec, zámožný architekt, sa v nej vyrovnáva so smrťou jediného syna, ktorý zahynul počas plnenia vojenských povinností na strážnom stanovisku *Foxtrot* uprostred nehostinných hôr. Vedeli ste, že

The Shape of Water
(Tvar vody)

Chod' a pozeraj sa

Sweet Country (Sladká krajina)

Okrajovo k nim patrí aj svojrázny americký sci-fi thriller *The Shape of Water* (Tvar vody) režiséra Guillerma del Toro, ktorý získal hlavnú cenu – Zlatého leva. Poklona hollywoodskej filmovej zábave z polovice minulého storočia je zmesou napätia, humoru, romance a muzikálu o nemej upratovačke z tajného vojenského laboratória, milovníčke starých muzikálov, ktorá nadviaže vzťah s jedným z výskumných objektov, mužom-obožžiteľníkom. Film od premiéry dominoval všetkým rebríčkami a hodnoteniam, aby napokon zaslúžene triumfoval.

hebrejčina má pre otca, ktorý prišiel o syna, samostatné slovo?

Tretím oceneným „vojenským“ filmom je historická snímka z Austrálie na začiatku minulého storočia *Sweet Country* (Sladká krajina) v réžii Warwicka Thorntona, ocenená Osobitou cenou poroty. Armádny dôstojník, zodpovedný za poriadok v mestečku, musí prekonať vlastné predsudky i rasizmus a chrániť domorodého poľnohospodára, obvineného z vraždy bieleho farmára pred hnevom nepriateľsky naladených belochov.

Cenu za najlepší mužský herecký výkon si vyslúžil filmom *The Insult* (Urážka) libanonský Palestínčan Kalem el Basha, herec

FILM

Blade Runner 2049

Britský filmár Ridley Scott okrem snímok *Votrelec*, *Thelma & Louise*, *1492: Dobytie raja* či *Gladiátor* nakrútil v roku 1982 aj sci-fi drámu *Blade Runner*. Jeden z najlepších filmov svojho žánru sa stal kultovým dielom. Nový vedecko-fantastický thriller kanadského režiséra Denisa Villeneuveho *Blade Runner 2049* sa odohráva o tridsať rokov neskôr. Na scénu prichádza mladý lovec androidov – príslušník losangeleskej polície známy K (Ryan Gosling), aby odhalil tajomstvo, ktoré môže znamenať koniec celého ľudstva. Pátranie ho privedie až k bývalému, tridsať rokov nezvestnému kolegovi, blade runnerovi Rickovi Deckardovi (Harrison Ford). Vo vedľajších úlohách účinkujú Ana de Armas, Robin Wright a Edward James Olmos. Hudbu v duchu originálneho Vangelisovho soundtracku skomponovali Jóhann Jóhannsson, Hans Zimmer a Benjamin Wallfisch. Okrem všemožných filmových formátov, vrátane 3D a IMAX, bude film k dispozícii aj vo verzii pre počítačový virtuálnu realitu systému Oculus VR.

VIDEO

Wonder Woman

Diana z Themyskyry je polobohyňa a bojovníčka z krajiny Amazoniek. Netuší, že predstavuje jedinou zbraň, schopnú zlikvidovať zákeřného boha vojny Aresa. No keď pokoj jej ostrovnej ríše naruší prílet amerického vojnového pilota Stevea Trevora, prenasledovaného nemeckými vojskami, rozhodne sa pridať k smrteľníkom a ukončiť hrôzy prvej svetovej vojny. Komiksová superhrdinka vznikla v roku 1941 vo vydavateľstve DC Comics. K filmovému životu ju priviedla režisérka Patty Jenkinsová, držiteľka Zlatého medveďa Berlinale za kriminálnu drámu *Monštrum* o sériovej vrahyni Aileen Wuornosovej (Oscar za herecký výkon pre Charlize Theronovú). Snímka s rozpočtom 120 miliónov dolárov vznikala v Taliansku, Anglicku a vo Francúzsku. Stala sa jedným z divácky najúspešnejších komiksových filmov. Blu-ray disk (aj v UHD) obsahuje viac než dve hodiny bonusov vrátane nepoužitých, rozšírených a pokazených záberov či úplne nového epilógu.

a producent. Hrá moslimského stavebného predáka, ktorý sa v Bejrúte dostane do konfliktu s kresťanským automechanikom. Chlapecký spor sa mohol skončiť bitkou, keby sa ho nechytli právnici. Prípad sa ich pričinením zmenil na politiku, na povrch vyplávali historické animozity a vlna násilností, ktorá zachvátila najprv mesto a potom celú krajinu, hrozí prerásť do ďalšieho kola občianskej vojny. Obaja muži musia skrotiť svoju prchkosť i hrdosť a podať si ruky, lenže to je čoraz ťažšie.

V hlavnej súťažnej prehliadke festival uviedol aj drámu klasika americkej kinematografie Paula Schradera *First Reformed* (Prvá reformovaná). Ethan Hawke v nej hrá farára malej farnosti. Ako vojenský kaplán pred rokmi prišiel v irackej vojne o syna a vzápätí aj o vieru. Nadmerným pitím si privodil rakovinu, a keď zistí, že najväčšími podporovateľmi jeho cirkvi i kostolíka, ktorý sa chystá veľkolepo osláviť 250 rokov, sú najväčší

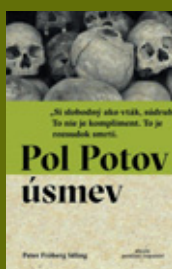
ničitelia americkej prírody, rozhodne sa k radikálnemu kroku. Katastrofu prekazí, ako zvyčajne, láska.

Už piaty raz sa na benátskom festivale konala súťažná prehliadka novo reštaurovaných a rekonštruovaných klasických diel svetovej kinematografie. Porota tu nehodnotí samotné diela, veď ich hodnota je preverená časom. Podstatný je prístup, citlivosť úprav i technická stránka vecí. A práve cenu prehliadky Venezia Classici tohto roku získali ruské štúdiá Mosfilm za rekonštrukciu a digitalizáciu jedného z najlepších vojnových filmov všetkých čias – drámy Elema Klimova z roku 1985 *Chod' a pozeraj sa*.

Text: Miloslav Ščepka

Foto: MIAC

KNIHA

Pol Potov úsmev

Stalin, Hitler a Pol Pot, traja najkrvivejší diktátori dvadsiateho storočia. Prví dvaja sú dobre známi, ale kto je ten nenápadný usmievať sa Kambodžan, ktorý počas svojej vlády zavraždil viac ako dva milióny ľudí? Odpoveď hľadá priamo v srdci Kambodže švédsky novinár a spisovateľ Peter Fröberg Idling. V roku 1975 dobyli Červení Kméri hlavné mesto Phnom Penh a ustanovili tzv. Demokratickú Kampučiu, ktorá mala znamenať novú a lepšiu budúcnosť. Komunistickou revolúciou sa začala krvavá krutovláda diktátora Pol Pota. Peter Fröberg Idling so zápalom detektíva pátra po príčinách i dôsledkoch kambodžskej genocídy. Zbiera čierky reality a veľa sa pýta. Ako sa Červeným Kmérom podarilo v roku 1978 zakryť oči a oklamať švédsku delegáciu, ktorá navštívila Kambodžu? A ako sa vlastne stalo, že mladý Saloth Sar, ktorý študoval v Paríži, miloval futbal a romantickú poéziu, sa v dospelosti zmenil na tragicky známeho Pol Pota? Knihu v preklade Simony Jánoškovej vydalo vydavateľstvo Absynt v edícii Prekliatí reportéri.

OKRÚHLE VÝROČIA A JUBILEÁ Z HISTÓRIE VOJENSTVA

1. október

1927 Začal vychádzať časopis *Naše vojsko*, dvojtýždenník vydávaný MNO

3. október

1952 Spojené kráľovstvo úspešne vyskúšalo atómovú bombu

4. október

1957 V ZSSR vypustili na obežnú dráhu okolo Zeme prvú umelú družicu Zeme Sputnik 1

7. október

1977 Zomrel plk. gšt. Štefan Tatarko (1.1.1904), príslušník čs., slov. armády, voj. a letecký atašé v Moskve, Berlíne, veliteľ 2. divízie Východoslovenskej armády. V 50. rokoch degradovaný na vojaka

9. október

1967 V Bolívii zastrelili revolucionára Ernesta Che Guevaru

12. október

1492 Krištof Kolumbus pristál pri ostrove San Salvador na Bahamách – Objavenie Ameriky

1922 V USA vznikla krajanská organizácia Výbor priateľov slovenskej slobody, ktorá požadovala naplnenie Pittsburskej dohody a podporovala autonomistické hnutie

14. október

1947 Pilot Chuck Yeager na experimentálnom lietadle Bell X-1 ako prvý prekročil rýchlosť zvuku

16. október

1757 Andrejovi Hadíkovi (na obrázku), uhorskému grófovi a rak. poľnému maršalovi slovenského pôvodu udelili Rad veľkokríža Márie Terézie

1962 Výzvedné lietadlá USA objavili sovietske raketové základne na Kube

18. október

1912 Začala sa prvá balkánska vojna. Bulharsko, Srbsko, Čierna Hora a Grécko zaútočili na Turecko a vytlačili Osmanskú ríšu z Balkánskeho polostrova

20. október

1672 Gašpar Pika, zeman zo Zemplínskej stolice, pomohol kuruckým povstalcem zmocniť sa Oravského hradu

1917 Po úspešnom prelome rakúsko-uhorských a nemeckých vojsk pri Koperi (Caporette, Taliansko) sa talianske vojská stiahli až za riekú Piavu

1942 Z Prievidze bol vypravený posledný transport Židov

21. október

1967 Začala sa šesťdňová arabsko-izraelská vojna

22. október

1962 Americký prezident J. F. Kennedy vyhlásil námornú blokádu Kuby, začala sa Karibská kríza

27. október

1907 V Ružomberku-Černovej žandári zastrelili 15 ľudí počas nepokojov spojených s vysviackou nového kostola

1962 Sovietsky vodca N. Chruščov prikázal demontovať zbrane umiestnené na Kube

31. október

1517 Martin Luther uverejnil 95 téz – Deň reformácie

1922 Benito Mussolini sa stal talianskym premiérom

Zostavila: Mária Stanová
Vojenský historický ústav

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

Chcel by som osadiť pamätnú tabuľu pripomínajúcu vojnového veterána, ktorý bol ťažko zranený alebo zomrel pri plnení služobnej činnosti v zahraničnej misii. Ako to mám zariadiť?

! Pamätné tabule pripomínajú občanom život, pôsobenie, dieľo významných osôb alebo obete vojnových konfliktov. Bývajú

- umiestnené na budovách alebo v budovách, ktoré sú spojené s životom danej osoby. Obvykle ide o budovu, kde sa daná osoba narodila, žila, pracovala alebo kde zahynula. Pamätná tabuľa môže byť umiestnená aj na významnej budove obce alebo mesta, ktorej alebo ktorého je daná osoba významným občanom.

Vojnoví veteráni - účastníci zahraničných vojenských operácií a mierových pozorovateľských misií plnia rôznorodé úlohy v záujme mieru a stability vo svete a v boji proti medzinárodnému terorizmu. Reprezentujú Slovensko, nás všetkých. Svojím pôsobením v operáciách medzinárodného krízového manažmentu prispievajú k rozvoju našich národných a vojenských tradícií. Zaslúžia si našu úctu, a to najmä tí, ktorí pri plnení povinností v misiách položili svoje životy. Umiestnením pamätnej tabule im vyjadrujeme úctu a vďaku, pripomíname ich vlastenectvo.

Súhlas s umiestnením pamätnej tabule vydáva príslušná obec alebo mesto v súlade so všeobecne záväzným nariadením. Samozrejme, s umiestnením pamätnej tabule musí súhlasiť aj vlastník budovy, čo môže byť súkromný vlastník, obec, mesto alebo štát. Ak sa jedná o budovu pamiatkovo chránenú, čiže ak je to národná kultúrna pamiatka alebo sa budova nachádza v pamiatkovom území, umiestnenie pamätnej tabule musí odsúhlasiť príslušný krajský pamiatkový úrad.

Umiestnenie pamätnej tabule je však citlivá otázka. Je potrebné zvážiť, kde presne pamätná tabuľa má byť umiestnená, vhodnosť umiestnenia, koho a čo má pripomínať. Iste je vhodné poradiť sa so starostom alebo primátorom, s historikmi a v neposlednom rade s príbuznými. Aby bola pamätná tabuľa spomienkou a mementom na dôstojnom mieste, kde je možné položiť kyticu kvetov. Aby spomienka nezapadla prachom.

Eva Havasiová, sekcia ľudských zdrojov MO SR

O holokauste na Slovensku

Už 21. júna 1939 bolo na Slovensku prijaté vládne nariadenie 150/1939 Sl. z. o úprave vojenskej povinnosti Židov, v ktorom bolo uvedené: „Všetci Židia, dôstojníci, rotmajstri a mužstvo prezenčnej služby a v zálohe zaraďujú sa počas činnosti služby do zvláštnych útvarov. Príslušníci pracovných útvarov sú označení 5 cm širokou modrou páskou na pravom predlaktí a prechodne nosia vojenskú rovnošatu bez označenia hodností a bez výložiek a rukávových odznakov. Nesmú nosiť pobočnú zbraň, rôzne odznaky ani vyznamenania...“

Áno, aj o ponižovaní a perzekúciách Židov v armáde je obsiahla publikácia profesora Eduarda Nižňanského *Politika antisemitizmu a holokaust na Slovensku v rokoch 1938 - 1945*. Azda najkomplexnejšie dielo svojho druhu vydalo v roku 2016 Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Na takmer 500 stranách sa autor venuje aj VI. robotnému práporu, kde za ponižujúcich podmienok slúžili Židia a Rómovia. Opisuje aj situáciu Židov na Slovensku po príchode nemeckých vojsk či deportácie Židov počas SNP a po jeho skončení.

Kvarteto a pexeso

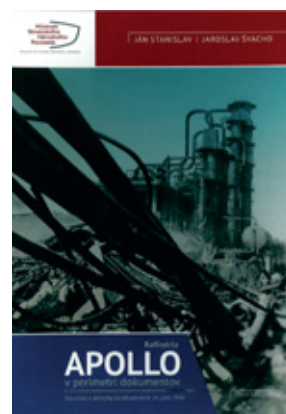
Čo majú spoločné Múzeum SNP v Banskej Bystrici, mohyla generála M. R. Štefánika na Bradle, Ústredný vojnový cintorín vojakov Červenej armády v Michalovciach a rumunskej armády vo Zvolene, pamätník francúzskych partizánov na Strečne, vojnový cintorín z prvej svetovej vojny v bratislavských Kopčanoch či Vojenské historické múzeum v Piešťanoch? Ide o miesta, ktoré sú úzko späté s našou najmä vojenskou históriou. No a toto leto sa aj s pamätníkom v Nemeckej, pevnostným systémom v Komárne, pamätníkom americkým letcom v Trenčianskych Tepliciach, vojnovým cintorínom a pamätníkom na Dukle či s ďalšími významnými historickými miestami stretli v hrách kvarteto a pexeso, ktoré pripravil na vydanie komunikačný odbor ministerstva obrany v spolupráci s Vojenským historickým ústavom. Ak sa s hrami stretnete rámci rôznych prezentačných akcií, rekonštrukcií historických bojov či ďalších podujatí, na ktorých organizácii sa podieľa rezort obrany, možno vás inšpirujú k tomu, aby ste sa ešte podrobnejšie oboznámili s našimi vojenskými koreňmi. Viete napríklad že najväčší vojnový cintorín z prvej svetovej vojny na našom území je vo Veľkrope?

Bombardovanie rafinérie

Bratislavskú rafinériu Apollo po rozbití prvej Československej republiky finančne aj organizačne ovládli Nemci. Slúžila predovšetkým vojrovej mašinérii tretej ríše. Až do 16. júna 1944, keď ju 158 amerických bombardérov Liberator B-54, sprevádzaných 33 stíhačmi, zničilo v štyroch vlnách kobercového bombardovania na 80%. Po výbuchoch až 360 ton bômb zahynulo 73 pracovníkov Apolla a ďalší zamestnanci dodávateľských firiem. Nemci sa snažili už v auguste 1944 obnoviť časť výroby, no rafinéria bola bombardovaná aj 20. septembra a 15. októbra 1944, a aj 7. marca 1945. Keď Nemcom vyschol jeden z posledných „prameňov“ benzínu a nafty, pred oslobodením Bratislavy čo sa dalo demontovali a odviezli – a ostatné výrobné zariadenia poškodili. O tom všetkom hovorí kniha Jána Stanislava a Jaroslava Švacha *Rafinéria Apollo v perimetri dokumentov*. Rozsiahle, takmer 420 stranové dielo s podtitulom *Súvislosti a dôsledky bombardovania 16. júna 1944* vydalo tento rok Múzeum SNP v Banskej Bystrici. Ťažisko knihy je pritom na publikovaní faximile slovenských dokumentov, ako aj amerických či nemeckých, ktoré sú preložené do slovenčiny. Súvisia s rafinériou a jej bombardovaním, ale aj s bombardovaním Zimného prístavu vrátane hlásení veliteľstiev, letových posádok či dobových expertných hodnotení alebo ďalších úradných záznamov, výpovedí svedkov a novinových článkov. Rozsiahly súbor dobových fotografií pridáva dielu na autentickú výnimočnosť.

(pv)

Nedostali ste Obranu?

Zmenili ste adresu?

Potrebuje odoberať iný počet výtlačkov?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo mail obrana@mod.gov.sk

MILITARY ENGLISH

WEST POINT ACADEMY

Pripravil: Peter Susko • Foto: Staff Sgt. Vito Bryant

The United States Military Academy (USMA), also known as West Point, Army, The Academy, or simply The Point, is a four-year **coeducational** federal service academy located in West Point, New York. It is one of the four U.S. military service academies. The Academy **traces its roots** to 1801, when President Thomas Jefferson **directed**, shortly after his inauguration, that plans be **set in motion** to establish the United States Military Academy at West Point. The entire central **campus** is a national landmark and home to a number of historic sites, buildings, and monuments.

Each year, more than 10,000 candidates file for admission to West Point, but only about 4,000 receive nominations. Candidates for admission must both apply directly to the academy and receive a nomination usually from a member of Congress, the President and Vice President of the United States. Those with nominations have to pass a qualifying medical exam, a candidate fitness assessment (CFA) and must take the timed written general-knowledge test. The CFA consists of timed cadence pull-ups, 40-yard sprint, **abdominal crunches**, push-ups and a 1-mile run. General qualifications prescribe that a candidate must be at least 17 but not older than 22 on July 1 of the year he/she enters West Point; not be married; not be pregnant; not be legally responsible for support of any children.

Students are officers-in-training and are referred to as „cadets“. **Tuition** for cadets is fully funded by the Army in exchange for an active duty service obligation upon graduation: at least five years of active duty and three years in a Reserve Component, a total of eight years, after graduation in exchange for fully funded, four-year college education that is valued in excess of \$225,000. Approximately 1,300 cadets enter the Academy each July, with about 1,000 cadets graduating, the ranks of its **alumni** include two Presidents of the United States (Davis, Eisenhower), presidents of Costa Rica, Nicaragua, and the Philippines, numerous famous generals (Lee, Pershing, MacArthur, Patton, Schwarzkopf), and 76 Medal of Honor recipients.

West Point carries out its mission of developing future leaders through three integrated and complementary programs: academic, military and physical development. There are forty-five **academic majors**, the most popular of

which are foreign languages, management information systems, history, economics, and mechanical engineering. In the second year cadets undergo cadet field training at nearby Camp Buckner, where they train in more advanced field craft and military skills. Cadets also have the opportunity during their second, third and fourth summers to serve in active army units and military schools around the world. As with all soldiers in the Army, cadets also must pass the Army Physical Fitness Test twice per year. West Point also has its own **code of honor**, defined by a simple motto: „A cadet will not lie, cheat, steal, or tolerate those who do.“ Cadets accused of violating the Honor Code face an investigative and hearing process. If they are found guilty by a jury of their **peers**, they face severe consequences ranging from being „turned back“ (repeating an academic year) to separation from the academy.

OTÁZKY:

1. Prečo je také ťažké dostať sa na akadémiu West Point?
2. Kto sa považuje za „otca“ tejto vojenskej akadémie?
3. Koľko je školné na West Point a akú časť z neho uhrádza frekventant?

GLOSSARY

- **coeducational** ('koo'edʒə'keɪʃənəl) – koedukačný, združené vzdelávanie;
- **traces its roots** ('treɪsəz its ruts) – odvíja svoje korene;
- **directed** (dɪ'rektəd) – zavelil, rozkázal;
- **set in motion** ('set in 'moʊʃn) – rozbehli, realizovali;
- **campus** ('kæmpəs) – fakulta, školský areál;
- **abdominal crunches** (æb'dɑ:mɪn'l 'krʌntʃəz) – brušné zdvihy; sklapovačky;
- **tuition** (tju:'ɪʃn) – poplatky za štúdium, školné;
- **alumni** (ə'lʌm naɪ) – absolventi školy;
- **academic majors** (ækə'demɪk 'meɪdʒərz) – hlavné študijné odbory;
- **code of honor** (kood əv 'ɑ:nər) – kódex cti;
- **peers** ('pɪəz) – vrstovníci.

kpt. ThLic. PaedDr. PhDr.
Tomáš Huďa, SchP,
vojenský dekan
AOS Liptovský Mikuláš

DUCHOVNÉ SLOVO

Boh a čas

Predstava časopriestoru, v ktorom žijeme, je pre nás až bolestne determinujúca. Udalosti, predstavy, osobné prežité skúsenosti či zážitky iných zvyčajne posudzujeme z hľadiska času a priestoru. Niekde sa odohrali, mali isté trvanie... Nechceme, či skôr nevieme im dať transcendentný rozmer. A je to vcelku prirodzené. Ak sa teda pokúsime interpretovať nejakú duchovnú skúsenosť ako napr. videnia malých vizionárov vo Fatime len v časopriestorových kvalitách, s posolstvom v nich ukrytým sa určite nestretneme, pretože v nich nenájdeme žiadny relevantný racionálny dôvod prečo v nich veriť. Alebo ak sa dar eucharistie pre nás nestane tajomstvom, ale skôr len špekulovaním o tom, ako technicky nastane premena darov (transsubstanciácia, prepodstatnenie), iba sa sami presvedčame o našej obmedzenosti. Je teda pre nás naša neschopnosť vyjsť z časopriestorových kategórií našim prekliatím?

Boh ako horizont, ktorý nás mnohonásobne presahuje, je entita, ktorá nesmie byť zväzovaná časom a priestorom – inak by nebol Bohom. Je nad ním a je jeho autorom. Boha čiastočne poznáme z jeho zjavenia, ktoré sa nám písomne zachovalo vo Svätom písme. Tam ho spoznáваме ako zachraňujúcu lásku konajúcu v dejinách Izraela, ale aj v osobných dejinách Ježiša z Nazareta. Cítíme, ako pôsobil v rannej Cirkvi a ako pôsobí dodnes. Ak teda tento zjavujúci sa Boh koná tak, ako ho vnímajú svätopisci v konkrétnych historických momentoch, je teda zjavujúcim sa Bohom v časopriestore. Koniec-koncov my ho nevieme interpretovať inak, ako prostredníctvom týchto pre nás takých apriórnych a samozrejmych kategórií.

Ako teda vnímať Božie pôsobenie vo stvorenom časopriestorom sveta? Osobne nezdíelam predpoklad iba čisto cyklického (t. j. liturgického), lineárneho (dejinného) alebo špirálovitého (ich vzájomná kombinácia) pôsobenia. Dovolím si navrhnúť nové, tzv. kairologické pôsobenie Boha. V gréčtine kairos znamená na rozdiel od historického času chronosu, príhodný čas, moment životného zvratu, ktorý radikálne mení doterajší spôsob života. Toto pôsobenie evidujeme v kľúčových dejinách spásy, ako je Stvorenie či Exodus, predovšetkým však aj v osobe a živote Ježiša z Nazareta, v ktorom Boh neskrývane pôsobí jedinečným spôsobom. Svet po Ježišovom narodení, smrti a zmŕtvychvstaní už nie je viac ako predtým. Svet je iný, kristocentrický, t. j. smerujúci ku Kristovi a radikálne zameraný na hodnotu lásky, ktorá ako nadčasová kvalita je silnejšia než smrť. Boh teda pôsobí tak, že jeho záujem o človeka je jednoznačný a zásadný; človek oslobodený pre takého Božie pôsobenie neváha a radikálne mení svoj život nasledujúc ho vo viere, nádeji a láske podľa vzoru Kristovej lásky z kríža. Príklady ako sv. Augustín, alebo sv. Mária Magdaléna nám ukazujú, že sa to dá. Odhaľme teda tento kairos tu a teraz, tento príhodný čas v nás samých, aby sa ukázala v našich životoch „podvratná“ sila lásky, bez predsudkov a podmienok. Darovaný čas a priestor pre nás už nebudú prekliatím, ale šancou ako kristocentricky zmeniť náš život a dať mu nový, lepší a hlbší zmysel.

Ako sa chrániť pred prenosnými
(infekčnými) ochoreniami

2.

Manuál pre cestovateľov

Cestovateľské črevné problémy

Hnačka je najčastejším ochorením medzi cestovateľmi. Vo väčšine prípadov ustúpi v priebehu dvoch až troch dní. Na vzniku cestovateľskej hnačky má svoj podiel samotná cesta, zmena klímy, zmena stravy ale aj možnosť kontaminácie potravín a vody niektorými druhmi baktérií. Pri dodržiavaní základných hygienických pravidiel a prechodným diétnym stravovaním príznaky ustúpia za niekoľko hodín. Okrem „cestovateľskej hnačky“ sa môžu vyskytnúť hnačkové ochorenia, ktorých pôvodcom sú salmonely, šigely, niektoré parazity, vírus spôsobujúci hepatitídu typu A, pôvodca cholery.

Týmto ochoreniam sa dá zabrániť hygienickými opatreniami zameranými na prísnu osobnú hygienu (čisté ruky), na hygienu vody a potravín. Vyvarovať sa nezvyčajných jedál, konzumovať iba dostatočne tepelne spracovanú stravu, piť prevarenú vodu, nekonzumovať zmrzlinu, džúsy a nepasterizované mlieko. Vyhnúť sa konzumácii ľadu, ak nie je záruka, že bol pripravený z bezpečnej alebo prevarenej vody. Pri dlhšom pobyte v rizikových oblastiach sa cestujúcim pred cestou do zahraničia odporúča očkovanie (cholera, vírusový zápal pečene typu A, brušný týfus).

Kvapôčkové nákazy

Najčastejšie ide o tzv. choroby z prechladnutia: nádcha, angína, zápal priedušiek, chrípka, osýpky, meningokokové infekcie, legionárska choroba.

Zabrániť takýmto ochoreniam sa dá vyhýbaním uzavretým preplneným miestnostiam a zamedzením úzkeho styku s chorým, ako aj vhodným očkovaním (chrípka, meningokokové infekcie).

Nákazy krvnou cestou a pohlavným stykom

Krvnou cestou sa prenáša vírusový zápal pečene typu B a C a vírus HIV. V prevencii sa treba vyvarovať nezabezpečených lekárskech zákrokov mimo zdravotníckych zariadení, tetovaniu (trvať na jednorazových ihlách a striekačkách, na dokonale sterilizovanom lekárskom náradí). K dispozícii je očkovanie proti hepatitíde typu B.

Ochorenia prenášané hmyzom

Riziko takýchto nákaz je veľmi vysoké najmä v tropických a subtropických krajinách. Patria sem predovšetkým malária, žltá zimnica, Dengue, japonská encefalitída, infekcia vírusom Zika a ďalšie.

Očkovanie je k dispozícii proti žltej zimnici, japonskej encefalitíde a vírusovému zápalu pečene typu B. V prevencii ochorení pri bodnutí hmyzom treba dodržiavať osobnú ochranu pred komármi, a teda nosiť košeľe s dlhými rukávmi, dlhé nohavice, používať vhodný repelent, spať v uzavretom prostredí s používaním neporušených moskytiér (sieťok), používať dezinfekčné prostriedky na hubenie komárov. Antimalariká treba užívať presne podľa pokynov lekára.

Nákazy kože a slizníc

Sem patria: tetanus, tularémia, leptospiróza, besnota, kožné plesňové ochorenia.

Po poranení je dôležité správne ošetrovanie rán v prípade poranenia ranu umyť vodou a mydlom a vyhľadať zdravotnícke zariadenie. Pred cestou je vhodné overiť si očkovanie proti tetanu. V prevencii je dôležité chrániť sa styku s neznámymi zvieratami podozrivými z besnoty. V prevencii plesňových kožných ochorení je potrebné vyhýbať sa chodeniu na boso vo vlhkom teplom prostredí, prípadne používať preventívne protiplesňové prípravky (krémy, masti, roztoky), ktorých je na trhu dostatok.

MUDr. Ján Mika
hlavný hygienik Slovenskej republiky

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. PhDr. Mgr.
Zlatica Struňáková
22. mechanizovaný
prápor Michalovce

Vplyv prostredia na psychiku vojaka

Vojenská činnosť je veľmi špecifická, ako aj podmienky, pri ktorých sa vykonáva. Veľakrát si neuvedomujeme náročnosť a riziká vojenského povolania. Profesionálni vojaci často vykonávajú aktivity v sťažených a nepriaznivých podmienkach, ktoré majú na psychiku vojaka a kvalitu plnenia úloh značný vplyv. Náročné situácie profesionálni vojaci prežívajú neustále, či ide o plnenie úloh vo vojenských operáciách medzinárodného krízového manažmentu, alebo vo výcvikoch v domovských útvaroch.

Prostredie, ktoré vplyva na psychiku vojakov, zahŕňa vonkajšie podmienky klimatického charakteru. Medzi ne patria najmä extrémne nízka, alebo vysoká teplota, nepriaznivé a zdraviu škodlivé vplyvy, náročnosť terénu, nevhodné osvetlenie a iné negatívne faktory. Všetky uvedené klimatické faktory spôsobujú nielen psychickú, ale i fyzickú nepohodu, no profesionálni vojaci sú na takéto záťažové situácie pripravovaní intenzívnym výcvikom. Mechanizované jednotky vnímajú sťažené podmienky najmä počas nočného výcviku, ktorý je špecifický zníženou úrovňou orientácie, zhoršeným rozlišovaním a celkovým hodnotením situácie. Objekty nebezpečné pre zdravie a plnenie bojových úloh môžu byť spozorované neskoro, a tak zvyšovať psychické napätie a neistotu cvičiacich vojakov. V noci sa každá bojová aktivita vyznačuje vysokou intenzitou zvukov a hluku. Z psychického hľadiska je dôležitá skutočnosť, že vplyvom tmy sa zvyšuje účinok strachu zo zvukových podnetov.

V situáciách, keď sa predpokladá negatívny vplyv prostredia, organizmus sa nastaví na pohotové reagovanie v očakávaných zmenených podmienkach. Vytvárajú sa tak určité predpoklady na rýchlu orientáciu a sústredenie síl na pohotovú a presnú zvládnutie určených úloh. Významnú úlohu tu zohráva správna a včasná informovanosť o taktickej situácii, posilňovanie dôvery vo vlastné sily, zbrane a bojovú techniku.

Jedným z najdôležitejších predpokladov zvládania situácii v sťaženom prostredí je príprava profesionálnych vojakov v procese výcviku a taktiež realizácia psychickej prípravy v jednotkách s cieľom rozvíjať také vlastnosti vojaka, ktoré zabezpečia adekvátne reakciu na sťažené podmienky prostredia.

Text: Mgr. Matej Medvecký, PhD.
Vojenský historický ústav

Stredný tank T-34/85 zo zbierok vojenského múzea je umiestnený v extraviláne obce Vyšná Pisaná, kde symbolizuje tankové boje, ktoré prebiehali v oblasti zvanej Údolie smrti v dňoch 25. – 27. októbra 1944.

Stredný tank T-34 sa počas druhej svetovej vojny vyrábala v dvoch verziách. V pôvodnej s označením T-34/76 (v rokoch 1940 – 1944) a modernizovanej s označením T-34/85, ktorá sa začala vyrábať od roku 1943. V období svojho vzniku bol považovaný za najlepšie stredný tank na svete.

Prekonal blato i sneh

Tank T-34 začali v roku 1937 vyvíjať v Charkove. Mal vo výzbroji Červenej armády nahradiť zastarané tanky typu BT s kolopásovým podvozkom. Pri vývoji sa podarilo vyvážiť veľmi dobrú pohyblivosť, ktorá bola daná spojením výkonu motora a trakčnými vlastnosťami podvozka s odolnosťou panciera a celkovým výkonom výzbroje. Vysokú pohyblivosť zabezpečoval pásový podvozok so širokými pásmi. Preto sa tanky dokázali celkom dobre pohybovať v blatistom teréne i v snehu. Stroj disponoval silným 12-valcovým vodou chladeným dieselovým motorom. T-34 vynikal veľmi dobrou odolnosťou opancierovania. Aj preto, lebo plochy veže boli po stranách tanku príkro skosené. Palebnú silu zabezpečoval najskôr 76 mm kanón a po modernizácii tanku 85 mm kanón, ktorý na vzdialenosť 1 000 metrov bez problémov prebýjal pancier s hrúbkou 100 mm.

Tanky T-34 vynikali jednoduchosťou konštrukcie, ktorá zabezpečila nízke výrobné náklady a umožňovala vyrábať veľké série s využitím aj nekvalifikovanej pracovnej sily. Tanky nekládli veľké nároky na údržbu a po poškodení ich bolo možné priamo v poli rýchlo uviesť do bojaskopného stavu. Vďaka tomu sa podarilo vrátiť na bojisko jeden tank priemerne aj tri až štyrikrát. Určitou nevýhodou bol stiesnený priestor pre posádku. Problematický bol výhľad, najmä vo veži. Nápravu priniesla až veliteľská vežička. Veľkým problémom oproti nemeckým tankom bolo slabé vybavenie vysielačkami. Až do roku 1943 ju mali len veliteľské tanky. To výrazne sťažovalo koordináciu bojovej činnosti tankových jednotiek. Veliteľ musel pri zmene rozkazov otvoriť poklop a podať správu ostatným tankom vizuálnou signalizáciou. Stával sa ľahkým cieľom pre nepriateľských ostreľovačov. Veliteľské tanky mali zvonka dlhú anténu, ktorá z nich automaticky robila terč. Ak boli zničené, padla akákoľvek šanca na zmenu

Takticko - technické údaje

Posádka: 5 mužov

Pohotovostná hmotnosť: 32,1 tony

Dĺžka – šírka – výška:

8 100 celková – 3 000 – 2 650 mm

Výzbroj (zásoba munície):

1 kanón kalibru 85 mm S-53, resp. ZIS-S-53;

2 guľomety DT kalibru 7,62 mm

Pohon:

dieselový motor W-2-34, 12-valcový, chladený vodou, 38 900 cm³, 386 kW

Maximálna rýchlosť:

50 až 55 km/h cesta, 20 km/h terén

Dojazd: 300 km (cesta); 240 km (terén)

Legendárny tank

rozkazov, privolanie posíl. Od roku 1943 prišli nové, kvalitnejšie vysielačky. Neboli však vo všetkých tankoch.

Dlho nemal konkurenciu

V čase svojho prvého nasadenia T-34 na bojisku nemohol ohroziť žiadny nemecký protivník. Tanky PzKpfw I., II. a III. disponovali len 37 mm kanónom. Tanky PzKpfw III., ktoré mali k dispozícii 50 mm kanón a stíhač tankov Panzerjäger I. dokázali prestreliť niektoré časti zadného panciera tanku T-34/76. Tanky PzKpfw IV., vyzbrojené krátkym 75 mm kanónom a útočné delá StuG III A-D, ktoré dokázali z malej vzdialenosti prestreliť zadný aj bočný pancier tanku T-34/76 a pri veľkom šťastí aj čelný. V roku 1942 sa na fronte začali objavovať prvé tanky typu PzKpfw IV. s dlhým 75 mm kanónom KwK40 L/43, čím T-34 získal prvýkrát súpera, ktorý už mal väčšiu šancu ho zničiť aj z väčšej vzdialenosti. Ďalším nebezpečným súperom sa stali útočné delá StuG III., ktoré od série F dostali tiež dlhý 75 mm kanón. Ale aj napriek tomu mal tank T-34/76 nad nemeckými bojovými vozidlami stále kvalitatívnu prevahu. Zmena nastala v roku 1943, keď sa na fronte objavili tanky s ktorými sa T-34/76 mohol merať len ťažko. Išlo o ťažký tank PzKpfw VI. Tiger a stredný tank PzKpfw V. Panther, ktorý bol vyvinutý na základe skúmania konštrukcie tanku T-34/76 a bol to prvý nemecký tank, ktorý mal sklonený pancier. Panther však výrazne prekonával T-34/76 najmä v presnosti a účinnosti kanóna. Práve z tohto dôvodu musel byť tank T-34/76 modernizovaný. V decembri 1943 vznikla verzia T-34/85 s novou mohutnou vežou so vstavaným 85 mm kanónom. Najskôr išlo o kanón D-5T-85, ktorý však neumožňoval umiestniť do veže tretieho muža. Preto boli vo februári 1944 do tanku umiestnené kanóny S-53, resp. ZIS-S-53 kalibru 85 mm, ktoré už umožňovali rozšíriť posádku tanku na 5 osôb. Táto nová generácia tanku s označením T-34/85 prekonávala nemecké tanky PzKpfw IV. s dlhým 75 mm kanónom KwK40 L/43 a vyrovnala sa tankom PzKpfw V. Panther.

Licenčná výroba v ČSR

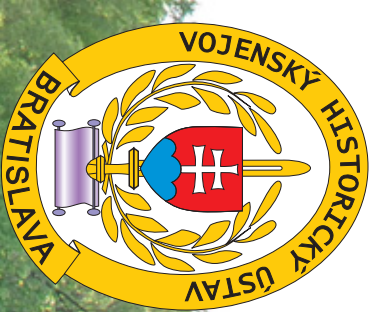
Od roku 1940 až do konca druhej svetovej vojny bolo vyrobených v Sovietskom zväze 52 150 tankov T-34 (19 430 kusov modelu T-34/85). Spolu s povojnovou výrobou dosiahla ich výroba v ZSSR vyše 60 000 kusov. Tanky sa licenčne vyrábali aj v Poľsku a v Československu. V júli 1949 bola podpísaná dohoda o poskytnutí dokumentácie na výrobu stredných tankov T-34/85 v ČSR. V Plzni sa vyrábali motory, v Dubnici nad Váhom veže s kanónmi a v Martine korby. Najskôr v Prahe a neskôr v Martine bolo dovedna skompletizovaných 731 tankov. V ČSLA tanky slúžili až do konca 80. rokov 20. storočia. Pred ich vyradením bola časť strojov predaná do rôznych ázijských a afrických krajín.

Ukorensté stroje používala fínska armáda, no najmä nemecká. Niekoľko stoviek nepoškodených strojov si v poľných dielňach upravila na svoje podmienky a úspešne využívala. Sovietska armáda ich používala ešte dlhé roky. Rovnako armády v Maďarsku, Poľsku a Československu. Osvedčil sa v prvej fáze vojny na Kórejskom polostrove, neskôr už nemohol konkurovať americkým tankom M26 Pershing. Okrem toho T-34 využívali Egypt, Kuba, Jemen, Sýria, Irak, Vietnam a vďaka svojej dostupnosti a nízkej cene ešte sa používali aj v občianskej vojne v Juhoslávii v 90. rokoch 20. storočia.

Text a foto: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav - Mo VHM Svidník

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk

Stredný tank T-34/85 zo zbierok
Vojenského historického ústavu – Mo Vojenské historické múzeum Svidník